

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2014-10-21
Stockholm

Mål nr
M 11797-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätt, mark- och miljööverdomstolen, deldom 2013-11-29 i mål nr M 3412-10, se bilaga A

KLAGANDE

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
651 81 Karlstad

MOTPART

Luossavaara-Kiirunavaara AB, 556001-5835
Box 952
971 28 Luleå

Ombud: Advokaten J.E

SAKEN

Befintlig och utökad malmförädling i Svappavaara industriområde samt gruvverksamhet vid Gruvberget i Kiruna kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps överklagande.

Dok.Id 1165085

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska föreskriva villkor om varningssystem vid väg E10 i form av trafikljus samt att frågan om varningssystemet kan kopplas till en automatisk övervakning av dammarna ska utredas under en prøvotid.

Luossavaara-Kiirunavaara AB (bolaget) har bestritt bifall till överklagandet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

MSB har vidhållit vad som anförts i mark- och miljödomstolen och därtill tillagt bl.a. följande. Under handläggningen i mark- och miljödomstolen uppgav bolaget bl.a. att vid ett dammbrott vid klarningsmagasinet eller recipientmagasinet kan väg E10 skadas eller i värsta fall spolats bort av flodvågen, att förloppet kan bli så snabbt som en timme och att det därmed inte finns tid att varna allmänheten via radio eller liknande. Av handlingarna i målet framgår att magasinerna klassats i konsekvensklass 1 enligt GruvRIDAS. Skälet är att vid händelse av dammbrott är sannolikheten för förlust av människoliv eller allvarlig personskada inte försumbar och sannolikheten är stor eller beaktansvärd för allvarlig skada på viktig samhällsanläggning eller på betydande miljövärden. Bolaget hade inte något att invända mot att frågan om automatiserad övervakning av dammarna kan kopplas till ett varningssystem sattes på prøvotid. Sent under målets handläggning i mark- och miljödomstolen ifrågasatte bolaget behovet av automatisk avstängning bl.a. med tanke på den ändrade riskbilden. Vad den ändrade riskbilden var redovisades inte. Vid ett så snabbt olycksförlopp som en timme är det en väsentlig skillnad i tidshänseende om ett förinstallerat varningssystem vid E10 kan styras direkt från driftscentralen jämfört med den tid det tar att skicka ut ”flaggvakter” på båda sidor om en bortspolad väg E10.

Bolaget har redovisat kostnadsuppskattningar för varningssystem i form av trafikljus (480 000 kr), vägbom (980 000 kr) samt kabeldragning och schakt (2 400 000 kr). Mot detta kan anmärkas att kostnaden för kabeldragning och schakt kan räknas bort om trafikljusen utrustas med radiosignal, vilket uppskattas till en kostnad om maximalt

50 000 kr. De kostnader som skälighetsavvägningen av trafikljusen bör göras mot ligger således på drygt 500 000 kr. En sådan avvägning har inte varit föremål för mark- och miljödomstolens prövning. Redan risken för skador ska beaktas vid avvägningen om en skyddsåtgärd eller ett försiktighetsmått är skäligt. Det föreligger tillräcklig risk för att väg E10 kommer att spolras bort vid ett dammbrott för att ett varningssystem i form av trafikljus är skäligt. Detta särskilt med beaktande av de förhållandevis ringa kostnader som det skulle handla om, vilket bör ställas mot samhällets värdering av om ett eller flera människoliv räddas.

Bolaget har vidhållit vad som anförts i mark- och miljödomstolen och därtill tillagt bl.a. följande. År 2008 genomfördes en riskklassificering av dammsystemet. Dammarna vid klarningsmagasinet och recipientmagasinet åsattes riskklass 1B, vilket motiverades med risken för att väg E10 skulle ”spolas bort”. Numera gäller dock andra förhållanden. Det är framförallt klarningsmagasinets vattenvolym som minskat beroende på att det nyttjas för sanddeponering. Inledningsvis var volymen 3,7 Mm³, men har till följd av deponeringen minskad till 0,4 Mm³. Framöver kommer vattenvolymen inte att minska lika mycket. En uppdaterad riskbedömning har nu gjorts och av rapporten till den framgår bl.a. följande. Bolagets industrispår löper mellan dammsystemet och väg E10. Spåret går på en banvall som är ca 14 meter hög vid passagen av Liukattijoko. Banvallen är dränerad och uppbyggd av grov bergkross i grunden med finare material utanpå och ovanför. Genom banvallen går två trummor med en sammanlagd avbördningskapacitet om ca 149 m³/s. Någon risk för att banvallen ska översvämmas föreligger inte varför flödet ner mot väg E10 vid ett brott på dammen vid recipientmagasinet begränsas till 149 m³/s. Av rapporten framgår att den högsta vattennivån vid vägen kommer att inträffa ca 90 minuter efter det att dammen vid recipientmagasinet har gått i brott, att vattennivån inte ens i detta skede kommer att nå upp till vägbanans lägsta nivå samt att flöden och vattennivåer därefter avklingar respektive sjunker förhållandevis snabbt. Någon risk för att väg E10 ska spolras bort eller överspolas föreligger således inte längre enligt rapporten, som vilar på ett förbättrat underlag i förhållande till det som låg till grund för klassificeringen 2008. Mot bakgrund av bl.a. den förändrade volymen fritt vatten i klarningsmagasinet är en ny konsekvensklassificering av dammsystemet planerad att genomföras under hösten 2014. Det kan på goda grunder antas att dammen vid klarningsmagasinet kommer att

klassas om till klass 2. Även om så inte skulle ske konstateras att volymen fritt vatten i klarningsmagasinet numera är i samma storleksordning som i recipientmagasinet. Motsvarande beräkningar av flöden och vattennivåer är således tillämpliga. En rent hypotetisk situation är att även järnvägsbanken skulle gå i brott. I ett sådant scenario kan det, beroende på det närmare händelseförloppet, inte uteslutas att vattennivån vid väg E10 skulle stiga över vägbanans nuvarande nivå. Ett sådant händelseförlopp skulle emellertid omöjligen kunna inträffa så snabbt att flaggvakterna inte hinner stänga av vägen. Dammsystemet övervakas genom ett antal olika system, bl.a. satellitmätningar av vattennivå och fiberkabel i dammkropparna, som är kopplade till funktioner som är bemannade dygnet runt. Därmed erhålls på ett mycket tidigt stadium information om avvikelser som skulle kunna leda till större läckage eller dammhaveri. Bolaget kommer därigenom att i god tid innan något inträffar kunna vidta åtgärder för att bl.a. varna trafikanter på väg E10. Det föreligger således inte någon risk för att väg E10 ska överspolas eller spolas bort i ett sådant akut skede som innebär risker för trafiken på vägen. Riskbilden för väg E10 motiverar därmed inte installation av trafikljus för avstängning i händelse av dammbrott. Av detta följer att det inte finns anledning att närmare utreda möjligheterna att koppla ihop ett trafikljus med systemet för automatiserad övervakning av dammsystemet. Systemet med manuella flaggvakter som är föreskrivet i bolagets beredskapsplan ger en fullt adekvat säkerhetsnivå. Frågan som måste ställas är om ett system med trafikljus de facto skulle innebära en höjd säkerhetsnivå i förhållande till nuvarande situation. Om svaret på den frågan är nej saknas anledning att överväga vad som skulle kunna vara ekonomiskt rimligt.

Till stöd för sin talan har MSB inkommit med utdrag ur Trafikverkets dokument ”Samhällsekonomiska principer och kalkylvärden för transportsektor: ASEK 5:1”. Bolaget har bl.a. inkommit med PM ”Beskrivning av konsekvenserna vid väg E10 om brott sker på recipientdammen i Svappavaara” daterad 2014-03-20 (fortsättningsvis PM 2014-03-20).

REMISSYTTRANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Svenska kraftnät har i huvudsak anfört följande. Baserat på uppgifterna om mindre vattenvolym i klarningsmagasinet samt den nytillkomna riskbedömningen bedöms

varningssystem i form av trafikljus kopplat till automatisk övervakning av dammarna inte behövas. Om kommande konsekvensklassificering av dammsystemet visar på andra konsekvenser än vad som hittills framkommit kan dock föreslagna åtgärder behöva övervägas.

Trafikverket har i huvudsak anfört följande. En teknisk lösning får ses som en fördel när det gäller att säkra hälsa och liv. Det är dock inte verket som äger frågan att bedöma vilket system som är att förorda.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan är om det finns skäl att föreskriva villkor om varningssystem vid väg E10 i form av trafikljus.

Av utredningen ”Svappavaara konsekvensklassificering – Dammbrottsberäkningar som underlag för konsekvensklassificering” (2008-04-22, SWECO VBB AB) framgår bl.a. att ett dammbrott vid klarnings- respektive recipientmagasinet sannolikt kommer medföra att E10 skadas/spolas bort av flodvågen. Av miljökonsekvensbeskrivningen (2012-01-20) framgår bl.a. att om dammbrott sker kan förloppet bli så snabbt som en timme. Bolaget har emellertid redan i mark- och miljödomstolen uppgett att riskbilden ändrats mot bakgrund av att vattenmängden i klarningsmagasinet minskat till följd av att magasinet nyttjats för sanddeponering. Till stöd för detta har bolaget nu inkommit med PM 2014-03-20 av vilket det bl.a. framgår att vid brott på recipientmagasinet kommer den högsta vattennivån att inträffa ca 90 minuter efter dammbrott och att vattennivån då kommer att ligga ca 0,3 meter under vägbanans lägsta nivå. Vidare bedöms personal från bolaget ha ca 50-60 minuter på sig att upprätta vägspärr vid bro E10. MSB har inte ifrågasatt nyssnämnda uppgifter men efterfrågat en utredning som bl.a. ger en fullständig bild av möjliga händelseförlopp.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att den utredning som finns i målet är tillräcklig för att ta ställning i den nu aktuella frågan. Mot bakgrund av vad som framkommit i PM 2014-03-20 finner Mark- och miljööverdomstolen att det med tillräcklig säkerhet är klarlagt att ett dammbrott på recipientmagasinet inte skulle

medföra sådana konsekvenser att det föreligger ett behov av varningssystem vid väg E10 i form av trafikljus. Bolaget har gjort gällande att volymen fritt vatten i klarningsmagasinet numera är i samma storleksordning som i recipientmagasinet samt att beräkningar och flöden som följer av PM 2014-03-20 även gäller för klarningsmagasinet. Då det inte har framkommit någon anledning att ifrågasätta detta påstående bedömer Mark- och miljööverdomstolen att inte heller ett dammbrott på klarningsmagasinet skulle medföra sådana konsekvenser att det föreligger ett behov av varningssystem vid väg E10 i form av trafikljus. Av detta följer att det inte finns anledning att under en prövotid utreda frågan om varningssystemet bör kopplas till en automatisk övervakning av dammarna. MSB:s överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2014-11-18

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Dirke, hovrättsråden Mikael Hagelroth, referent, och Gösta Ihrfelt samt tekniska rådet Yvonne Eklund.

Föredragande har varit Petter Larsson Garcia.

Rättelse/komplettering

Deldom, 2013-11-29

Rättelse, 2013-12-02

Beslutat av: rådmannen Nils-Gunnar Elisson

På sid. 4 under rubriken stoftnedfall ska första meningen i villkor 6 ha följande lydelse. Stoftnedfall från verksamheten (mätt med NILU-provtagare) får som samlat årsmedelvärde inte överstiga 200 g/100 m² för kalendermånad.

Rättelse, 2013-12-10

Beslutat av: rådmannen Nils-Gunnar Elisson

På sid. 7 under rubriken ekonomisk säkerhet ska sista meningen i villkor 15 ha följande lydelse. Säkerheten ska prövas av mark- och miljödomstolen och ska ha getts in till domstolen inom fyra månader från det att såväl beslutet om tillstånd till verksamheten som beslutet i fråga om säkerheten vunnit laga kraft.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2013-11-29
meddelad i
Umeå

Mål nr M 3412-10

SÖKANDE

Luossavaara-Kiirunavaara AB, 556001-5835, Box 952, 971 28 Luleå
Ombud: Advokaten J.E

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå
2. Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
3. Myndigheten för samhällssydd och beredskap, 651 81 Karlstad
4. Kiruna kommun, 981 85 Kiruna
5. Miljö- och byggnämnden i Kiruna kommun, 981 85 Kiruna
6. Laevas sameby, Box 53, 981 23 Kiruna
7. Plattform Svappavaara, Slaggvägen 177, 980 20 Kiruna

SAKEN

Befintlig och utökad malmförädling i Svappavaara industriområde samt gruvverksamhet vid Gruvberget, Kiruna kommun

Avrinningsområde: 1 (Torne älv)

Koordinater (SWEREF 99 TM): N=7 515 735 E=753 980 (dagbrott)
N=7 515 160 E=754 860 (pelletsverk)
N=7 514 990 E=754 840 (anrikningsanläggning)

Koder enligt SFS 2013:251: 13.10, 13.20 och 13.40

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen, som godkänner miljökonsekvensbeskrivningen, lämnar Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) tillstånd enligt miljöbalken

- att driva en gruva vid Gruvberget, med ett krossnings-/sovringsverk i anslutning till bolagets befintliga malmförädlingsanläggningar i Svappavaara samt att bryta och bearbeta högst 2 miljoner ton malm per år och att losshålla och deponera erforderligt gråberg,

Dok.Id 190741

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se	090-77 18 30	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

- att leda bort och släppa ut det grundvatten och ytvatten som läcker in i gruvan och i stollgången vid utlastningen och för detta ändamål utföra återstående anläggningsdelar och
- att vid bolagets malmförädlingsanläggningar i Svappavaara årligen tillverka högst 4,5 miljoner ton pellets och andra slutprodukter, att deponera anriknings-sand samt att vidta de om- och tillbyggnader som erfordras för att höja produktionskapaciteten till den ansökta nivån.

När domen vunnit laga kraft, såvitt avser tillstånd, ska det av Koncessionsnämnden för miljöskydd i beslut den 20 juli 1976 (nr 97/76) meddelades tillståndet upphöra att gälla.

Uppskjutna frågor

Mark- och miljödomstolen skjuter upp frågorna om ytterligare villkor för

- utsläpp till luft av svavel, klor och fluor,
- utsläpp till luft av kväveoxider och
- utsläpp till vatten av kväve.

Utredningar

- U1. LKAB ska utreda frågan om slutliga villkor avseende totala utsläpp till luft per ton pellets av svavel, klor och fluor. Utredningen ska omfatta vilka utsläpp verksamheten kommer att ge upphov till samt, vid behov, tekniskt och ekonomiskt möjliga åtgärder för att begränsa utsläppen. Utredningen ska, med förslag till slutliga villkor, ges in till mark- och miljödomstolen senast två år efter det att den nya rökgasreningen för gratezonen PH har tagits i drift.
- U2. LKAB ska utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga möjligheterna och konsekvenserna av att begränsa utsläppen till luft av kväveoxider från den ansökta verksamheten. Utredningen ska, med förslag till slutliga villkor, ges in till mark- och miljödomstolen senast två år efter lagkraftvunnet beslut om tillstånd.

U3. LKAB ska utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga möjligheterna och konsekvenserna av att begränsa utsläppen till vatten av kväve från den sökta verksamheten. Bolaget ska även redovisa vilka åtgärder bolaget är berett att vidta och när, samt i förekommande fall med motivering till varför någon åtgärd är orimlig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Utredningen ska genomföras i samråd med länsstyrelsen och ska, med förslag till slutliga villkor, ges in till mark- och miljödomstolen senast tre år efter lagakraftvunnet beslut om tillstånd.

Provisorisk föreskrift

P1. Om utsläppet från pelletsverket av klorväte överstiger 0,14 kg per ton pellets eller utsläppet av fluorföreningar, räknat som fluor, överstiger 0,015 kg per ton pellets, allt räknat som årsmedelvärde, ska bolaget utan dröjsmål underätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast två månader efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Kontroll ska ske genom mätning minst fyra gånger per år.

Villkor

Allmänt villkor

1. Om inget annat framgår av denna dom ska arbetena utföras och verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget redovisat i sin ansökan och i övrigt åtagit sig i målet.

Stoftutsläpp

2. Utsläpp till luft av stoft från reningsanläggning vid UDD-, DDD-, TPH- och PH-zonerna i pelletsverket får efter nedan angivna datum som årsmedelvärde inte överstiga 10 mg/m³ (normal torr gas).

För UDD-, DDD- och TPH-zonerna efter den 31 december 2013 och för PH-zonen efter den 29 februari 2016.

3. Utsläpp till luft av stoft från reningsanläggning i krossanläggning får som medelvärde för punktkällorna inom krossanläggningen och som årsmedelvärde inte överstiga 10 mg/m^3 (normal torr gas).
4. Utsläpp till luft av stoft från panncentraler får som årsmedelvärde inte överstiga 1 g/kg olja.
5. Utsläpp till luft av stoft från andra reningsanläggningar än som regleras särskilt i punkterna 2-4 ovan får efter den 31 december 2014 som årsmedelvärde inte överstiga 10 mg/m^3 (normal torr gas) med undantag för reningsanläggningar inom pelletsverket varifrån utsläppen efter ovannämnda datum som årsmedelvärde inte får överstiga 20 mg/m^3 (normal torr gas).

Kontroll av utsläppen som regleras i villkoren 2-5 ska ske genom mätning minst fyra gånger per år.

Stoftnedfall

6. Stoftnedfall från verksamheten (mätt med NILU-provtagare) får som samlat årsmedelvärde inte överstiga $200 \text{ mg}/100 \text{ m}^2$ för kalendermånad.

Årsmedelvärdet ska beräknas utifrån månadsvärdena för mätpunkterna SNE 03, SNE 12, SNE 21 och SNE 29-32. Vid beräkningen av medelvärdet ska värdet för den mätpunkt som har det högsta månadsvärdet uteslutas.

Anmälan om idrifttagning av ny rökgasrening

7. Bolaget ska anmäla till mark- och miljödomstolen och tillsynsmyndigheten när den nya rökgasreningsanläggningen för gratezonen PH tagits i drift.

Damning

8. Bolaget ska vidta åtgärder för att motverka störande damning.

Mark- och miljödomstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att föreskriva villkor om åtgärder för att begränsa diffus damning.

Bindemedel

9. Som bindemedel får endast bentonit användas.

Mark- och miljödomstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att medge bolaget att använda annat bindemedel.

Buller

10. Buller från verksamheten, bortsett från buller som härrör från sprängning och varningssiren för sprängning, får inte ge upphov till en högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än som anges nedan.

Dagtid (kl. 06-18) 50 dB(A)

Kvällstid (kl. 18-22) 45 dB(A)

Nattetid (kl. 22-06) 40 dB(A)

Vid bostadsbebyggelse väster om väg E10 (Vargbacken) får nyssnämnda ekvivalenta ljudnivåer överskridas med högst 5 dB(A) till och med utgången av år 2015.

Bullret från verksamheten ska kontrolleras genom mätningar (immissionsmätningar) eller genom närfältsmätningar och beräkningar för de tidsperioder som anges ovan. Kontroll ska ske när förändringar har skett i verksamheten som kan medföra mer än obetydligt ökade bullernivåer och när tillsynsmyndigheten beslutar om kontroll, dock minst två gånger per år.

Sprängning, vibrationer och luftstöt vågor

11. Sprängning får ske vardagar mellan kl. 07.00 och 18.00 efter tydlig hörbar förvarningssignal. Allmänheten ska i förväg på lämpligt sätt meddelas om tidpunkter för när sprängning kan förväntas.

Mark- och miljödomstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att vid behov medge undantag från villkoret om när sprängning får ske och att meddela villkor om hur allmänheten ska meddelas om tidpunkter för sprängning.

12. Vibrationer till följd av sprängning i gruvan får inte medföra en högre svängningshastighet i vertikalled i sockel än 5 mm/s vid mer än 5 % av sprängningarna per kalenderår.

Mätning ska ske kontinuerligt och i enlighet med Svensk Standard (SS) 460 48 66.

13. Luftstöt vågor till följd av sprängning i gruvan får vid bostäder inte överstiga 100 Pascal (frifältsvärde) vid mer än 5 % av sprängningarna per kalenderår. Luftstöt vågor får dock inte överstiga 200 Pascal (frifältsvärde).

Mätning ska ske kontinuerligt och i enlighet med Svensk Standard (SS) 02 52 10.

Energiushållning

14. Bolaget ska fortlöpande och systematiskt arbeta med energieffektivisering av verksamheten. Arbetet med energifrågor ska redovisas i den årliga miljörapporten. Redovisningen ska bl.a. innehålla uppgifter om energianvändning per ton pellets respektive per ton malm.

Mark- och miljödomstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att vid behov meddela ytterligare villkor i dessa hänseenden.

Ekonomisk säkerhet

15. LKAB ska ställa säkerhet till ett värde av nittioåttamiljonerfemhundra-trettio-tusen (98 530 000) kr för kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder avseende nu tillståndsgivna verksamheter. Säkerheten ska prövas av mark- och miljödomstolen och ska ha getts in till domstolen inom fyra månader från det att såväl beslutet om tillstånd till verksamheten som beslutet om godkännande av säkerheten vunnit laga kraft.

Övrigt

16. Bolaget ska efter samråd med Laevas sameby vidta skäligen åtgärder för att minimera de intrång som verksamheten kan innebära för renskötseln i området.

Mark- och miljödomstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att föreskriva skäligen åtgärder avseende renskötsel.

17. Bolaget ska vid lämpligen tidpunkter bereda Svappavaara hembygdsförening samt besökare av föreningens besöksstuga och de kvarvarande historiska gruvlämningarna på Gruvberget, tillträde via en av bolaget anvisad farbar väg.

Bolaget ska i samråd med hembygdsföreningen identifiera lämpligen tidpunkter för ovannämnda besök.

Mark- och miljödomstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att föreskriva villkor och tider för tillträde till besöksstuga och kvarvarande historiska gruvlämningar.

18. I den mån bolagets verksamhet inskränker möjligheterna till nyttjande av sjön Syväjärvi, ska bolaget i samråd med Svappavaara Fritidsförening identifiera lämpligen tidpunkter för när besökare, via en av bolaget anvisad farbar väg, ska ha tillträde till sjön för fiske och andra friluftaktiviteter.

Om bolagets verksamhet visar sig medföra en väsentlig inskränkning i möjlig-

heten att fiska i Syväjärvi eller på annat sätt nyttja sjön för friluftaktiviteter ska bolaget kompensera med andra fiskevatten.

Delegation

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten att vid behov

- a. föreskriva villkor avseende åtgärder för att förhindra diffus damning (villkor 8),
- b. medge undantag från villkoret om användning av bentonit och föreskriva villkor om åtgärder som bytet av bindemedel kan föranleda (villkor 9),
- c. medge undantag från villkoret om när sprängning får ske och föreskriva villkor hur allmänheten ska meddelas om tidpunkter för sprängning (villkor 11),
- d. föreskriva villkor om energieffektivisering (villkor 14)
- e. föreskriva villkor om skäliga åtgärder avseende renskötseln (villkor 16),
- f. föreskriva villkor om tider för tillträde till besöksstuga och kvarvarande historiska gruv lämningar (villkor 17).

Arbetstid, igångsättningstid och tid för oförutsedd skada

Arbetena avseende vattenverksamheten ska vara utförda senast inom två år från det att domen i denna del vunnit laga kraft. Annars förfaller tillståndet i denna del.

Den miljöfarliga verksamheten ska ha satts igång senast tre år efter det att domen vunnit laga kraft såvitt avser tillstånd till verksamheten.

Om den vattenverksamhet som avses med tillståndet medför skador som mark- och miljödomstolen inte förutsett får den skadelidande framställa anspråk på ersättning. Sådant anspråk ska framställas senast 5 år från utgången av ovan angiven arbetstid.

Verkställighet m.m.

Tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft. För de delar som avser vattenverksamhet får dock sådant ianspråktagande ske endast om LKAB dessförinnan hos Länsstyrelsen i Norrbottens län ställa sådan säkerhet som föreskrivs i 22 kap. 28 § första stycket miljöbalken.

Övrigt

Yrkanden som inte behandlats i det föregående lämnas utan bifall.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

YRKANDEN M.M.	13
Yrkanden	13
Handläggningen.....	13
ANSÖKAN	14
Orientering	14
Denna ansökan	14
Tidigare beslut och domar	15
Gruvverksamheten vid Gruvberget	15
Malmförädlingen.....	15
Övrigt.....	16
Detaljplan och omgivningsförhållanden	17
Höjdsystem	17
Nuvärde och framtida verksamhet	18
Gruvverksamheten vid Gruvberget	18
Malmförädlingen.....	18
Upplagshantering	21
Avfall	21
Framtida verksamhet.....	22
Förbrukning av råvaror och andra resurser m.m.....	24
Gruvverksamheten vid Gruvberget	24
Malmförädlingen.....	25
Miljökonsekvenser	29
Luftvård	29
Vattenvård.....	31
Buller	32
Vibrationer, luftstötter och kast.....	33
Transporter.....	33
Avfall	33
Risker	34
Kulturmiljö.....	34
Rennäring	35
Syväjärvi	35
Brunnar	35
Miljö kvalitetsnormer.....	35
Miljömål.....	35
Samråd	35
Verksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.....	36
2 kap. miljöbalken.....	36
Kunskapskravet enligt 2 kap. 2 §	36
Försiktighetsmått enligt 2 kap. 3 §	37
Produktvals kravet enligt 2 kap. 4 §	37

Hushållningskravet enligt 2 kap. 5 §	37
Lokaliseringskravet enligt 2 kap. 6 §	38
Efterbehandling enligt 2 kap. 8 §	38
De särskilda hänsynsreglerna i 11 kap. miljöbalken.....	39
Samhällsekonomi	39
Rådighet	39
Särskilt om förordningen om utvinningsavfall	39
Villkor m.m.	39
Kväveoxider	39
Stoft.....	39
Prövotidsförordnande	40
Slutliga villkor	40
INKOMNA YTTRANDEN	44
Naturvårdsverket	44
Naturvårdsverkets ställningstagande	44
Grunderna för Naturvårdsverkets ställningstagande	44
Utveckling av Naturvårdsverkets talan	45
Uppdaterade villkorsförslag	48
Luft - rökgaser, stoftrening, damm mm	48
Utsläpp till vatten	49
Natura 2000.....	50
Miljökvalitetsnormer för vatten	50
Avfallshanteringen	50
Energianvändning och energieffektivisering.....	52
Buller	53
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	54
Bakgrund.....	54
MSB:s ställningstagande	55
Länsstyrelsen i Norrbottens län	55
Sammanfattning	56
Uppskjutna frågor	60
Länsstyrelsens övergripande syn på verksamheten	61
Kiruna kommun	64
Miljö- och byggnämnden i Kiruna kommun	64
Bakgrund.....	64
Beslutsmotivering	65
Plattform Svappavaara.....	66
Bakgrund.....	66
Synpunkt	66
Sammanfattningsvis	68
SÖKANDENS BEMÖTANDE	68

Utsläpp till luft	68
Utgångspunkter	69
Stoft.....	69
Svavel, fluor och klor	72
Kväveoxider	74
Utsläpp till vatten	74
Dagbrottsjö	75
Hushållning med naturresurser	76
Ekonomisk säkerhet - förorenad mark	76
Energieffektivisering	77
Buller	78
SKRIFTVÄXLING EFTER HUVUDFÖRHANDLING	79
LKAB	79
Uppdaterad avfallshanteringsplan	79
Vissa frågor om ekonomisk säkerhet för efterbehandling.....	80
Villkorsfrågor.....	81
Avfallshanteringsplan	82
Ekonomisk säkerhet	83
Villkorsfrågor.....	85
Naturvårdsverket	89
Naturvårdsverkets ställningstagande	89
Utveckling av grunderna för Naturvårdsverkets ställningstagande.....	89
Naturvårdsverkets ställningstagande.....	96
Utveckling av grunderna för Naturvårdsverkets ställningstagande.....	96
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	97
MSB:s ställningstagande	97
DOMSKÄL	98
Tillstånd m.m.	98
Miljökonsekvensbeskrivning	98
Avfallshanteringsplan	98
Natura 2000-frågor.....	99
Tillåtlighet och tillstånd	100
Allmänt villkor	100
Utsläpp till luft	100
Buller	105
Sprängtider, vibrationer och luftstöt vågor	110
Energi	111
Utsläpp till vatten m.m.	113
Ekonomisk säkerhet	115
Varningssystem för trafiken på väg E10	118
Övriga villkorsförslag	119
Återkallelse av tillstånd	119
Arbets- och igångsättningstid och oförutsedd skada	120
Verkställighetsförordnade	121

YRKANDEN M.M.**Yrkanden**

Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB eller bolaget) begär tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken i följande avseenden, allt i Svappavaara, Kiruna kommun enligt följande

- att driva en gruva vid Gruvberget, med ett krossnings-/sovringsverk i anslutning till bolagets befintliga malmförädlingsanläggningar i Svappavaara samt att bryta och bearbeta högst 2 miljoner ton malm per år och att loss hålla och deponera erforderligt gråberg,
- att leda bort och släppa ut det grundvatten och ytvatten som läcker in i gruvan och i stollgången vid utlastningen,
- godkännande av för dessa ändamål utförda anläggningar och tillstånd lämnas för att utföra återstående anläggningsdelar,
- att vid bolagets malmförädlingsanläggningar i Svappavaara årligen tillverka högst 4,5 Mton pellets och andra slutprodukter, att deponera anrikningssand samt att vidta de om- och tillbyggnader som erfordras för att höja produktionskapaciteten till den ansökta nivån,
- att deponera anrikningssand,
- samt att vidta de om- och tillbyggnadsåtgärder som erfordras för att höja produktionskapacitet till den ansökta nivån.

För det fall att domstolen skulle finna att det föreligger risk för sådan betydande påverkan i på miljön i närliggande Natura 2000-områden att det krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken yrkar bolaget att det ska meddelas tillstånd enligt nämnda bestämmelse.

Därutöver hemställer bolaget om godkännande av den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Bolaget föreslår att igångsättnings tiden bestäms till tre år efter det att tillståndet vunnit laga kraft och att arbetstiden bestäms till två år efter nämnda tidpunkt. Bolaget föreslår slutligen att tiden för anmälan av oförutsedd skada bestäms till fem år efter arbetstidens utgång.

Slutligen hemställer bolaget om verkställighetsförordnande.

Handläggningen

Genom deldom den 20 december 2012 har mark- och miljödomstolen lämnat ett tidsbegränsat tillstånd till utgången av 2013 för verksamheten vid Gruvberget. I

avsnittet ”Ansökan” nedan lämnas under underrubriken ”Tidigare beslut och domar” ytterligare uppgifter om den tidigare handläggningen”.

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling och syn i målet den 27-29 augusti 2013.

ANSÖKAN

Luossavaara-Kiirunavaara AB anför i huvudsak följande

Orientering

Luossavaara-Kiirunavaara AB bryter järnmalm i gruvor i Kiruna, Malmberget och Svappavaara. Malmen förädlas till slutprodukter i form av fines, pellets (kulsinter) och specialprodukter baserade på järnmalm. Förädlingen sker i Malmberget, Svappavaara och Kiruna.

Bolaget har idag ca 4 000 anställda varav huvuddelen är verksamma vid nyss nämnda anläggningar.

Efterfrågan på mineraler och järnmalmprodukter är mycket stor på världsmarknaden. Marknaden förväntas också vara fortsatt stark under en längre period och bolaget avsätter idag hela produktionen från nuvarande enheter. Bolaget ser också mycket goda möjligheter att öka både produktionen och sina marknadsandelar.

I Svappavaara bedriver bolaget gruvverksamhet vid Gruvberget. Inom ramen för denna verksamhet bryts, krossas och sovras malmen och levereras därefter till bolagets malmförädlingsanläggningar inom Svappavaara industriområde.

I anrikningsverket mals och anrikas malmen innan den går vidare till det närbelägna pelletsverket där sligen blandas med tillsats- och bindemedel och rullas till kulor (pellets) som sintras.

Gruvberget ligger ca 2 km väster om samhället Svappavaara medan avståndet mellan samhället och förädlingsverksamheten är ca 1,5 km. Båda verksamheterna ligger ca 4,5 mil öster om Kiruna och avståndet dem emellan är ca 1,2 km.

Denna ansökan

Bolaget hemställer härmed om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken till fortsatt brytning och krossning/sovring av malm i Gruvberget samt till fortsatt och utökad förädling av malm till pellets och andra produkter. Ansökan omfattar även den kringverksamhet bestående i bortledning av yt- och grundvatten, deponering av anrikningssand och gråberg, upplagshantering, lossning och lastning av insatsvaror och färdigprodukter m.m. som följer med verksamheterna.

Enligt det av miljödomstolen i Umeå i mars 2010 meddelade tillståndet till verksamheten vid Gruvberget har bolaget rätt att bryta upp till 2 Mton malm per år. I denna del avser ansökan oförändrade mängder.

Enligt gällande tillstånd till malmförädlingsverksamheten har bolaget rätt att producera upp till 4,0 Mton ton färdigprodukter (pellets och specialprodukter) per år. Som framgått ovan ser bolaget dock goda möjligheter att öka både försäljning och marknadsandelar. Bedömningen är att malmförädlingen i Svappavaara ska kunna öka till 4,5 Mton ton per år med de om- och tillbyggnationer samt övriga investeringar som beskrivs i denna ansökan med tillhörande underlag. Bolaget ansöker således om tillstånd att i malmförädlingen producera upp till 4,5 Mton färdigprodukter per år.

De ansökta verksamheterna beskrivs i detalj i till ansökan bilagda tekniska beskrivningar varav Bilaga A avser gruvverksamheten vid Gruvberget (inklusive krossning och sovring samt deponering av gråberg) och Bilaga B avser anrikningen och den fortsatta förädlingen till pellets (inklusive bl.a. deponeringen av anrikningssand). När det gäller konsekvenserna av de ansökta verksamheterna för miljön och andra relevanta intressen har bolaget upprättat en gemensam miljökonsekvensbeskrivning som återfinns som Bilaga C i ansökan. Miljökonsekvensbeskrivningen har den 20 januari 2012 reviderats och redovisats till mark- och miljödomstolen.

Tidigare beslut och domar

Gruvverksamheten vid Gruvberget

Som redan har nämnts ovan meddelade miljödomstolen vid Umeå tingsrätt i dom 2010-05-10, nr M 1471-08, bolaget tillstånd att i Gruvberget bryta upp till som mest 2 Mton malm per år och att krossa/sovra malmen. Tillståndet omfattar även losstagning och deponering av det gråberg som erfordras för att komma åt malmen samt bortledning av inträngande gruvvatten. Miljödomstolen förordnande även att tillståndet fick tas i anspråk utan hinder av talan mot domen.

Miljödomstolens dom överklagades till Miljööverdomstolen av Naturvårdsverket med ett yrkande att bolagets ansökan ska avvisas på den grunden att den är för snävt avgränsad och i dom 2011-03-10, nr M 4866-10 biföll Miljööverdomstolen verkets talan. Miljööverdomstolens dom har överklagats till Högsta domstolen som i beslut den 7 juni 2012 inte meddelade prövningstillstånd.

Malmförädlingen

Malmförädlingen i Svappavaara inleddes redan år 1964 och prövades då av Övre Norrbygdens vattendomstol med avseende på utsläppande av avloppsvatten. Nu gällande huvudtillstånd till förädlingsverksamheten meddelades 1976-07-20, nr 97/76 av dåvarande Koncessionsnämnden för miljöskydd. I tillståndet, som omfattar både den då pågående brytningen i Leveäniemi dagbrott och den efterföljande malmförädlingen, föreskrev koncessionsnämnden slutliga villkor i vissa avseenden medan vissa andra frågor avseende utsläpp till både luft och vatten sattes på provotid. Under åren 1977 och 1978 (1977-04-01, nr 45/77, 1978-05-10, nr 52/78 och 1978-07-06, nr 104/78) meddelades bolaget tidsbegränsade och numera förfallna tillstånd att inom ramen för den tillståndsgivna volymen framställa pelletsslig av fosfatmalm från Kiruna. I nämnda beslut föreskrevs bl.a. att tidigare provotider och utredningsföreskrifter skulle gälla även fortsättningsvis. I beslut 1980-04-30, nr 81/80 meddelade koncessionsnämnden slutliga villkor i de tidigare uppskjutna frågorna att gälla vid sidan av de slutliga villkor som meddelades i 1976 års beslut.

I beslut 1984-11-28, nr 270/84, lämnade koncessionsnämnden bolaget tillstånd att - alternativt till 1976 års tillstånd – tillverka upp till 3 Mton/år pellets med malm från Kiruna. Villkorspunkt 13 i beslutet av 1980-04-30 ändrades genom Koncessionsnämndens beslut 1986-01-21, nr 14/86. Koncessionsnämnden meddelade så 1987-06-30, nr 102/87, bolaget ett nytt tillstånd att – alternativt till 1976 års tillstånd – efter bl.a. installation av fluorrening öka produktionen till 4 Mton pellets per år med rågods från Svappavaara eller Kiruna. I nämnda beslut sköt koncessionsnämnden upp frågan om slutliga villkor för utsläpp till luft av kväveoxider och stoft samt ålade bolaget vissa utredningskrav. I övrigt föreskrev nämnden att det för tillståndet skulle gälla en kombination av villkor från 1976 års och 1980 års beslut.

I beslut 1989-01-24, nr 10/89, meddelade koncessionsnämnden bolaget tillstånd att bl.a. byta ut befintlig oljebrännare mot en kombinationsbrännare för kol och olja och att driva densamma. Frågan om slutliga villkor för utsläpp till luft av ett antal olika ämnen sköts upp och en provisorisk föreskrift meddelades för utsläpp av stoft till luft. I beslutet föreskrevs också vissa kompletterande villkor kopplade till användningen av kol som bränsle.

Avslutningsvis har koncessionsnämnden i beslut 1992-08-24, nr 111/92, med upphävande av då gällande prövotider, meddelat kompletterande slutliga villkor avseende utsläpp av stoft till luft samt beträffande trimning m.m. av förbränningsanläggningen i syfte att begränsa bildningen av kväveoxider.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har å sin sida i beslut 2006-05-28, dnr 555-2844-06, behandlat och godtagit en anmälan om deponering av anrikningssand med högre fastgodsandel, i beslut 2006-08-02, dnr 555-8685-06, behandlat och godtagit en anmälan om införande av flotation i anrikningsverket och i beslut 2008-10-06, dnr 555-4509-08 behandlat och godtagit en anmälan om förändrad rågodsförsörjning till förädlingsverken i Svappavaara. Länsstyrelsen har vidare i beslut 2012-06-07, dnr 531-2143-12, lämnat bolaget tillstånd till att genom markavvattning torrlägga Leveäniemi dagbrott och att för denna åtgärd anlägga erforderliga anläggningar för pumpning och vid behov sedimentering, samt avledning och utsläpp av pumpat vatten. Slutligen har länsstyrelsen i beslut 2013-03-28, dnr 555-11622-12, behandlat och godtagit en anmälan om ändring av lastterminalen inom gruvindustriområdet i Svappavaara.

Övrigt

Utöver de domar och beslut som har redovisats ovan föreligger ett antal avgöranden som avser uppförande och/eller ändring av dammar och vissa andra vattenrättsliga frågor. Några ändringar av dammsystemet eller andra vattenrättsliga frågor som omfattas av dessa avgöranden aktualiseras emellertid inte av de åtgärder och den verksamhet som denna ansökan avser varför dessa avgöranden inte tas upp i det följande.

En sammanställning (hämtad bl.a. från bolagets miljörapporter) över nu gällande villkor för de verksamheter som omfattas av ansökan återfinns som bilaga D (verk-

samheten vid Gruvberget) respektive bilaga E (malmförädlingsverksamheten) i ansökan.

Bolaget har bearbetningskoncession för fyndigheten i Gruvberget enligt beslut meddelat av Bergstaten 2000-05-10. Koncessionen gäller i 25 år från denna dag. Även markanvisning föreligger.

Detaljplan och omgivningsförhållanden

Inom Svappavaara gäller:

- Översiktsplan för Kiruna kommun, antagen av kommunfullmäktige 2002-06-17.
- Områdesbestämmelser för Svappavaara gruvindustriområde, antagna av miljö- och byggnämnden 2002-03-21, B § 31 02.
- Fördjupad översiktsplan för Svappavaara, antagen av kommunfullmäktige 1998-04-11.

I gällande översiktsplan för Kiruna kommun anges att det berörda området ska användas för gruvindustri.

Områdesbestämmelserna för Svappavaara gruvindustriområde har begränsats till den del av området där företaget har byggnader och fasta anläggningar. Inom område som omfattas av områdesbestämmelserna krävs inte marklov eller rivningslov och inte heller bygglov för att uppföra upplag, cisterner och murar m.m. Bygglov erfordras inte heller för mindre komplementbyggnader (max 10 m²) eller tillbyggnader/ombyggnader.

Som framgått ovan är Gruvberget beläget ca 2 km väster om samhället Svappavaara och ca 1,2 km nordväst om industriområdet där förädlingsverksamheten bedrivs. Avståndet mellan malmförädlingsanläggningarna och Svappavaara samhälle är ca 1,5 km. Närmaste bebyggelse finns inom det område som kallas Vargbacken på ett avstånd av ca 1 km från förädlingsanläggningarna. Enligt den fördjupade översiktsplanen för Svappavaara är Vargbacken angivet som ett område där ny bebyggelse inte får uppföras.

De verksamheter som ansökan avser bedöms inte strida mot några planer eller andra bestämmelser om markanvändning.

Höjdsystem

Höjdsystemet som används inom Svappavaara gruvområde överensstämmer med rikets allmänna kartverks, RAK:s höjdsystem, system RH 1900. Koordinatsystemet som används är rikets koordinatsystem 2.5 gon Öst 1938.

En huvudfixpunkt finns fastställd i den södra delen av Gruvberget, i anslutning till dammsystemet. Markeringen består av en dubb i en låg jordfast sten. Koordinaterna enligt rikets koordinater (RT38 2.5 gon O) för markeringen är $x = 7\,505\,582$, $y = 1\,529\,024$ och höjden (RH1900) +420,521.

Nuvarande och framtida verksamhet

Gruvverksamheten vid Gruvberget

Järnmalmen på Gruvberget utgörs av en skivformig kropp med en längd av cirka 1 300 m och en bredd vid markytan som varierar mellan 6 och 65 m (i genomsnitt ca 30 m). Malmkroppen stryker i N-S och stupar mellan 50° och 75° mot öster.

Den norra delen av fyndigheten består i huvudsak av magnetitmalm medan den södra delen av fyndigheten består av hematitmalm. Övergången är successiv, utan någon tydlig gräns mellan de två malmtyperna.

Brytningen sker i dagbrott vilket innebär s.k. pallbrytning. Malmen avverkas i skivor (s.k. pallar) som i Gruvberget är 15 m höga. Hålen borras och laddas uppifrån medan den losshållna malmen lastas nedifrån.

Denna ansökan omfattar en brytning av maximalt 2 Mton malm per år (jämte gråberg enligt vad som framgår nedan) och utgår från den kännedom som f.n. finns om Gruvbergets malmbas. Bolaget har emellertid för avsikt att utföra utökade provborringar för att ytterligare säkerställa malmbasens utbredning vilket kan få till följd att gruvans livslängd förlängs.

Utifrån vad som idag är känt om fyndigheten bedöms lönsam brytning kunna ske ner till nivån 220 m.ö.h. vilket ger ett sammanlagt brytvärt tonnage (av magnetitmalm) på ca 11 Mton. För att komma åt detta måste också brytas drygt 40 Mton gråberg och 0,4 Mton hematit. Brytningen är i dagsläget planerad till ca 2018. Dagbrottet kommer då att vara knappt 450 m långt och 530 m brett. Det kommer att gå 130 m under markytan i den norra delen av dagbrottet vilket motsvarar ca 200 m från Gruvbergets topp.

Efter brytningen transporteras gråberget med truck till gråbergssupplaget som är beläget syd respektive sydväst om Gruvberget och förädlingsanläggningarna. Malmen transporteras till industriområdet där den krossas och sovras samt mellanlagras innan den processas vidare. Alternativt kan malmen användas för tillverkning av s.k. KMR (Kiruna Mill Reject) som är en finkrossad specialprodukt med hög järnhalt.

När brytningen går under marknivån planeras dagbrottet att länshållas med hjälp av pumpning. Vattnet kommer att ledas till en oljeavskiljare via en avslamningsbassäng och därefter vidare till det s.k. recipientmagasinet.

Malmförädlingen

Produktgrupper

I malmförädlingen i Svappavaara produceras idag i första hand s.k. masugnspellets/hyttpellets (även kallade kulsinter) som är centimeterstora malmkulor med hög järnhalt. Därutöver tillverkar LKAB i Kiruna också s.k. direktreduktionspellets (DR-pellets). Den förstnämnda typen av pellets används i koksbaserad råjärnstillverkning i masugnar medan den senare varianten används vid tillverkning av DRI

(järnsvamp) i gasbaserade reduktionsprocesser. Masugnspelletts förekommer i sin tur i flera olika former och i Svappavaara tillverkas för närvarande de varianter som benämns KPBO respektive KPBA vilka sinsemellan skiljer sig något med avseende på kemisk sammansättning. Produktionen levereras främst till kunder i Europa.

När det gäller pellets kan även typen KPRS, som är en variant av s.k. DR-pellets, bli aktuella att tillverka i framtiden. Sannolikt kommer dock KPBA-pellets att även fortsättningsvis vara den dominerande produkten i Svappavaara.

Vid sidan av pellets kan i Svappavaara även komma att tillverkas s.k. sinterfines som är ett magnetitkoncentrat med hög järnhalt samt vissa andra specialprodukter som utgörs av finmalet magnetitkoncentrat med extra hög järnhalt.

Produktionsprocess

När malmen kommer in till anrikningen, som är det första steget i förädlingen, är den krossad och sovrad. Den sovrade malmen, rågodset, anrikas genom malning och magnetseparering i flera steg under tillsats av vatten. Fosforhalten i rågodset varierar beroende på bl.a. om rågodset kommer från Kiruna eller Gruvberget och vid en viss fosfornivå måste denna avskiljas genom flotation.

Det erhållna malmkoncentratet, också kallat pelletsslig, överförs till pelletsverkets slurrytankar, där tillsatsmedel tillförs för att ge slutprodukten den efterfrågade kemiska sammansättningen. De tillsatsmedel som används idag är olivin, kalksten och kvartsit (det senare bara vid tillverkning av KPBA-pellets). Tillsatsmedel levereras i finkrossad form till anrikningsverket där medlen mals.

I pelletsverket avvattnas sligen och blandas därefter med bindemedel. Bindemedel är huvudsakligen bentonit men även organiskt bindemedel kan komma att användas i framtiden. Därefter rullas sligen till råkulor som siktas, torkas, förvärms, sintras och kyls till färdiga pellets.

Pelletsverket är av typen Grate-Kiln eller bandrullugn. Verket består av ett ändlöst transportband (Grate), en rullugn (Kiln) och en kylare. Transportbandet börjar med en pålastningspunkt för råkulor och är därefter indelat i flera temperaturzoner med olika funktioner i processen. Först kommer en zon för torkning med en uppåtgående luftström (UDD, Up Draft Drying), därefter en zon för torkning med en nedåtgående luftström (DDD, Down Draft Drying). Sedan följer en tempereringszon (TPH, Temperature Pre-Heat) och slutligen en förvärmningszon (PH, Pre-Heat) där sintringen påbörjas.

I rullugnen sker den slutliga sintringen. Rullugnen eldas via en centralt placerad brännare för kol och olja i ugnens nedre ände. Lågan från brännaren når fram till PH-zonen från vilken kulorna förs över till den roterande ugnen och tack vare ugnens lutning vidare genom denna. När kulorna nått ugnens nedre ände, är sintringen klar och kulorna överförs till kylaren och därefter vidare till lager. Den värme som avgår vid kylningen återförs till processen.

I anrikningsprocessen erhålls som restprodukt finkornigt gråberg, anrikningssand, som tillsammans med vatten pumpas till magasinssystemet.

Processvatten

Malmbehandlingsanläggningarnas processvattensystem består av ett yttre och ett inre system. I det yttre systemet pumpas vatten och anrikningssand tillsammans från förädlingsverken till ett magasinssystem bestående av sandmagasin, klarningsmagasin och recipientmagasin. Till recipientmagasinet leds länshållningsvattnet från Gruvberget. För närvarande släpps blandningen av anrikningssand och vatten i klarningsmagasinet vari huvuddelen av sanden sedimenterar medan återstoden följer med vattnet till recipientmagasinet dit det leds via två utskov. Från recipientmagasinet pumpas vatten till Metträsket som fungerar som utjämningsmagasin och varifrån det vatten som behövs återförs till malmförädlingsprocessen via ytterligare pumpstationer och en reservoar. Normalt sker ingen bräddning från systemet men i händelse av onormalt högt vatten i Metträsket kan avbördning ske till Nores damm via en kanal. Via samma kanal sker också med automatik intag av vatten när nivån i Metträsket är lägre än i Nores damm.

Det inre processvattensystemet består av förtjockare, pumpstationer och ledningar för att förse verken med processvatten. I förtjockarna avskiljs returvattnet från anrikningssanden så långt det är möjligt. Som framgått ovan avleds sanden via det yttre vattensystemet till magasinssystemet medan returvattnet återgår till processen där det blandas med vatten som återtas från Metträsket.

Sedan början av 2013 sker deponering av anrikningssand med högre fastgodsandel genom s.k. förtjockad deponering. Deponering med högre fastgodsandel innebär att avfallet från anrikningsverket (innehållande ca 5 vikts-% fast gods) leds in i en förtjockare. Inne i förtjockaren tillsätts ett flockningsmedel som gör att godset via en sedimenteringsprocess får en koncentration på 70-73 % fast gods.

Deponeringsmetoden innebär i korthet att godset läggs ut från underloppet i förtjockaren via en rörledning ner på dammen där godset kommer att lägga sig med cirka 3 graders lutning (ca 70-100 ton i timmen beroende på produktion i verken). Efter en tid flyttas rörledningen så deponeringen sker vid sidan om den senaste deponeringsplatsen. Denna flytt av rörledningen kommer att upprepas tills man nått klarningsmagasinet. Därefter flyttas återigen röret till den första deponeringsplatsen och proceduren upprepas vilket innebär att man slutligen kommer att ha byggt upp en hög av anrikningssand med hög andel fast material. Processen är dock förhållandevis långsam och det kommer att ta ett antal år innan man kan se några större förändringar i sandmagasinet. Det vatten som kommer att följa med avfallssanden, cirka 22-30 kubikmeter i timmen beroende på produktionstakten i verken, kommer att självrinna ner mot klarningsmagasinet och på så sätt återföras i processen via befintligt vattensystem.

Denna hantering i kombination med en bra deponeringsstrategi, gör att avfallet går att lägga på hög medan vattnet kan återföras direkt till processen alternativt till recipientmagasinet genom befintligt system via överloppet på förtjockaren. Vid

upptjockad deponering beräknas magasinets livslängd öka med cirka 25 år, vilket motsvarar mellan fem till sex konventionella dammhöjningar.

Den valda placeringen av anläggningen innebär också att LKAB i framtiden kommer att kunna använda berget som stöd för den hög som bildas vid deponering. Deponeringsstrategin innebär således är att deponeringen ska ske utmed Gruvbergets sluttning i en halv cirkulär konliknande form ner mot befintligt sandmagasin.

Befintlig gasrening m.m.

I den nuvarande verksamheten finns anläggningar för rening av processgaser vid de olika stegen i pelletsverket. Den s.k. UDD-zonen saknar emellertid rening. Dock sker en viss stoftavskiljning via filtrering genom bädden. Utöver rening av processgaser i pelletsverket sker också dammutsugning och stoftavskiljning vid transportörer, matare, silos, godsfickor, bandavlastningar, utlastningen m.m.

Tekniken för gasrening och sättet för omhändertagande av stoft varierar mellan de olika delarna i processen och för en mer ingående beskrivning av befintliga reningsanläggningar och mätmetoder m.m. hänvisas till bilaga B, avsnitt 2.4 och bilaga C, avsnitt 8 i ansökan.

Upplagshantering

Inom industriområdet finns upplag för hantering av rågods, gråberg, malmedia och tillsatsmedel. I anslutning till lossningsstationen finns också ett upplag för tillfällig lagring av grovt spill från produktionen av pellets i avvaktan på transport till hamn och försäljning.

Avfall

Avfallet består idag av torrt gråberg, anrikningssand, avfallskalk, konventionellt avfall och farligt avfall.

Torrt gråberg faller vid brytningen i Gruvberget och till en liten del vid krossningen/sovringen av gruvbergsgodset. Avfallet utgör icke-farligt avfall och deponeras på en del av det gråbergsupplag som inrättades vid brytningen av Leveäniemi dagbrott och som har varit inaktivt från 1984 till våren 2010 när brytningen vid Gruvberget inleddes.

Anrikningssanden utgör icke-farligt avfall och deponeras, på sätt som framgår ovan, via processvattnet i bolagets magasinssystem.

Den avfallskalk som faller från reningsanläggningarna utgör också icke-farligt avfall och samlas upp lokalt innan den transporteras till Kiruna där den deponeras på en särskild kalkdeponi (den kalkdeponi som finns i Svappavaara används inte längre).

Det konventionella avfall som uppkommer inom verksamheten sorteras lokalt i sju fraktioner (brännbart, metall, gummi, papper, trä, hushållsavfall respektive deponirester). Utomstående entreprenörer anlitas för transport och omhändertagande.

För farligt avfall finns särskilda rutiner. Spillolja samlas i lokal miljöstation för att sedan transporteras av entreprenör till godkänd anläggning för material- eller energåtervinning. Spillfett och övrigt farligt avfall som kemikalier, lysrör m.m. samlas upp lokalt och entreprenörer svarar för successiv märkning och omhändertagande.

Framtida verksamhet

Framtida brytning i Gruvberget

Enligt nu gällande planer kommer den framtida brytningen i Gruvberget att fortgå på i huvudsak samma sätt som idag med de förändringar som naturligt följer av att brytningen går på djupet och som framgår av bl.a. den tekniska beskrivningen i Bilaga A i ansökan. Viss ändring i arbetstider kan även bli aktuell när det föreligger ett gemensamt bullervillkor för bolagets hela verksamhet i Svappavaara. När det gäller den vidare förädlingen av rågodset kommer denna sannolikt att i varje fall delvis ske i Svappavaara.

Framtida malmförädling

I anläggningen kommer såvitt nu kan bedömas att tillverkas samma produktgrupper som idag och vilka har beskrivits ovan, möjligen med tillägg av s.k. DR-pellets och sinterfines (se ovan). Fördelningen mellan de olika grupperna kommer att variera över tid beroende på efterfrågan och kommande tillstånd måste, som nuvarande tillstånd, ge bolaget rätt att inom den tillståndsgivna ramen fritt fördela produktionen mellan de olika produktgrupperna.

Som har angetts inledningsvis omfattar denna ansökan emellertid inte bara fortsatt produktion utan också en produktionsökning från 4,0 Mton till 4,5 Mton färdigprodukt/år vilket i sig kommer att innebära ett ökat rågodsbehov. Bolaget ser också framför sig att rågods i framtiden kan komma att hämtas från nya planerade gruvor i närområdet och då i första hand Leveäniemi och Mertainen. Mineralogin är likartad men dessa malmer har en lägre reaktivitet än malm från Kirunagruvan (som idag står för huvuddelen av rågodset) vilket innebär att kapaciteten i delar av den varma processutrustningen måste ökas med i storleksordningen 10 % för att möjliggöra samma produktionsvolym som med nuvarande rågodsmix. Ökad produktion kommer också att innebära att mängden processgas kan komma att öka med i storleksordningen 30 % (vid maximal pelletsproduktion) vilket medför behov av ökad reningskapacitet i förädlingsverken.

Upplagshanteringen kommer att fortgå på i huvudsak samma sätt som idag. Dock kommer hanterade mängder av både rågods och tillsatsmedel m.m. att öka något när produktionen av färdigprodukter ökar. Som framgår nedan kommer även transporterna att, såvitt nu kan bedömas, fortgå på i huvudsak samma sätt som idag men i ökat antal.

När det gäller behovet av om- och tillbyggnader i berörda processer pågår alltjämt kartläggning av nuvarande anläggningars tekniska status och maximala kapacitet vilket innebär att det i skrivande stund inte är i detalj klart vilka åtgärder som kommer att krävas för att uppnå den ansökta produktionsnivån. Av hittills gjorda utredningar framgår emellertid att bland annat följande åtgärder kan komma att behövas.

- ökad malningskapacitet
- ökad kapacitet i pumpar, separatorer, ledningar, avvattning m.m.
- ökad kapacitet i kulrullningen
- utökning av gratearea och, eventuellt, flyttning av kanalanslutningar och anpassning av kanalareor
- viss omfördelning av zoner
- ökad fläktpacitet
- ökat varvtal på kiln
- ökad kylararea
- ökad kapacitet för bandtransportörer inom hela anläggningen
- eventuellt ökad kapacitet för kulkvarnen

Genomförandet av och tidsplanen för de om- och tillbyggnader som krävs för att öka produktionen är beroende av vad den fortsatta projekteringen visar när det gäller omfattningen på åtgärderna och hur marknaden för bolagets produkter utvecklas.

Utöver ovan redovisade kapacitetshöjande åtgärder måste reningsanläggningarna för luft uppdateras och kompletteras.

Den nuvarande rökgasreningen kommer att ersättas för att förbättra avskiljningsgraden av framförallt svaveldioxid. Anläggningen placeras mellan avgaspanna och skorsten.

Anläggandet av en ny rökgasreningsanläggning i Svappavaara omfattar i ett första steg (etapp 1) dels rivning av den gamla skorstenen, dels uppförande av tre nya elfilter i separat anläggningsdel utanför befintlig anläggning samt dels uppförande av ny skorsten, i ett nästa steg (etapp 2) kommer även rökgaser från gratezonen PH att via ny rökgasrening ledas till den nya skorstenen

Den nya rökgasreningen inkluderar stoftreningen från gratezonerna UDD, DDD och TPH vars rökgaskanaler nu sammanförs i ny gemensam skorsten tillsammans med gaser från PH-zonen. Stoftrening från processens rökgaser sker idag på olika sätt för de olika zonerna.

Den planerade förändringen innebär att stoftreningen förses med elfilter för rökgaskanalerna UDD, DDD och TPH vilka fångar upp stoftpartiklar genom ett elektriskt fält där stoftpartiklarna laddas upp för att sedan fångas upp på utfällningsplåtar och separeras från gasen. Avskilt stoft kan därefter pumpas ut som avfall eller återvinnas och återföras till pelletsprocessen. Tekniken med elfilter är mycket driftsäker och är inte underhållskrävande. Tekniken är välbeprövad inom LKAB och återfinns på fyra av de moderna pelletsverken inom koncernen.

En ny skorsten byggs vilken kommer att samla samtliga av de utgående rökgaskanalerna. Det kommer att installeras en skorstenspipa per fläkt/filter det vill säga, tre skorstenspipor i etapp 1 och en i etapp 2.

Skorstenen byggs för en höjd på ca 52 m (ca +424) med möjlighet att vid behov kunna höja skorstenen. Den gamla skorstenen är 65 m hög (+433).

Deponeringen av anrikningssand kommer även fortsättningsvis att ske i befintligt magasinssystem. Mängden sand beräknas öka från ca 530 kton/år vid nuvarande produktion till i storleksordningen 750 kton/år vid ansökt produktion. Mängden anrikningssand är beroende av både produktionsvolym och järnhalt i inkommande rågods varför framtida mängder inte låter sig beräknas med större precision. När det gäller deponeringsteknik planerar bolaget att övergå till s.k. upptjockad deponering vilket innebär att andelen fastgods ökar från dagens nivå på ca 10 % till ca 70-75 % vilket är en fördel både ur stabilitets- och utrymmessynpunkt. Sanden kan deponeras med högre utläggningsvinkel vilket förlänger livstiden för magasinssystemet högst avsevärt. Med upptjockad deponering beräknas nästa dammhöjning inte behöva ske förrän om 15-20 år. Den planerade förändringen är anmäld till länsstyrelsen.

När det gäller övriga avfall (avfallskalk, ordinärt industriavfall och farligt avfall) är sambandet mellan produktionsvolym och avfallsmängd olika starkt för olika avfallsgrupper. För majoriteten av avfall kan ökningen dock förväntas bli i storleksordningen 20-30 %. Lagring och omhändertagande m.m. planeras att ske på i huvudsak samma sätt som idag.

Förbrukning av råvaror och andra resurser m.m.

Gruvverksamheten vid Gruvberget

Energi

Den el som förbrukas vid gruvbrytningen avser i sin helhet vattenundanhållning vilket innebär att förbrukningen kommer öka i takt med att brytningen går på djupet. Vid en årsproduktion på 2 Mton malm per år samt ca 4 Mton gråberg/sidoberg beräknas elanvändningen stiga från ca 131 MWh/år för år 2012 till ca 1 270 MWh/år för år 2017 (vilket är det sista hela verksamhetsåret enligt nu gällande brytningsplaner).

Vid den efterföljande krossningen/sovringen förbrukas årligen (vid en årsproduktion på 2 Mton malm) ca 4 000 MWh/år exkl. kontor och serviceverkstad.

Sprängmedel

Vid brytningen används flera olika sprängämnen. Förbrukningen vid en årsproduktion på 2 Mton malm och 4 Mton gråberg per år framgår av tabellen nedan.

Sprängmedel	Årsförbrukning
Supergel 30 (ton)	15
Kimulux (ton)	2000
Primer (ton)	15
Detonator (st)	25 000
Pentyl (m)	45 000

Drivmedel

Vid en årsproduktion i dagbrottet på 2 Mton malm per år samt ca 4 Mton gråberg-/sidoberg beräknas förbrukningen av diesel i borrhaggagaten uppgå till ca 255 m³ per år. Till detta kommer drivmedel för transport av malm och gråberg till kross-/sovring respektive upplag vilken är inkluderad i den drivmedelsförbrukning som redovisas i den tekniska beskrivningen för malmförädlingsverksamheten.

Malmförädlingen

Rågoods

Den sammanlagda rågodsförbrukningen uppgår idag till ca 4,4 Mton/år varav ca 25 % kommer från Gruvberget. Resterande del kommer från Kiruna via järnväg. Den planerade produktionsökningen från 4,0 till 4,5 Mton färdigprodukter innebär att rågodsmängden kommer att behöva öka med ca 25 %. När det gäller fördelningen mellan bolagets olika gruvor kan framhållas att bolaget hela tiden strävar efter att optimera sina produktionsprocesser vilket innebär att rågodsförsörjningen till malmförädlingsverken ses över fortlöpande. Framtida tillstånd måste således ge bolaget betydande frihet med avseende på varifrån rågodset till malmförädlingen hämtas.

Tillsats- och bindemedel

Förbrukningen av tillsats- och bindemedel bedöms komma att öka i enlighet med vad som framgår av nedanstående tabell. Förbrukningen är dock i hög grad beroende av vilken produktmix som tillverkas vilket i sin tur styrs av kundernas behov. Sammanställningen nedan redovisar därför både bedömd maximal förbrukning vid den ansökta produktionsnivån och ett förväntat ”normaltillstånd” varmed avses i huvudsak oförändrad produktmix.

Ämne	Vid produktion = 3,4 Mton pellets/år Mängd (ton)	Vid produktion = 4,5 Mton pellets/år Mängd (ton)	
		Normal (KPBA)*	Max
Olivin	53 600	38 000	160 000
Kalksten	26 400	25 000	30 000
Kvartsit	31 200	7 000	80 000
Bentonit	25 600	27 000	30 000
Dolomit**	-	0	100 000
Organiskt bindemedel**	-	0	500

* KPBA=Masugnspelletts där tillsatsmedlen idag utgörs av olivin, kalksten och kvartsit. Se nedan beträffande framtida bindemedel.

** Dolomit och organiskt bindemedel tillsätts i de fall produkten utgörs av direktreduktionspellets (DR-pellets)

När det gäller den framtida användningen av bindemedel är denna, som framgår av tabellen, beroende av produktmixen. Idag används organiskt bindemedel enbart vid tillverkning av DR-pellets men det kan i framtiden bli aktuellt även vid tillverkning av masugnspelletts. Bolaget har mot denna bakgrund utfört ingående studier på effekterna på utsläppen till luft av en ökad användning av organiska bindemedel. Som framgår av bilaga C, avsnitt 16.9.4.3 i ansökan är bedömningen att det enda utsläpp som skulle öka är ammoniak och det till en nivå som bedöms vara av ringa betydelse för miljön.

Övriga kemikalier

Förbrukningen av övriga kemikalier (utöver tillsats- och bindemedel samt drivmedel) är inte heller statisk utan förändras med både produktionsvolym och utvecklingen av olika kemikalier samt av bolagets egna produkter. Även mineralogiska skillnader i rågodset påverkar förbrukningen och då i första hand när det gäller flotationskemikalier vilka tillsammans med reagenser vid avvattning (i förtjockare) står för huvuddelen av förbrukningen. I tabellen nedan redovisas nuvarande förbrukning av flotationskemikalier och vilka förändringar som förväntas vid en ökad produktion i malmförädlingen. Som framgår av tabellen redovisas både förväntad förbrukning vid ett "normaltillstånd" varmed avses i huvudsak oförändrad produktmix, och maximal förbrukning vid ansökt produktion.

Ämne	Vid produktion = 3,4 Mton pellets/år Mängd (ton)	Vid produktion = 4,5 Mton pellets/år Mängd (ton)	
		Normal (KPBA)*	Max
Vattenglas	1 050	1600	2000
MIBC (Metylisobutylkarbinol)	5,5	15	25
Atrac	27	140	300
NaOH	3,1	20	50

* KPBA=Masugnspelletts där tillsatsmedlen utgörs av olivin, kalksten och kvartsit.

När det gäller flockningsmedel (förtjockning) används f.n. Magnafloc 110 L och Magnafloc 333. Under år 2010 uppgick förbrukningen till ca 22 ton. Vid den ansökta produktionen på 4,5 Mton beräknas förbrukningen öka till som mest ca 30 ton/år.

Förbrukningen av drivmedel behandlas nedan.

Energi

Processbränsle

Som bränsle i den nuvarande malmförädlingen används kol och eldningsolja (E01). Kol är det huvudsakliga bränslet medan olja används främst vid uppstart och vid störningar i koleldningen. Beräknad förbrukning vid nuvarande respektive ansökt produktion redovisas nedan. Någon förändring med avseende på systemet som sådant är inte planerad.

Förbrukning i pelletsverk	3,4 Mton/år befintlig process	3,4 Mton/år med ny rening	4,5 Mton/år med ny rening
Kol	31 600 ton	31 600 ton	45 000 ton
Olja (E01)	2 850 ton	2 850 ton	4 500 ton

Elenergi

Elförbrukningen i anrikningsverket är i princip proportionell mot produktionen och detta gäller även för planerad produktionsökning. I övriga delar av förädlingsverksamheten är sambandet mellan produktionsvolym och elförbrukning svagare. Dock kommer den allmänna uppgraderingen av anläggningen med avseende på i första hand reningsutrustning att medföra ökad elförbrukning.

Avrundade siffror för elanvändningen i malmförädlingen under 2010 redovisas i nedanstående tabell tillsammans med bedömd förbrukning vid dels oförändrad produktionsnivå men med ny rening, dels ansökt produktionsnivå (med ny rening).

Verksamhetsdel	Förbrukning under 2010 (GWh)	3,4 Mton/år med ny rening (GWh)	4,5 Mton/år med ny rening (GWh)
Anrikningsverk	113	120	150
Pelletsverk	79	90	120
Kompressorcentral	6	6	10
Panncentral	1	1	1
Pumpstationer yttre vattensystem	4	5	7
Övrig verksamhet	8	8	10
Totalt	211	230	298

Energiförbrukning per producerat ton pellets

I efterföljande tabeller redovisas årsproduktionen av pellets i Svappavaara samt energiförbrukningen per producerat ton pellets vid förädlingsverksamheten mellan åren 2010-2012.

Tabell 1. Pellets produktion vid förädlingen i Svappavaara.

	2010	2011	2012	Sökt verks.
kton	3 411	3 637	3 254	4 500

Tabell 2. Elförbrukning vid förädlingen i Svappavaara (anrikning, kulsinterverk) per ton producerad pellets.

	2010	2011	2012	Sökt verks.*
Anrikning [kWh/ton]	33,1	33,7	39,0	33,3
Kulsinterverk [kWh/ton]	23,1	23,3	22,7	26,7
Total [kWh/ton]	56,2	57,0	61,7	60,0

* Inkl. ny rökgasrening.

Tabell 3. Elförbrukning vid övriga delar i Svappavaara (kompressorer, Linje 2 pumpstation, värmecentral, maskpshus, MTAB, förluster 3 %) per ton producerad pellets.

	2010	2011	2012	Sökt verks.*
Total [kWh/ton]	5,6	5,9	6,6	6,2

* Inkl. ny rökgasrening.

Tabell 4. Kolförbrukning vid förädlingen i Svappavaara (kulsinterverk) per ton producerad pellets.

	2010	2011	2012	Sökt verks.
Kg/ton	9,9	10,4	10,4	9,9*

* Detta är den prognos som gjordes 2010, dock visar de två senaste årens förbrukning att kolförbrukningen per ton pellets har ökat.

Tabell 5. Förbrukning av E01 vid förädlingen i Svappavaara (kulsinterverk) per ton producerad pellets.

	2010	2011	2012	Sökt verks.
Liter/ton	1,0	0,6	1,3	1*

* Detta är den prognos som gjordes 2010, dock visar det senaste årets förbrukning att kolförbrukningen per ton pellets har ökat.

Övrig värmeenergi (utöver processenergi)

För produktion av värme till bland annat de byggnader inom området som inte kan försörjas med spillvärme direkt från processen och till varmvatten, finns en panncentral med två oljepannor med en effekt på sammanlagt knappt 15 MW. Under normala förhållanden (bl.a. med avseende på utomhustemperatur) är dock värmecentralens produktion begränsad eftersom behovet av värme och varmvatten täcks av en avgaspanna som utvinnet värmeenergi ur PH-zonens (pelletsverket) avgaser.

Den olja som används i panncentralen är E01 vilket innebär att svavelhalten uppgår till maximalt 0,05 viktprocent. Oljeförbrukningen under år 2010 uppgick till 959 ton. Förbrukningen bedöms inte påverkas av den ansökta produktionsökningen.

Bränsle till transporter

När det gäller den framtida logistiklösningen för verksamheten i Svappavaara är vissa förändringar, däribland byte till ett nyrenoverat diesellok med lägre bränsleförbrukning, redan beslutade. I övrigt är ansökan baserad på en i allt väsentligt oförändrad logistiklösning. Detta innebär att förbrukningen av transportbränsle i malmförädlingen vid ansökt produktion kommer att öka närmast proportionellt i förhållande till dagens situation vilket framgår av tabellen nedan.

Typ av transport	Förbrukning under år 2010	Förbrukning vid ansökt produktion *
	----- (m ³ /år) -----	
Summa externa transporter	69	115
Summa interna transporter	1 641	2 119
Totalt	1 710	2 234

* Siffrorna avseende förbrukning vid ansökt produktion är uppskattade och faktisk förbrukning kan komma att skilja sig avsevärt från vad som anges i tabellen.

Vatten

Vattenanvändningen i verksamheten sker i huvudsak i anrikningsprocesserna. För en övergripande beskrivning av det nuvarande processvattensystemet hänvisas till avsnitt ovan och för en mer detaljerad beskrivning till bilaga B, avsnitt 2.6 och 6 i ansökan.

Planerade förändringar i pågående och framtida verksamhet, däribland ansökt produktionsökning i malmförädlingen, påverkar vattenförbrukningen i flera avseenden. Bland annat kommer ökad rening att medföra en ökad vattenförbrukning, både direkt för själva reningen och för kylning. Vidare förutses en ökad behandling av rågods med något lägre innehåll av järn vilket även det kommer att medföra en ökad vattenförbrukning.

Totalt sett bedöms behovet av klarvatten från det yttre processvattensystemet att öka från ca 1 500 m³/s till totalt ca 3 000 m³/s vilket innebär att pumpkapaciteten behöver ökas i både P2 (från recipientmagasinet till Metträsket) och P3 (från Metträsket till förädlingsverken). I allt väsentligt handlar det om att en större mängd vatten cirkulerar i det yttre systemet men en viss ökad avgång i form av vattenånga från pelletsverket och dammsystemet kan förväntas. Detta bedöms dock kunna balanseras med inflödet av länshållningsvatten från Gruvberget och/eller via intag av råvatten från Nores damm. I övrigt förutses inga ändringar av betydelse i vattenhanteringen.

Miljökonsekvenser

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår bl.a. följande.

Luftvård

Utsläpp till luft

Utsläppen till luft härrör framförallt från pelletsverket. Utsläppen består främst av stoft, kväveoxider, koldioxid och sura gaser innehållande svavel, fluor och klor. Utsläpp sker även av ozon och dioxin.

Vissa utsläpp till luft sker också från interna och externa transporter samt från sprängning vid Gruvberget.

Av den tekniska beskrivningen bilaga B, avsnitt 3.2.3.1 och 9.1.1 i ansökan framgår att bolaget avser att installera rökgasrening i pelletsverket samt vidta vissa ytterligare åtgärder för att minska utsläppen till luft. Som framgår planeras åtgärder för att reducera utsläppen av samtliga redovisade ämnen. Tekniska lösningar finns att tillgå för alla ämnen utom kväveoxider för vilka utsläpp den utvärdering av åtgärder som har prövats i Kiruna (KK4) och Malmberget måste inväntas innan det finns tillräckligt underlag för att ta beslut om en handlingsplan.

Beräknade utsläpp vid ansökt produktion från förädlingsverksamheten redovisas i nedanstående tabell. Beräkningarna bygger på att ovan nämnd rening installeras och att teoretisk beräknad effekt också uppnås i praktiken. Den reningsteknik och utrust-

ning som planeras kan förvisso anses som beprövad men då inom andra sektorer där temperatur, gasflöde, tryck m.m. är avsevärt mer stabila än i pelletsverket. Reningsprocesserna är mycket känsliga för variationer i bl.a. dessa avseenden vilket innebär att osäkerheten om anläggningarnas långsiktigt hållbara reningskapacitet i den nu aktuella applikationen är betydande. Erfarenheterna från bolagets anläggningar i Kiruna och Malmberget bekräftar denna bild vilken innebär att väl tilltagna tider måste medges för installation, intrimning och utvärdering. Mot denna bakgrund föreslår bolaget att, som utvecklas nedan, frågan om villkor avseende utsläpp av sura gaser sätts på provotid.

När det gäller stoft finns det anledning att göra åtskillnad mellan de delar av anläggningen där magnetit- och/eller hematitstoft förekommer och övriga delar. Som framgår av den tekniska beskrivningen i bilaga B, avsnitt 3.2.3.1 och 9.1.1.1 i ansökan måste magnetit- och hematitstoftens höga densitet beaktas när viktbaserade (mg/m^3 gas) villkor ska bestämmas.

Beträffande kväveoxider har, av skäl som framgått ovan och som utvecklas i bilaga B, avsnitt 9.1.1.3 samt bilaga C, avsnitt 10 och 16.1.4 i ansökan, någon tillkommande rening inte tagits med i beräkningen.

Utsläppspunkt	NO _x (ton/år)	SO ₂ (ton/år)	Stoft (ton/år)	HCl (ton/år)	HF (ton/år)	Dioxin (g/år)	CO ₂ (ton/år)
Σ Kross/sovring			3				
Σ Anrikning	-	-	0,9	-	-	-	-
Σ Pelletsverk	utreds	283-472	225	9-28	9-28	0,04	138 000
Σ Pannor	-	0,4	0,04	-	-	-	-
Totalt	utreds	283-472	226	9-28	9-28	0,04	138 000

Utsläppen till luft från interna och externa transporter redovisas i sammanställningarna nedan. Som anförts ovan bygger beräkningarna på en i huvudsak oförändrad logistiklösning för verksamheten i Svappavaara.

Utsläpp vid dagen produktion	Emissioner (kg)				
Transport	NO_x	HC	CO	PM	CO₂
Interna transporter	37 369	7 538	32 131	1 625	4 440 855
Externa transporter	1 180	53	256	16	181 148

Vid ansökt produktion	Emissioner (kg)				
Transport	NO_x	HC	CO	PM	CO₂
Interna transporter	36 395	6733	29 919	1 606	5 730 790
Externa transporter	1 552	69	337	22	238 353

Damning

Diffus damning förekommer i första hand från den torra hanteringen av massor (såsom upplagshantering och krossning/sovring), transporter med truckar och hjul-lastare samt vid brytningen i Gruvberget. Vid behov vidtas dammbekämpande åtgärder.

Luftkvalitetsmätningar i Svappavaara

Som framgår av bilaga C, avsnitt 16.1.2 i ansökan påbörjades under juni 2010 kontinuerlig mätning och uppföljning av luftkvaliteten i Svappavaara samhälle. Mätningarna utförs av extern konsult och omfattar följande parametrar.

- Aktiv dygnsprovtagning av PM₁₀ och PM_{2,5}
- Kontinuerliga mätningar av kväveoxider (timmedelvärden)
- Kontinuerliga mätningar av svaveldioxid (timmedelvärden)
- Diffusiva mätningar av flyktiga organiska ämnen, VOC (veckobasis)
- Vindriktning och vindhastighet (timmedelvärden)
- Diffusiva mätningar av fluorider och klorider månadsvis (gasfas och partikelfas)

Mätningarna är planerade att pågå under ett helt år och uppmätta värden ska användas för en jämförelse med gällande miljökvalitetsnormer. Även om mätningarna ännu inte är kompletta presenteras i ovan nämnda avsnitt i bilaga C de resultat som hittills har noterats och vilka ger en första indikation om luftkvaliteten i Svappavaara samhälle. Bolaget avser att komplettera ansökan med det slutgiltiga resultatet så snart detta föreligger.

Som framgår av anført avsnitt i bilaga C är uppmätta halter låga och i vissa fall mycket låga. Inte i något fall har värdena hittills överskridit gällande kvalitetsnormer.

Vattenvård

Som har angetts ovan sker i normalfallet inte någon bräddning av vatten från vare sig recipientmagasinet eller någon annan del i systemet. Detta förhållande bedöms inte ändras även om länshållningsvattnet från Gruvberget avleds till recipientmagasinet. Däremot kommer den påverkan på vattenföringen i Liukattijoki som intaget av färskvatten till Metträsket innebär, att klinga av allt eftersom intaget kan ersättas med länshållningsvattnet från Gruvberget.

Vid onormalt högt vatten i Metträsket kan bräddning dock förekomma och då via en kanal till Nores damm och vidare till Liukattijoki. Via samma kanal sker också automatiskt ett inflöde från Nores damm till Metträsket när vattennivån i Metträsket är lägre än nivån i Nores damm. Under 2011 har bolaget installerat utrustning för att mäta flödet mellan Metträsket och Nores damm i syfte att verifiera den tidigare beräknade vattenbalansen för systemet.

Som framgått ovan kommer en ökad produktion (och delvis ändrad rågodsförsörjning) att öka användningen av processvatten. Av detta avgår en del i form av ökad

avdunstning från pelletsverket och magasinen vilket innebär att sannolikheten för att bräddning från magasinssystemet ska behöva ske snarast kommer att minska i takt med att produktionen ökar. Detta trots att mängden vatten som cirkulerar i systemet kommer att öka.

Vattnet i magasinet provtas regelbundet som en del i nu gällande kontrollprogram. Vissa variationer förekommer över tid men ökad produktion bedöms inte ha någon negativ påverkan av betydelse på vattenkvaliteten i magasinssystemet och samma bedömning gäller för de ändringar i rågodsförsörjningen som kan förutses.

Även förhållandena i Liukattijoki undersöks fortlöpande som en del i kontrollprogrammet för verksamheten. Det vatten som läcker genom dammkropparna som omger magasinssystemet avrinner till Liukattijoki och fångas därmed upp av det befintliga kontrollprogrammet. Av bilaga C, avsnitt 16.2 i ansökan framgår att en viss påverkan från bolagets verksamhet kan spåras i recipienten när det gäller vattnets kemiska sammansättning men också att gällande miljökvalitetsnormer och andra kvalitetskrav innehålls med god marginal. Den ansökta verksamheten bedöms inte ha någon påverkan av betydelse på dessa förhållanden.

När det gäller den biologiska statusen i berörda vattendrag visar genomförda undersökningar att det inte finns några tecken på att bolagets verksamhet i Svappavaara påverkar biologin i vattendragen. För ytterligare information i denna del hänvisas till bilaga C, avsnitt 16.2 i ansökan.

Buller

När det gäller buller är den malmförädling som omfattas av ansökan och malmbrytningen i Gruvberget (inklusive krossning och sovring) belägna i sådan närhet av varandra att de delvis påverkar samma område om än i olika grad.

Bolaget har från år 2007 och framåt vidtagit ett betydande antal åtgärder för att minska bullerstörningarna i omgivningen och tillse att gällande villkor kan innehållas. Åtgärderna har givit gott resultat vilket bekräftats bl.a. vid mätningar utförda under 2011 vilka givit vid handen att nu gällande värden innehålls.

Vid planerade om- och tillbyggnader i malmförädlingen kan bullersituationen förväntas att delvis förändras i det att vissa bullerkällor reduceras eller faller bort medan andra ökar eller tillkommer. Den sammantagna bedömningen är dock att bullersituationen inte kommer att förvärras utan snarare förbättras. Den samlade effekten av kommande förändringar kan emellertid inte bedömas i nuläget. Det kan i sammanhanget framhållas att LKAB Svappavaara numera har ett väl inarbetat sätt att arbeta med bullerfrågorna inom verksamheten som bl.a. innebär att vid ombyggnader och andra förändringar kan råd och rekommendationer inhämtas från extern akustikkonsult kring utformning, val av utrustning och eventuella nödvändiga åtgärder.

Bolaget har också genomfört en ny bullerkartläggning 2012 för den samlade verksamheten i Svappavaara. Syftet med denna har varit att ta ett helhetsgrepp om

situationen inom industriområdet för att möjliggöra att åtgärder sätts in där de får bäst bullerdämpande effekt. Av utredningen framgår att ytterligare detaljstudier behöver genomföras innan det tas beslut om åtgärder.

När det gäller bostadsområdet Vargbacken har det, som framgått ovan, i den fördjupade översiktsplanen för Svappavaara angetts att ny bebyggelse inte får uppföras. Vidare anges i nu gällande villkor att föreskrivna bullervärden får överskridas med 10 dB(A) i Vargbacken. Enligt bolagets bedömning finns i nuvarande läge inga praktiska och ekonomiska förutsättningar att uppfylla annars gällande bullervärden vid Vargbacken varför en särreglering för området är nödvändig även för den framtida verksamheten.

Vibrationer, luftstötter och kast

Bedömda och uppmätta vibrationsnivåer i bebyggelsen från sprängningar ligger under de nivåer vid vilka risk för teknisk skada föreligger. Samma bedömning som för vibrationer gäller för luftstötter.

Även riskerna för kast vid sprängningar har utretts. Riskerna har bedömts som små för de byggnader och övriga anläggningar som finns i omgivningarna. Med ökat brytningsdjup i gruvan minskar riskerna för kast utanför dagbrottet ytterligare.

Transporter

Huvuddelen av bolagets transporter sker i första hand med järnväg och båt. Av mer omfattande inkommande transporter till Svappavaara är det numera endast bentonit och olja som kommer via lastbil och då från Kiruna. Övrigt inkommande gods kommer till Svappavaara med tåg och lastas av vid bangården. Vid själva omlastningen används ett eget dieseldrivet lok som även används för att flytta vagnar med färdiga produkter från verket till bangården. Övriga interna transporter sker med hjullastare och truckar.

För närvarande pågår anläggande av ett nytt s.k. terminalområde som beräknas bli klart i oktober 2014. Planerade vallar och skärmar kommer att vara klara när området är driftklart.

Utgående gods går i dess helhet (med undantag för visst avfall till bolagets anläggning i Kiruna) via järnväg (med ellok) till Narvik och Luleå och därifrån vidare med båt.

Som har konstaterats ovan kommer framtida transporter till och från Svappavaara att, såvitt nu kan bedömas, ske på i huvudsak samma sätt som idag.

Dieselförbrukning och emissioner från transporter vid nuvarande respektive ansökt produktion har redovisats ovan.

Avfall

Enligt i dag kända förutsättningar kommer ca 21 miljoner ton torrt gråberg att deponeras (med tillägg för det torra gråberg som faller från sovringen). Gråberget avses

bli deponerat i 20 meter tjocka lager till en huvudsaklig högsta höjd om +400 m.ö.h, men delvis upp till +420 m.ö.h. Den befintliga deponins högsta punkt ligger på +430 m.ö.h. I sovringen utsorterat gråberg kommer att i möjlig mån användas internt inom bolagets industriområde för underhåll och nybyggnation av vägar och dammar. Deponering av anrikningssand kommer att fortgå som tidigare med den ändringen att bolaget planerar att övergå till deponering med högre fastgodsandel, s.k. upptjockad deponering. Några ändringar med avseende på effekter i omgivningen förutses inte.

Genomförda utredningar visar att deponeringen av torrt gråberg från Gruvberget kan ske utan att ge upphov till någon negativ påverkan av betydelse på vare sig upplaget eller i omgivningen.

När det gäller övrigt avfall hänvisas till tidigare avsnitt.

Risker

Dammar

I bolagets deponisystem ingår i första hand ovan beskrivna sand-, klarnings- och recipientmagasin vilka alla delvis omgärdas av dammar. En beskrivning av dammarnas uppbyggnad och höjder m.m. återfinns i Bilaga B, avsnitt 2.6 i ansökan till vilken det hänvisas.

Dammarna har klassats enligt kraftföretagens RIDAS (Riktlinjer för Dammsäkerhet) och enligt gruvbranschens särskilt anpassade GruvRIDAS utgående från konsekvenserna av ett dammhaveri samt enligt Flödeskommitténs riktlinjer för vilka flöden dammarna ska klara. Som framgår av redogörelsen i den tekniska beskrivningen uppfyller dammarna samtliga aktuella krav. Riskklassificeringen av dammarna framgår av bilaga C, avsnitt 5.9.3 i ansökan.

De nu ansökta verksamheterna aktualiserar inte några ändringar med avseende på dammsystemet.

Övrigt

Bolagets beredskap för att hantera risker för fysiska skador (till skillnad mot bl.a. rent finansiella risker) har beskrivits översiktligt i miljökonsekvensbeskrivningen Bilaga C, avsnitt 27. Som framgår där bedriver bolaget ett systematiskt riskhante-ringsarbete med hög beredskap och väl utvecklade rutiner.

Kulturmiljö

Bland annat gruvområdet på Gruvberget har av Riksantikvarieämbetet pekats ut som riksintressant för kulturmiljövården. Gruvberget utgör också en utpekad miljö i länets kulturmiljöprogram och länsstyrelsen har också valt att tillgängliggöra området genom sitt så kallade fornvårdsprogram. I bilaga C avsnitt 25.2 i ansökan redovisas att en viss påverkan av nu nämnda intressen är ofrånkomlig, men att verksamheten kommer att bedrivas så att denna inverkan blir så liten som möjligt. Bolaget

har också genomfört en kulturhistorisk kartläggning av hela Gruvbergsområdet (dvs. även delar som inte kommer att påverkas av verksamheten).

Rennäring

Rennäringen påverkas, som redovisas i bilaga C avsnitt 25.1 i ansökan framför allt genom förlust av betesmark. Påverkan begränsas av att bolaget valt att nyttja sedan tidigare befintliga gråbergsdeponier för deponering av tillkommande gråberg i stället för deponering av detta i direkt anslutning till Gruvberget.

Syvjärvi

I bilaga C avsnitt 25.4 i ansökan redovisas också den påverkan på sjön Syvjärvi som kan bli en konsekvens av vattenbortledningen från gruvområdet, men framför allt på grund av närheten till det tänkta verksamhetsområdet genom buller och andra störningar på rekreativvärde m.m. Bolaget har på grund härav åtagit sig att undersöka möjligheterna att hitta en annan sjö med förutsättningar att fungera som ersättning för Syvjärvi i dess roll som fiske- och rekreativområde.

Brunnar

I bilaga C avsnitt 16.3 i ansökan redovisas de brunnar som bolaget har kännedom om. Förutom en brunn tillhörig bolaget och belägen inom industriområdet är det fråga om en bergborrad brunn i Svappavaara tätort för den kommunala vattenförsörjningen vilken inte bedöms påverkas av brytningen.

Miljö kvalitetsnormer

Som framgår av relevanta avsnitt i miljökonsekvensbeskrivningen, bilaga C, bedöms det inte föreligga någon risk för överskridande av någon miljö kvalitetsnorm vare sig beträffande luft eller vatten.

Miljömål

I miljökonsekvensbeskrivningen, bilaga C avsnitt 26, redovisas hur bolagets verksamhet direkt och indirekt påverkar möjligheten att uppfylla nationella, regionala miljömål och lokala miljömål.

Som framgår av redovisningen bedöms den ansökta verksamheten inte få annat än marginell påverkan på de nationella och regionala miljömålen. När det gäller de lokala miljömålen har det vid samråd med Kiruna kommun inte framkommit annat än att verksamheten är förenlig med målen. Detta inte minst som planerad uppgradering av reningsanläggningar m.m. förväntas leda till minskade utsläpp även vid ökad produktion.

Samråd

Eftersom den ansökta verksamheten bedömts medföra en betydande miljöpåverkan har samråd genomförts i flera omgångar med statliga myndigheter, Kiruna kommun samt den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda av verksamheten. Ett första samråd genomfördes under 2008 med länsstyrelsen. Ytterligare samråd med länsstyrelsen tillsammans med Naturvårdsverket, Kiruna kommun samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap genomfördes under våren 2010.

Därutöver har bolaget genomfört kompletterande samråd under hösten 2010 när bolaget för första gången övervägde att ge in en gemensam ansökan för både verksamheten vid gruvberget och malmförädlingen. Utökad samråd med allmänheten genomfördes också under 2010.

Kallelser till samråd med berörd allmänhet har skett genom brev samt annonsering i lokaltidningar och ett lokalt annonsblad.

En redogörelse över genomförda samråd och de synpunkter som har framförts återfinns som underbilaga 2-4 till bilaga C i ansökan.

Verksamhet enligt 11 kap. miljöbalken

För länshållning av dagbrottet måste tillrinnande vatten i form av nederbörd och smältande snö samt grundvatten ledas bort. Efter att ha utrett flera alternativa lösningar har bolaget valt att gå vidare med en som innebär att dagbrottet länshålles genom en kombination av spärrdiken som begränsar tillringen av ytvatten och pumpning från botten av dagbrottet av nederbörd och inträngande grundvatten. Pumpningen sker till de anlagda spärrdikena varifrån vattnet avleds med självfall till en avslamningsbassäng med tillhörande oljeavskiljare innan det slutligen leds in i recipientmagasinet.

Som ett alternativ till den nu beskrivna metoden har bolaget utrett möjligheterna att länshålla dagbrottet genom avskärande diken som samlar upp grundvatten från lösa jordlager och ytvatten och genom pumpning i brunnar anlagda i sprickzoner i berget utanför dagbrottet. Även möjligheten att kombinera metoderna har utretts.

Eftersom den först nämnda lösningen har visat sig möjlig att genomföra utan negativ påverkan på vare sig magasinssystemet eller recipienten och därtill är mest kostnadseffektiv, har bolaget valt denna.

De sammanlagda investeringskostnaderna relaterade till vattenundanhållning från dagbrottet har beräknats till ca 22-23 Mkr varav ca 16 Mkr avser redan utförda åtgärder.

2 kap. miljöbalken

Kunskapskravet enligt 2 kap. 2 §

Bolaget har bedrivit gruvverksamhet i Norrbotten under drygt 120 år och malmförädling sedan 1955. Förädlingsverksamheten i Svappavaara har bedrivits sedan 1964. Motsvarande verksamheter bedrivs också i Kiruna och Malmberget sedan mycket lång tid tillbaka. Bolagets personal har därför goda kunskaper om den verksamhet som ansökan avser.

Vidare bör framhållas att bolaget år 2003 påbörjade arbetet med införande av energi- respektive miljöledningsstandarderna SS627750 och ISO 14001 och att malmförädlingen i Svappavaara var den första anläggningen inom bolaget att certifieras enligt nämnda standarder.

Kunskapskravet måste härigenom anses vara uppfyllt.

Försiktighetsmått enligt 2 kap. 3 §

När det gäller tekniska lösningar för begränsning av utsläppen till luft har bolaget i bilaga B, avsnitt 3.2.3.1 och 9.1.1 i ansökan redogjort för vilka lösningar som i nuläget är möjliga och vad de betyder för villkorsregleringen. Av denna ansökan jämte bifogat underlag framgår enligt bolagets uppfattning att de skyddsåtgärder innefattande bl.a. utbyggd stoft- och rökgasrening som har genomförts respektive är planerade att genomföras, innebär att kraven i 2 kap. 3 § miljöbalken uppfylls. Detta även om det alltjämt återstår vissa frågor att lösa när det gäller bl.a. utsläpp av kväveoxider till luft.

Produktvalskravet enligt 2 kap. 4 §

Vid malmförädling förekommer en inte obetydlig kemikalieanvändning. Som redan har anförts ovan pågår ett ständigt utvecklingsarbete både hos bolaget och hos leverantörerna av kemikalier i syfte att bl.a. minska riskerna för hälsa och miljö med användningen. Som framgår av bilaga C, avsnitt 16.9 i ansökan har bolaget rutiner och administrativa hjälpmedel som stöd i arbetet med att minska risker för människor och miljön och frågor om produktval och substitution är naturliga inslag i detta arbete.

Kraven enligt 2 kap. 4 § miljöbalken får därmed anses uppfyllda.

Hushållningskravet enligt 2 kap. 5 §

Något alternativ till den förbrukning av kol, diesel och el som redovisas ovan finns inte. I bland annat miljökonsekvensbeskrivningen avsnitt 22 har redovisats hur bolaget arbetar med energieffektivisering och av redogörelsen framgår att bolagets verksamhet är mycket energieffektiv i förhållande till verksamheten hos bolagets konkurrenter på världsmarknaden. Detta är bland annat positivt för den globala miljösituationen.

Som ovan nämnts har bland annat ett certifierat energiledningssystem införts för malmförädlingen i Svappavaara. I samband med detta arbete har bolaget identifierat transportområdet som viktigt för energihushållningen. Verksamheten i Svappavaara har också, tillsammans med verksamheterna i Malmberget och Kiruna, beviljats deltagande i program för energieffektivisering (PFE). Bolaget har valt att låta det certifierade energiledningssystemet omfatta även kraven enligt PFE.

Vidare kan noteras att bolaget så långt möjligt nyttjar gråberg och avrymningsmassor för bl.a. anläggningsarbeten och efterbehandling. Mängden material som går till slutlig deponering begränsas så långt det är möjligt. Även när det gäller övrigt avfall arbetar bolaget systematiskt med sortering och särskilt i syfte att avfallet så långt möjligt ska kunna återvinnas eller användas för energiutvinning.

Mot bl.a. ovan angiven bakgrund måste hushållningskravet anses vara uppfyllt.

Lokaliseringskravet enligt 2 kap. 6 §

Även utan särskild utredning är det enligt bolagets uppfattning klart att det inte finns någon realistisk möjlighet att omlokalisera malmförädlingen. Att det inte heller är möjligt att omlokalisera själva gruvverksamheten är också uppenbart.

Vid detta förhållande och då platsen även i övrigt är lämplig för de ansökta verksamheterna måste lokaliseringskravet enligt 2 kap 6 § miljöbalken anses vara uppfyllt.

Efterbehandling enligt 2 kap. 8 §

Inom ramen för denna ansökan och som en del i den avfallshanteringsplan som ska upprättas enligt förordningen (2008:722) om utvinningsavfall har bolaget låtit upprätta en ”konceptuell” efterbehandlingsplan. Planen har fogats som underbilaga till den avfallshanteringsplan som utgör bilaga 11 till Bilaga C i ansökan.

Av planen, som omfattar bolagets hela verksamhetsområde i Svappavaara (även dagbrottet i Leveäniemi) framgår i korthet följande. Dagbrotten i Gruvberget respektive Leveäniemi tillåts vattenfyllas på naturlig väg. Moränkanterna släntas av och på ställen där det förekommer fallrisk markeras kanterna med större stenblock. Utlopp från dagbrotten anläggs för att möjliggöra en kontrollerad avledning av vatten när brotten är vattenfyllda och börja brädda.

Gråbergsupplaget terrasseras, släntas av och förses med en okvalificerad täckning samt vegeteras. Diken anläggs för kontrollerad avledning av ytvatten.

Magasinssystemet förses med en okvalificerad täckning och vegeteras. På ett mindre område om ca 4 ha i anslutning till utsläppspunkten anläggs en kvalificerad täckning för att förhindra utlakning. Även detta område vegeteras.

På industriområdet avlägsnas de byggnader och installationer som inte kan få annan användning eller är av kulturhistoriskt intresse. Området undersöks med avseende på förorenad mark och för det fall sådana områden påträffas sker riskbedömning och eventuell sanering. Därefter markbereds, moräntäcks och vegeteras området.

Vid tidigare malmupplag grävs det översta lagret bort och deponeras på gråbergsupplaget. Därefter markbereds området och förses med ett moränlager innan det vegeteras. Eventuellt kvarvarande moränupplag släntas av och vegeteras. Vattenanläggningar avvecklas vartefter de inte längre behövs.

Den sammanlagda kostnaden för att efterbehandla hela verksamhetsområdet i enlighet med planen har beräknats till drygt 73 Mkr vari ingår kostnader för senare funktionskontroll och korrigerande åtgärder.

De särskilda hänsynsreglerna i 11 kap. miljöbalken*Samhällsekonomi*

Den ansökta vattenverksamheten i form av vattenbortledning är nödvändig för den planerade gruvdriften. De årliga intäkterna från den produktion som gruvdriften möjliggör bedöms bli flera hundra miljoner kronor högre än motsvarande kostnader. Konstaterandet påverkas inte av om kostnaderna för skadeförebyggande åtgärder skulle tillkomma.

Rådighet

Det berörda gruvområdet ligger inom för bolaget anvisad mark enligt minerallagen. Bolaget disponerar således det område där vattenbortledning kan bli aktuellt och har därmed erforderlig rådighet.

Markägare är Staten.

Särskilt om förordningen om utvinningsavfall

En uppdaterad avfallshanteringsplan har ingivits den 11 september 2013. När det gäller frågan om ekonomisk säkerhet framgår under tidigare avsnitt ovan, att bolaget med hjälp av utomstående konsult har beräknat den sammanlagda efterbehandlingskostnaden (för bolagets hela verksamhetsområde i Svappavaara) till drygt 73 miljoner kr. I enlighet därmed har bolaget nedan i villkor 13 föreslagit att det ska ställas en ekonomisk säkerhet på 73 530 000 kronor. I detta belopp ingår den efterbehandling som bolaget redan har ställt säkerhet för enligt miljödomstolens dom 2010-05-10 (36 100 000 kr).

Villkor m.m.*Kväveoxider*

Som framgått ovan föreligger alltså, trots att stora resurser har satsats på att utreda frågan inom ramen för löpande provotider i Kiruna, betydande osäkerhet om hur och i vilken omfattning utsläppen av kväveoxider från pelletsverket kan reduceras. Bolaget avser dock att fortsätta utredningsarbetet med i första hand utvärdering, intrimning och drift av SCR-anläggningen i KK4 i Kiruna för att säkerställa dess prestanda, funktion och resulterande kostnader. Innan detta underlag finns framme saknas enligt bolagets uppfattning förutsättningar att komma vidare i arbetet med kväveoxidrening i Svappavaara.

Stoft

Som framgått ovan innebär den höga densiteten hos hematit- och magnetitstoft särskilda problem när det gäller viktbaseerade haltvillkor. Mot denna bakgrund föreslår bolaget nedan att villkorsregleringen avseende stoft från punktutsläpp vid de delar i processen där tunga stoft förekommer, anpassas till stoftens särskilda egenskaper. För övriga punktutsläpp, dvs. de där tunga stoft inte förekommer i någon mer betydande omfattning, föreslås ”standardvärdet” 10 mg/m³ normal torr gas.

Prövotidsförordnande

Som framgått ovan och av den tekniska beskrivningen i bilaga B, avsnitt 3.2.3.1 och 9.1.1 i ansökan är det i nuläget utomordentligt svårt att avgöra både hur lång tid det kommer att ta innan den delvis nya gasreningen som är planerad har nått full funktion och vilka nivåer på rening respektive utsläpp som är realistiska att nå. Erfarenheterna från bolagets anläggningar i Kiruna och Malmberget visar också att det inte är lämpligt att redan vid provningstillfället försöka fastställa slutliga villkor, detta även om det i aktuella villkor ges utrymme för särskilda igångsättnings- och intrimningstider. Av den tekniska beskrivningen i bilaga B (ovan angivna avsnitt) framgår att bolaget har för avsikt att installera gasrening motsvarande BAT enligt nu gällande normer men innan anläggningarna har installerats och trimmats in under faktisk drift (med de variationer med avseende på temperatur, gasflöde, koncentrationer m.m. som då förekommer) är det inte möjligt att bedöma vilka resultat som slutligt går att uppnå. Detta gäller särskilt för rening av sura gaser (svavel, klor och fluor).

Mot ovan angiven bakgrund föreslår bolaget att frågan om slutliga villkor avseende utsläpp av svavel, klor och fluor sätts på provotid till senast två år efter det att den nya rökgasreningen tagit i drift.

Bolagets förslag till provisoriska föreskrifter under provotiden framgår nedan efter förslaget till slutliga villkor.

Slutliga villkor

Nedan redovisas de förslag till villkor som bolaget slutligen utformat dem.

Allmänt villkor

1. Om inget annat framgår av denna dom ska arbetena utföras och verksamheten bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget redovisat i sin ansökan och i övrigt åtagit sig.

Utsläpp till luft

Stoft

2. Utsläpp till luft av stoft från reningsanläggning vid UDD-, DDD-, TPH- och PH-zonerna i pelletsverket får efter nedan angivna datum inte överstiga 10 mg/m³ (normal torr gas) som årsmedelvärde.

UDD-, DDD- och TPH-zonerna	2013-12-31
PH-zonen	2016-02-29

Kontroll av utsläppen ska ske genom mätning minst fyra gånger per år.

3. Utsläpp till luft av stoft från reningsanläggning i krossanläggning får som medelvärde för punktkällorna inom krossanläggningen inte överstiga 10 mg/m³ (normal torr gas) som årsmedelvärde.

Kontroll av utsläppen ska ske genom mätning minst fyra gånger per år.

4. Utsläpp till luft av stoft från panncentraler får inte överstiga 1 g/kg olja som årsmedelvärde.

Kontroll av utsläppen ska ske genom mätning minst fyra gånger per år.

5. Utsläpp till luft av stoft från andra reningsanläggningar än som regleras särskilt i p 2-4 ovan får efter 2014-12-31 som årsmedelvärde inte överstiga 10 mg/m³ (normal torr gas) med undantag för reningsanläggningar inom pelletsverket varifrån utsläppen efter samma datum som årsmedelvärde inte får överstiga 20 mg/m³ (normal torr gas).

Kontroll av utsläppen ska ske genom mätning minst fyra gånger per år.

Beträffande villkor avseende utsläpp av stoft per ton producerad produkt vidhåller bolaget i första hand att något sådant villkor inte bör föreskrivas. För det fallet att mark- och miljödomstolen ser anledning att reglera även denna fråga yrkar bolaget i andra hand att villkoret begränsas till pelletsverket samt gör undantag för utsläpp direkt till atmosfären vid oplanerade stopp (haverier och nödstopp). Tidpunkten för den sänkta villkorsnivån är anpassad till när den nya rökgasreningen vid PH-zonen bedöms vara intrimmad och klar. Villkoret bör formuleras enligt följande.

- Utsläppet till luft av stoft från pelletsverket får, med undantag för utsläpp som sker vid oplanerade stopp (haverier och nödstopp), inte överskrida 0,20 kg per ton pellets som årsmedelvärde. Efter 2016-02-29 får utsläppen inte överstiga 0,05 kg per ton pellets som årsmedelvärde.

Kontroll av utsläppen ska ske genom mätning minst fyra gånger per år.

Damning

6. Bolaget ska vidta åtgärder för att motverka störande damning.

Bindemedel

7. Som bindemedel får endast användas bentonit.

Mark- och miljödomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att medge bolaget att använda annat bindemedel.

Buller

8. Buller från verksamheten, bortsett från buller som härrör från sprängning och varningssiren för sprängning, får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än som anges i tabellen nedan. Om en angiven nivå överskrids är villkoret ändå uppfyllt om åtgärd vidtas och det inom två månader från det att överskridandet konstaterades visas att begränsningsvärdet åter innehålls.

Dagtid (kl. 06-18)	50 dB(A)
Kvälltid (kl. 18-22)	45 dB(A)
Natttid (kl. 22-06)	40 dB(A)

Vid bostadsbebyggelse väster om väg E10 (Vargbacken) får nyssnämnda ekvivalenta ljudnivåer överskridas med högst 10 dB(A).

Bullret från verksamheten ska kontrolleras genom mätningar (immissionsmätningar) eller genom närfältsmätningar och beräkningar för de tidsperioder som anges ovan.

Sprängning

9. Sprängning får ske vardagar mellan kl. 07.00 och 18.00 efter tydlig hörbar förvarningssignal. Sprängning vid annan tidpunkt får medges av tillsynsmyndigheten. Allmänheten ska i förväg på lämpligt sätt meddelas tidpunkter för när sprängning kan förväntas.

Vibrationer och stötvågor

10. Vibrationer till följd av sprängning i gruvan får inte medföra en högre svängningshastighet i vertikalled i sockel än 5 mm/s vid mer än 5 av sprängningarna per kalenderår. Mätning ska ske kontinuerligt i enlighet med Svensk Standard (SS) 460 48 66.
11. Luftstötvågor till följd av sprängning i gruvan får vid bostäder inte överstiga 150 Pascal (frifältsvärde) vid mer än 5 % av sprängningarna per kalenderår. Mätning ska ske kontinuerligt i enlighet med Svensk Standard (SS) 025210.

Efterbehandling och ekonomisk säkerhet

12. Bolaget ska i god tid innan verksamheten upphör eller det blir aktuellt med efterbehandling av något delområde till tillsynsmyndigheten ge in ett förslag till slutlig efterbehandlingsplan.

Bolaget ska ställa en ekonomisk säkerhet om 73 530 000 kronor för fullgörandet av den efterbehandlingsskyldighet som gäller för verksamheten. Säkerheten ska ställas genom insättning av beloppet på ett bankkonto, som pantförskrivs till förmån för Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Om det visar sig att den ställda säkerheten är större än de beräknade efterbehandlingskostnaderna ska tillsynsmyndigheten kunna bestämma säkerheten till ett lägre belopp än som bestämts ovan. Tillsynsmyndigheten ska också äga rätt att medge att säkerhetsbeloppet successivt sänks i takt med att sluttäckning eller andra efterbehandlingsåtgärder genomförs. Säkerhetsbeloppet ska då sättas ned till ett belopp som motsvarar kostnaderna för återstående åtgärder.

Övrigt

13. Bolaget ska efter samråd med Laevas sameby vidta skäligen åtgärder för att minimera de intrång som verksamheten kan innebära för renskötseln i området.

14. Bolaget ska vid lämpliga tidpunkter bereda Svappavaara hembygdsförening samt besökare av föreningens besöksstuga och de kvarvarande historiska gruvlämningarna på Gruvberget, tillträde via en av bolaget anvisad farbar väg.

Bolaget ska i samråd med hembygdsföreningen identifiera lämpliga tidpunkter för besök enligt ovan.

15. I den mån bolagets verksamhet inskränker möjligheterna till nyttjande av sjön Syväjärvi, ska bolaget i samråd med Svappavaara Fritidsförening identifiera lämpliga tidpunkter för när besökare ska ha tillträde till sjön för fiske och andra friluftaktiviteter via en av bolaget anvisad farbar väg.

Om bolagets verksamhet visar sig medföra en väsentlig inskränkning i möjligheten till fiske i Syväjärvi eller på annat sätt nyttja sjön för friluftaktiviteter ska bolaget kompensera med andra fiskevatten.

Delegation

Bolaget föreslår att tillsynsmyndigheten med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken bemyndigas att vid behov

- g. föreskriva villkor avseende åtgärder för att förhindra diffus damning (villkor 6),
- h. medge undantag från villkoret om användning av bentonit och föreskriva villkor om åtgärder som bytet av bindemedel kan föranleda (villkor 7),
- i. medge undantag från villkoret om när sprängning får ske och föreskriva villkor hur allmänheten ska meddelas tidpunkter för sprängning (villkor 9),
- j. föreskriva villkor om skäliga åtgärder avseende efter behandling och undersökning inför efterbehandling (villkor 12),
- k. föreskriva villkor om skäliga åtgärder avseende renskötseln (villkor 14),
- l. föreskriva villkor om tider för besök stuga och kvarvarande historiska gruvlämningar (villkor 15).

Prövotider m.m.

Utsläpp till luft av svavel, klor och fluor

Bolaget föreslår bolaget att frågan om slutliga villkor avseende totala utsläpp per ton pellets av svavel, klor och fluor ska sättas på prövotid under vilken bolaget ska utreda vilka utsläpp verksamheten kommer att ge upphov till samt, vid behov, tekniskt och ekonomiskt möjliga åtgärder för att begränsa utsläppen. Utredningen ska, tillsammans med förslag till slutliga villkor, redovisas till mark- och miljödomstolen senast två år efter det att den nya rökgasreningen har tagits i drift.

För prövotiden föreslår bolaget följande provisoriska föreskrifter.

P1. Om utsläppet av vardera klorväte respektive fluorföreningar, räknat som fluor, från pelletsverket överstiger 0,14 kg per ton pellets räknat som årsmedelvärde respektive 0,015 kg per ton pellets räknat som årsmedelvärde ska bolaget utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast två månader efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Utsläpp till luft av kväveoxider

Bolaget medger länsstyrelsens yrkande att frågan om utsläpp till luft av kväveoxider ska sättas på provotid under vilken bolaget ska utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga möjligheterna och konsekvenserna av att begränsa utsläppen till luft av kväve och dess förekomstformer från den ansökta verksamheten.

Utredningen ska redovisas senast två år efter det att, med ändring av länsstyrelsens förslag, tillståndet tas i anspråk.

Utsläpp till vatten av kväve och dess förekomstformer

Bolaget medger länsstyrelsens yrkande att frågan om utsläpp till vatten av kväve och dess förekomstformer ska sättas på provotid. Under denna bör utredas vilken belastning av kväve och kväveföreningar som Liukattijoki och nedströms liggande vattenförekomster kan utsättas för utan risk för negativ påverkan av betydelse. Vidare bör utredas vilka utsläpp som den ansökta verksamheten ger upphov till samt, vid behov, möjliga metoder att reducera utsläppen av kväve. Redovisningen bör även inkludera kostnader och reningseffekt samt förslag till slutliga villkor. Utredningen ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast tre år efter det att, med ändring av länsstyrelsens förslag, tillståndet tas i anspråk.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har beretts möjlighet att komma in med synpunkter på ansökan i dess helhet inklusive kompletteringarna i ab 51.

Naturvårdsverkets ställningstagande

Naturvårdsverket kan på befintligt underlag ännu inte slutligt ta ställning till på vilka villkor och med vilka försiktighetsmått som ansökt verksamhet kan tillåtas.

Grunderna för Naturvårdsverkets ställningstagande

Bristerna i tillståndsansökan är fortfarande av sådant slag att den inte kan ligga till grund för prövningen enligt 22 kap. 2 § andra stycket miljöbalken.

Sammanfattningsvis saknas

- en redogörelse för hur verksamheten uppfyller miljöbalkens krav på bästa möjliga teknik,
- uppdaterade villkorsförslag,
- en uppdaterad och komplett avfallshanteringsplan, samt

- underlag för att bedöma behovet av försiktighetsmått och villkor för utsläpp till vatten, avfallshantering, buller och energianvändning.

Utveckling av Naturvårdsverkets talan

Kravet på bästa möjliga teknik efter industriutsläppsdirektivet

Naturvårdsverket begärde i yttrandena från den 15 februari 2011 (ab 6) och den 23 mars 2012 (ab 34) att bolaget skulle redovisa vad som är bästa möjliga teknik (BMT) för den typ av verksamhet som bedrivs i Svappavaara. Bolaget har bemött vår upprepade begäran med att hänvisa till industriutsläppsdirektivet (IED) och antagna BAT-slutsatser.

Naturvårdsverket ser därför ett behov av att här klargöra miljöbalkens krav på BMT efter införandet av industriutsläppsdirektivet.

Industriutsläppsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar), det s.k. industriutsläppsdirektivet (IED), ska tillämpas fr.o.m. den 7 januari 2013.

En av de stora förändringarna direktivet innebär är att ett koncept med BAT-slutsatser (där BAT står för Best Available Techniques) införs. I Sverige kommer dessa BAT-slutsatser troligen att genomföras som generella föreskrifter. Jämfört med tidigare kommer de dessutom att utgöra ett mer obligatoriskt underlag för tillståndsprövningen. Enligt IED ska BAT-slutsatserna användas som referens för fastställande av tillståndsvillkoren. Vidare får utsläpp från en IED-anläggning under normala driftsförhållanden, som huvudregel, inte vara större än vad som anges i BAT-slutsatser med utsläppsvärden. Möjlighet till dispens från detta krav kommer att finnas. BAT-slutsatserna ska tillämpas senast fyra år efter deras offentliggörande i Europeiska unionens officiella tidning (EUT).

En av de branscher som är först ut med att få BAT-slutsatser beslutade enligt IED är järn- och stålbranschen. BAT-slutsatser gällande järn- och ståltillverkning offentliggjordes den 8 mars 2012. Delar av bolagets verksamhet i Svappavaara omfattas av dessa slutsatser.

Riksdagen har i december i år beslutat om ändringar i miljöbalken för att genomföra direktivet. Beslutet innebär endast ett mindre antal ändringar i miljöbalken. Övriga ändringar kommer att ske på förordningsnivå. I den planerade industriutsläppsförordningen är det t.ex. tänkt att hänvisningar ska göras till BAT-slutsatserns offentliggörande i EUT. Förordningen kommer alltså att ändras för varje ny omgång BAT-slutsatser som offentliggörs.

BAT-slutsatser och tillståndsvillkor

Genomförandet av IED innebär, som ovan nämnts, inte några större ändringar i miljöbalken. I 2 kap. miljöbalken har det inte gjorts några ändringar alls.

IED är ett minimidirektiv. På samma sätt som tidigare har man alltså i svensk rätt att utgå från vad som är att anse som bästa möjliga teknik enligt 2 kap. 3 § miljöbalken, varefter en rimlighetsbedömning enligt 2 kap. 7 § avgör den slutliga kravnivån. Om inte dispens beviljats från de krav som följer av olika BAT-slutsatser, kommer dessa framöver att gälla parallellt med verksamhetens tillståndsvillkor (beslutade i enlighet med 2 kap. miljöbalken).

Precis som tidigare ska tillståndsmyndigheten alltså fastställa villkor för alla relevanta frågor, vare sig de dessutom regleras av en BAT-slutsats eller inte.

Om dispens från en BAT-slutsats med utsläppsvärde inte beviljats måste verksamhetsutövaren kontrollera både det villkor som domstolen beslutar och det som gäller enligt BAT-slutsatserna.

Med anledning bl.a. av de olika rättstraditioner och tillsynssystem som förekommer på europainivå, och som avspeglas i utformningen av BAT-slutsatserna, kan ett antal problemställningar i svensk rätt komma att uppstå vid tillämpningen.

BAT-slutsatser som intervall

BAT-slutsatser med utsläppsvärden anges normalt som intervall.

Enligt Kommissionens genomförandebeslut 2012/119/EU av den 10 februari 2012 om regler för de riktlinjer om insamlingen av uppgifter och om utarbetande av BAT-referensdokument och om deras kvalitetssäkring som avses i Europa-parlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU, gäller följande i fråga om dessa intervall.

"För att definiera den lägre nivån i intervallet ska man ta de en eller flera anläggningarnas prestanda som uppnåtts under bästa tillgängliga tekniks normala driftsförhållanden för att uppnå bästa miljöprestanda i enlighet med informationsutbytet [...] såvida denna prestanda inte utesluts från intervallet av den tekniska arbetsgruppen. I sådant fall, kommer det att finnas en förklaring i BAT-referensdokumentet om varför det har avvisats, med tanke på att den anläggning som uppnår bäst prestanda för en bestämd miljöindikator kanske inte klarar av att prestera bäst för andra indikatorer.

Det övre värdet i intervallet för den BAT-relaterade miljöprestandanivån erhålls genom beaktande av den prestandanivå som är relaterad till tillämpningen av bästa tillgängliga teknik under normala driftsförhållanden."

Innebörden av detta är att den nedre nivån i ett intervall indikerar vad de bästa verksamheterna klarar av. Den övre nivån är, enligt Naturvårdsverkets uppfattning, den som avses i art. 15.3 IED, dvs. sämre än så får det inte vara utan att dispens har beviljats.

De utsläppsnivåer som kan uppnås vid tillämpning av bästa möjliga teknik enligt 2 kap. 3 § miljöbalken bör följaktligen normalt ligga i närheten av det nedre värdet i intervallet.

Verksamhetsutövaren har, i samband med en prövning, att redovisa vilka tekniska och ekonomiska konsekvenser det får för verksamheten att innehålla de utsläppsvärden som motsvarar bästa möjliga teknik. Vilka krav som ska ställas och hur villkoren ska utformas blir nästa steg i prövningsprocessen.

Normala driftsförhållanden

BAT-slutsatser med utsläppsvärden anger vad som kan uppnås under normala driftsförhållanden. Utsläppsvärdena uttrycks ofta för korta tidsperioder, t.ex. som dygnsmedelvärden, och som halter (t.ex. mg/l). Orsaken till detta är att många medlemsstater kontrollerar villkorsefterlevnaden på plats, genom sina myndigheter.

I Sverige har vi ett system som bygger på egenkontroll. I tillstånden uttrycks villkoren ofta som medelvärden under längre tidsperioder (t.ex. månadsmedelvärden kombinerat med ett villkor om maximalt utsläpp per år). Därmed skiljer vi inte heller på normala och onormala driftsförhållanden, men bygger ibland in dem i villkoren t.ex. genom att tio av tolv månadsmedelvärden ska innehållas.

Tillståndsvillkor och BAT-slutsatser gäller som utgångspunkt parallellt. Om en BAT-slutsats inte kan innehållas måste, redan innan slutsatsen blir bindande, övervägas antingen om verksamheten behöver ändras, och om detta i så fall kräver tillståndsprövning/anmälan, eller om en dispensansökan ska lämnas in. I samband med en tillståndsprövning kommer troligen även tillståndsmyndigheten att kunna pröva frågor om dispens, efter särskilt yrkande från verksamhetsutövaren om detta.

Överträdelse av ett tillståndsvillkor respektive en föreskrift beslutad av regeringen bedöms enligt olika lagrum (29 kap. 4 § 2 respektive 29 kap. 8 § 4 miljöbalken). Lagrummen innehåller dock samma straffskala.

Utformningen av tillståndsvillkor

BAT-slutsatser med utsläppsvärden fyller alltså vid tillståndsprövningen den funktionen att det lägre värdet i intervallet, som enligt IED egentligen inte har någon legal status (jfr. vad som anförts ovan om att den övre kravnivån utgör den yttersta gränsen för vilket utsläpp som kan tillåtas enligt IED), kan fungera som en utgångspunkt vid bedömningen enligt 2 kap. miljöbalken. Finns annan kunskap om vad som utgör BMT för verksamheten, ska även den användas. Det är verksamhetsutövarens skyldighet att i sin ansökan redogöra för detta.

Hur sedan villkoren ska utformas blir nästa fråga i prövningsprocessen. Om tillståndsmyndigheten bedömer att villkoren bör uttryckas som långtidsvärden, och BAT-slutsatserna är uttryckta som korttidsvärden, kan man behöva bedöma hur dessa motsvarar varandra, för att inte sätta ett villkor som är så generöst att det ändå "slås ut" av en BAT-slutsats. I den bedömningen får då tas in bl.a. den omständligheten att BAT-slutsatserna anger utsläpp under normala driftsförhållanden. Bästa möjliga teknik utgör endast en utgångspunkt vid en bedömning enligt 2 kap. miljöbalken. Vad kravnivån i villkoret hamnar på fastställs vid en rimlighetsavvägning efter skriftväxling. Den marginal och flexibilitet som normalt är inbyggd i svenska

villkor med begränsningsvärden (se ovan) är i normala fall tillräcklig för att beakta det faktum att BAT-slutsatserna endast gäller under normala driftförhållanden.

Slutsats om kravet på bästa möjliga teknik efter industriutsläppsdirektivet Naturvårdsverket vidhåller sin begäran som framfördes redan i aktbilaga 6 och 34 att bolaget måste redovisa vad som är BMT för den typ av verksamhet som bedrivs i Svappavaara. Av resonemanget ovan framgår att kravet på BMT enligt 2 kap. miljöbalken är oförändrat. Naturvårdsverket välkomnar bolagets kompletteringar avseende hur verksamheten kommer att uppfylla BAT men behovet att redovisa BMT kvarstår. Efterfrågad redogörelse av BMT och en redovisning av vilka tekniska och ekonomiska konsekvenser det får för verksamheten att innehålla de utsläppsvärden som motsvarar BMT behövs för att kunna bedöma rimliga krav på skyddsåtgärder och för att föreskriva adekvata villkor. Bolaget bör även motivera varför det eventuellt inte är möjligt att använda BMT för den sökta verksamheten.

Uppdaterade villkorsförslag

Naturvårdsverket konstaterar att bolaget, senast i aktbilaga 62, angett att de avser att återkomma med förslag på villkor formulerade i enlighet med MÖD:s senaste praxis. Naturvårdsverket önskar att villkoren även i övrigt utformas utifrån kraven i miljöbalken och vad som framkommer i den ovan efterfrågade redogörelsen för BMT. Villkorsförslagen bör också baseras på längre tid än de dygnsmedelvärden som BAT-slutsatserna ofta anger och omfatta alla driftförhållanden under en viss period, t.ex. årsmedelvärde eller månadsmedelvärden kombinerat med ett villkor om maximalt utsläpp per år. Villkoren bör innehålla förslag till provtagning i sådan omfattning som krävs för att ett trovärdigt medelvärde under vald medelvärdesperiod ska kunna bildas. Bolaget bör även ange när föreslagna åtgärder kan vara genomförda och i drift.

När bolaget presenterat nya villkorsförslag avser Naturvårdsverket att yttra sig över dessa. Det fortsatta yttrandet begränsas till ett antal sakfrågor där Naturvårdsverket finner det angeläget att redan nu framföra synpunkter trots att några uppdaterade villkorsförslag ännu inte finns. Kompletteringarna kan föranleda ytterligare synpunkter även på befintligt material vid senare tillfälle.

Luft - rökgaser, stoftrening, damm mm

Det framgår av den tekniska beskrivningen B avsnitt 3.2.3.1 att luftutsläppen för stoft, svaveldioxid och väteklorid i Svappavaara är många gånger högre än BAT-nivåerna och jämfört med motsvarande utsläpp i Kiruna. Endast utsläppet av fluorid är i nivå med motsvarande värde i Kiruna. Men intervallet i BAT-nivåerna visar även att BMT kan ligga lägre än utsläppsnivåerna för vätefluorid och väteklorid i Kiruna. Bolaget har även redovisat vilka luftutsläpp som BAT-nivåerna skulle resultera i för Svappavaara.

Naturvårdsverket anser att bolaget enligt vad som beskrivits i tidigare avsnitt behöver redovisa vad som är bästa möjliga teknik vad gäller luftutsläpp och redovisa planerade åtgärder för att uppnå BMT alternativt motivera varför det i någon punkt

inte är möjligt att använda bästa möjliga teknik samt att ange när anläggningarna kan vara i drift. Detta saknas fortfarande.

Utsläpp till vatten

Bolaget har kompletterat underlaget med bl.a. utredningar om vattenbalansen i verksamheten och om vattenkvaliteten i recipienten Liukattijoki. Det framgår att processvatten tillförs recipienten dels genom läckage genom dammvallen, dels genom bräddning av överskottsvatten från processvattensystemet. Bolaget anger att vattenkvaliteten i Liukattijoki är påverkad av läckaget av processvatten genom dammvallen. Genom bolagets utredningar har bilden hur procesvatten tillförs recipienten förbättrats. Det framgår även att lakvattnet från den deponerade anrikningssanden utgör det vatten bolaget benämner processvatten vilket återförs till processen. Det är dock ännu inte klarlagt att villkor för att reglera tillförseln av processvatten till recipienten inte behövs.

Bolaget använder mätningar av vattenkvaliteten i punkt SVA 57 och 58 som grund för bedömningarna av vattenkvaliteten i processvattnet och har tagit vattenprov i dessa punkter sedan 2009. Halterna av makroelement i processvattnet är mycket högre än i Liukattijoki uppströms verksamheten och halterna av dessa ämnen är avsevärt förhöjda i mätpunkten i Liukattijoki nedströms verksamheten. Det framkommer även att det kan förekomma höga halter av ammoniak vid vissa tillfällen i processvattnet. För metaller saknas motsvarande uppgifter om halter i processvattnet förutom för koppar. Bolaget bedömer att den förändrade produktionen kommer att öka halten lösta ämnen proportionellt med ca 30 % vilket anses omfatta även belastningen av nitrat och ammonium till recipienten. Naturvårdsverket anser att det inte går att bedöma miljöpåverkan av processvattenutsläppen utan en tydlig redovisning av samtliga mätta ämnen i processvattnet inklusive dess variation i tiden och halterna av metaller.

Läckaget av processvatten genom dammen till Liukattijoki uppgår till 1,2-2,2 Mm³ per år vilket ska jämföras med vattendragets medelflöde på 27,3 Mm³ per år. Men det framgår av underlaget att flödet i Liukattijoki varierar kraftigt under året. Det medför att tillskottet från dammläckaget enligt utredningen kan uppgå till 20 % av flödet under vinterns lågvattenflöde vid SVA 24 och därmed ytterligare högre andel vid läckaget som sker längre upp i Liukattijoki. Det framgår däremot inte av underlaget hur halter i Liukattijoki varierar under året, särskilt vilka halter som förekommer under lågvattenflödena och vilka lågvattenflöden som kan förekomma. Det går därför inte i dagsläget att bedöma om dammläckaget kan accepteras ur miljösynpunkt med nuvarande eller kommande processvattenhalter.

Vatten recirkuleras från processvattenmagasinet till processen och genom förångning i processen reduceras tillskottet till processvattensystemet av vatten från tillrinning, grundvattensänkning vid Gruvberget etc. Förändringarna i verksamheten kommer att förändra behovet av att ta in vatten från Kalix älv eller att släppa ut vatten till Liukattijoki. Men bolaget redogör för dessa förändringar utifrån att nederbörden inte varierar mellan år utan faller som medelnederbörd. Samtidigt framgår att det finns ett visst samband mellan behovet att brädda och nederbörd som över-

stiger medelnederbörden. Det saknas dock redogörelse för hur regnrika år respektive torra år kommer att påverka behovet av utsläpp genom bräddning från processvattensystemet. Bolaget har inte redogjort för när, hur ofta, vilka mängder processvatten som släpps ut genom bräddning eller vid vilken flödessituation i vattendraget, men anger att behovet av bräddning kan komma att öka när länshållningsvattnet från Gruvberget tillförs. Bolaget anger endast att höga flöden i recipienten kan förväntas vid bräddning. Det går därför inte att bedöma om utsläpp vid bräddning kan ske utan att det medför risk för skada på miljön.

Ytterligare synpunkter som rör vattenbalans och föroreningsinnehåll i lakvattnet finns under avsnittet om avfallshantering nedan.

Naturvårdsverket anser att bolaget inte har visat att det inte behövs försiktighets/nått för att begränsa läckage genom dammvallen eller för att reglera utsläpp av processvatten genom bräddning till Liukattijoki. Naturvårdsverket anser att bolaget behöver komplettera med förtydligat underlag om hur utsläpp genom bräddning och dammläckage påverkar Liukattijoki vid de olika produktionsförutsättningarna och flödessituation i Liukattijoki samt särskilt ta hänsyn till flödesvariationen i vattendraget, till variationen i nederbörd samt deponeringsteknik för anrikningssanden. Naturvårdsverket anser även att bolaget behöver redogöra för behov av försiktighetsmått och villkor för att reglera miljöpåverkan från läckage och utsläpp av processvatten.

Natura 2000

Naturvårdsverket anser att bedömningen av om Natura 2000-tillstånd behövs för verksamheten behöver avvakta tills det föreligger ytterligare underlag för variationen i recipientvattenkvaliteten på grund av det underlag som har begärts ovan utifrån verksamhetens utsläpp av processvatten genom bräddning och dammläckage. Naturvårdsverket kommer utifrån det underlag som har presenterats inte till någon annan slutsats än bolaget vad gäller behov av Natura-2000 tillstånd, men vill avvakta med slutligt ställningstagande tills underlag om påverkan av utsläpp från bräddning har presenterats.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Bolaget har i kompletteringen redogjort för miljökvalitetsnormer i vatten. Naturvårdsverket har inget att invända mot bolagets bedömning utifrån det underlag som presenterats att recipientens status utifrån miljöstörande ämnen inte kommer att ändras. Bolaget har utgått från medelvärden och bedömningen har inte omfattat inverkan av tillfälligt förhöjda halter av ämnen som är akuttoxiska såsom ammoniak. Bedömningen är därför beroende av förutsättningen att utsläpp genom bräddning inte leder till halter av exempelvis ammoniak som kan medföra negativa effekter på biologiska parametrar i recipienten.

Avfallshanteringen

Avfallshanteringsplanen behöver uppdateras

Bolaget har bifogat en avfallshanteringsplan till ansökan, se bilaga 11 Till miljökonsekvensbeskrivningen. Bolaget har kompletterat med underlag som ska ingå i

avfallshanteringsplanen men utan att uppdatera planen, nu senast bl. a med vattenbalans och beskrivning av deponeringen av anrikningssand med förtjockad deponering. Den ingivna planen är därmed inte i alla delar aktuell eller komplett, och kan enligt 36 och 37 §§ utvinningsavfallsförordningen därför inte ligga till grund för prövningen. Naturvårdsverket anser att bolaget behöver, i god tid innan huvudförhandlingen, uppdatera avfallshanteringsplanen så att den kan ligga till grund för prövningen och att tillståndsmyndigheten kan ta ställning till om planen kan godkännas. Utan en aktuell avfallshanteringsplan kan målet inte avgöras.

Enligt 37 § förordningen (2008:722) om utvinningsavfall ska en avfallshanteringsplan återges i ansökan. Planen ska godkännas av tillståndsgivande myndighet. Detta framgår av regeringens svar den 30 november 2011 på EU-kommissionens formella underrättelse angående införlivandet av utvinningsavfallsdirektivet, i detta fall artikel 5(6):

"Enligt 37 § förordningen om utvinningsavfall ska det i en tillståndsansökan bl.a. ingå den avfallshanteringsplan som tagits fram. Att avfallshanteringsplanen ingår i ansökningshandlingarna utgör således en processförutsättning; likaså att planen uppfyller gällande krav. En dom eller beslut som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet i vilken utvinningsavfall hanteras innebär därför ett godkännande av avfallshanteringsplanen. Även ändring av verksamheten kräver tillstånd, såvida ändringen inte är mindre. Därtill kommer att en dom eller ett beslut som innebär att tillstånd lämnas till en viss verksamhet enligt 22 kap. 25 § miljöbalken ska innehålla bestämmelser om bl.a. verksamhetens omfattning och tekniska utformning, de villkor som behövs för att förhindra skada på eller olägenhet för omgivningen, om avfallshandling och återvinning och återanvändning, eller med avseende på avhjälpande av miljöskada. Sådana bestämmelser tjänar således till att säkerställa att avfallsplanen efterlevs."

En uppdaterad avfallshanteringsplan ska alltid finnas för verksamheten och den ska även inkludera redogörelse av efterbehandlingen av avfallsanläggningarna. Att avfallshanteringsplanen ska vara uppdaterad framgår av 36 § utvinningsavfallsförordningen. Naturvårdsverket anser därför att bolagets förslag om ett villkor (nr 12 i ab 10) för slutlig efterbehandlingsplan därför är obehövligt eftersom detta framgår av befintlig lagstiftning och inte behöver regleras särskilt i villkor.

Vattenbalans och föroreningsinnehåll i lakvattnet från avfallsanläggningarna

Bolaget har kompletterat underlaget med vattenbalans för dammsystemet dvs. avfallsanläggningarna för anrikningssand. Det framgår dock inte om vattenbalansen är beräknad utifrån nuvarande tillförsel av vatten från anrikningsverket eller med den mindre tillförsel av vatten som blir resultatet av den förtjockade deponeringen. Enligt beskrivningen av den deponeringsmetoden kommer processvatten att recirkuleras direkt tillbaka processen eller till recipientmagasinet. Naturvårdsverket anser att bolaget behöver förtydliga vattenbalansen så att det är möjligt att bedöma effekten av den förändrade deponeringsmetoden på vattenbalansen och därmed på behovet av utsläpp av vatten genom bräddning. Enligt ovan framgår även att underlag

om halterna i lakvattnet från dammsystemet, vilket bolaget kallar processvatten, inte är tillräckligt. Det framgår inte heller vilken förändring av halterna i lakvattnet som övergången till förtjockad deponering kommer att medföra. Bristerna medför att det inte går att bedöma vare sig fördelar eller behov av försiktighetsmått som övergången till denna deponeringsmetod medför.

Energianvändning och energieffektivisering

Bolagets verksamhet är energiintensiv. Den totala energiförbrukningen för LKAB Svappavaara för 2011 uppgick enligt miljörapporten till 553 GWh varav 229 GWh utgjordes av el. Bolaget deltar i programmet för energieffektiviseringar (PFE) hos Energimyndigheten. En energikartläggning gjordes 2005 och uppdaterades 2009 (efter att flotationsanläggningen togs i drift våren 2008).

Mot bakgrund av den stora energianvändningen vid verksamheten och de möjligheter som finns till energieffektivisering anser Naturvårdsverket att den ska regleras. Det är även lämpligt att koppla energianvändningen till produktionen. Ett exempel där så har skett är för verksamheten vid Swedish Tissue AB i Kisa där Miljööverdomstolen i mål nr M 1352-07 (2007-12-18), fastställde villkor för energiförbrukning, uppdelat på el och värme, per ton producerad produkt. När det gäller energianvändningen vid förädlingsverksamheten kan det vara lämpligt att koppla den till mängd producerad pellets och när det gäller energianvändningen vid gruvverksamheten kan det vara lämpligt att koppla den till mängd producerad malm.

Naturvårdsverket har yrkat på sådan reglering i mål M 2090-06 rörande bolagets pelletsverk i Malmberget och i mål M 8-05 rörande bolagets pelletsverk i Kiruna som båda omfattas av prövotidsförfarande avseende energieffektiviseringar. Som underlag för Naturvårdsverket yrkanden i dessa mål fanns bolagets utredningar om energieffektivisering.

Av redovisningen av energianvändning vid gruvbrytningen och förädlingsverksamheten vid Svappavaara framgår hur mycket elenergi som beräknas åtgå till länshållning, krossning/sovring samt övriga verksamhetsdelar samt bränsleåtgång till uppvärmning och drivmedelsanvändning. Att en energikartläggning har genomförts 2005 och uppdaterats 2009 nämns men det redovisas inte vilka slutsatser som har dragits av detta arbete. När det gäller energieffektivisering har bolaget bara beskrivit översiktligt hur arbetet är upplagt internt.

Naturvårdsverket anser inte att den översiktliga beskrivning angående energianvändning och energieffektivisering som har presenterats i ärendet räcker för att kunna fastslå vilka villkor som ska gälla. För att kunna bedöma om bolaget har vidtagit/kommer att vidta skäliga åtgärder för att minimera energianvändningen samt för att få ett så bra underlag som möjligt för att kunna fastställa villkor för energianvändning/energieffektivisering behöver bolaget komplettera med underlag enligt nedan i god tid innan huvudförhandling i ärendet.

- Redovisning av bolagets interna mål för energianvändning och energieffektivisering
- Redovisning av slutsatser av den energikartläggning som gjordes 2005 och uppdaterades 2009 samt eventuellt senare framtaget material rörande energikartläggning.
- Redovisning av vilka energieffektiviseringsåtgärder, inklusive utnyttjande av spillvärme, som är tekniskt möjliga att genomföra, kostnader för dessa och uppskattad energibesparing per åtgärd samt vilka åtgärder som bolaget åtar sig att genomföra och motivering till varför det enligt bolaget är orimligt enligt 2 kap. 7 § miljöbalken att genomföra övriga redovisade åtgärder.
- Redovisning av hur många MWh per producerat ton pellets som åtgått vid förädlingsverksamheten de senaste åren samt hur planerade energieffektiviseringsåtgärder kommer påverka energiåtgången per producerat ton pellets.
- Redovisning av hur många MWh per producerat ton malm (inklusive för interna transporter) som åtgått vid gruvverksamheten då den var igång, hur energianvändningen bedöms förändras de kommande åren till följd av förändrade brytningsbetingelser samt hur planerade energieffektiviseringsåtgärder kommer påverka energiåtgången per producerat ton malm.
- Redovisning av förslag till villkor för energiåtgång per producerat ton pellets vid förädlingsverksamheten samt energiåtgång per producerat ton malm vid gruvverksamheten.

Buller

Det arbete med buller som bolaget har genomfört de senaste åren beskrivs översiktligt i ansökningshandlingarna. Den kartläggning av bullerkällor som gjordes 2006, vidtagna åtgärder under 2007 och bullerdämpning per åtgärd, kartläggning av bullerkällor 2011 från den samlade verksamheten och beräkning av buller och dämpningsbehov därefter redovisas inte i sin helhet utan beskrivs endast översiktligt. Av bolagets utredning (2012-10-17) framgår dessutom att viktigt underlagsmaterial för att bedöma bullersituationen vid verksamheten är under framtagande.

Under 2008 genomfördes kompletterande åtgärder vid förädlingsverken. I och med vidtagna åtgärder kunde bullervillkoren, dvs. 50 dBA dagtid (kl. 07-18), 45 dBA kvällstid (kl. 18-22) och 40 dBA nattetid (kl. 22-06), innehållas under 2008 och 2009. Enligt villkoret får ovan nämnda bullernivåer överskridas med högst 10 dBA vid bostadsbebyggelse väster om väg 98 (E 10).

Av redovisade bullermätningar under 2010-2011 framgår att bullernivåerna kvällstid i huvudsak har legat på 43 dBA eller lägre. Bullernivåer nattetid har legat på 40 dBA eller lägre förutom vid mätning i SBU03 den 16 augusti 2010 då 42 dBA uppmättes och i SBU06 den 13 september 2010 då 41 dBA uppmättes. Mätpunkterna SBU03 och SBU06 ligger väster om E10. Den bullermätning som utfördes 14-15 augusti 2012 visar på bullernivåer nattetid både väster och öster om väg E10 som översteg 40 dBA oavsett om Gruvbergets kross- och separationsanläggning var igång eller ej. Bolaget har förklarat att vid mättillfället pågick ett antal aktiviteter (däribland transporter) som normalt inte förekommer vid den tiden på dygnet och att närmare utredning om orsakerna till buller nivåerna pågår.

Naturvårdsverket anser att villkor för buller från bolagets verksamhet ska fastställas som begränsningsvärden. Naturvårdsverket anser inte att den översiktliga beskrivning angående buller som har presenterats i ärendet räcker för att kunna fastslå vilka begränsningsvärden för buller som ska gälla. Av de bullermätningar som har presenterats ser det dock ut som att 43 dBA kan klaras dag- och kvällstid och 40 dBA nattetid vid bostäder, vid normal verksamhet. För att kunna bedöma om bolaget har vidtagit/kommer att vidta skäliga åtgärder för att minimera buller från verksamheten samt för att få ett underlag som begränsningsvärden för buller kan fastställas utifrån, behöver bolaget komplettera med underlag enligt nedan i god tid innan huvudförhandling i ärendet.

- Redovisning i sin helhet av de bullerutredningar som har gjorts och de kompletterande mätningar och beräkningar som bolaget avser att göra enligt s. 45 i bolagets utredning (2012-10-17).
- Redovisning av vilka bullerdämpande åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra (inklusive flyttning av gruvbergskrossen), kostnader för dessa och beräknad bullerdämpning per åtgärd samt vilka åtgärder som bolaget åtar sig att genomföra och motivering till varför det enligt bolaget är orimligt enligt 2 kap 7 § miljöbalken att genomföra övriga redovisade åtgärder.
- Redovisning av bullerkartor för driftsfallet då all verksamhet är igång samt efter vidtagande av bullerdämpande åtgärder.
- Redovisning av förslag till villkor för buller baserat på de bullerutredningar som gjorts/kommer att göras enligt s. 45 i bolagets utredning (2012-10-17), genomförande av bullerdämpande åtgärder och framtagna bullerkartor.

Naturvårdsverket anser att målsättningen för åtgärderna bör vara att reducera buller från verksamheten så att begränsningsvärden för ekvivalenta bullernivåer, räknat för tidsperioder då bullrande verksamheter pågår, vid bostäder kan fastställas till 43 dBA dag- och kvällstid samt 40 dBA nattetid.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Bakgrund

Bolaget har i ansökningshandlingarna angivit bl.a. följande på sid. 127 i utredning daterad 2012-01-20 (aktbilaga 25).

Vid ett dammbrott på damm C-H (klarningsmagasinet) eller recipient-dammen (recipientmagasinet) kan väg E 10 skadas eller i värsta fall spolas bort av flodvågen. I dagsläget har LKAB inte någon utrustning för avspärrning av väg E 10 i händelse mycket höga flöden som en följd av ett dammbrott. För att varna trafikanter måste därför vägen stängas av med trafikvakter. Om ett dammbrott skulle ske eller om risken för detta bedöms vara stor kopplas LKAB:s katastroforganisation in. I samband med detta blir även kommunal räddningstjänst inkopplad. De i sin tur tar hjälp av polismyndigheten i det fall att väg E 10 behöver spärras av.

Vidare anges bl.a. följande på sid. 128-129.

Om dammbrott sker kan förloppet bli så snabbt som en timme. Därmed finns inte tid att varna via VMA-system (Viktigt Meddelande till Allmänheten) som går ut via radio eller liknande. Idag finns ingen automatiserad instrumentering av dammarna som kan kopplas till ett eventuellt varningssystem. Idag ronteras dammarna i enlighet med gällande riktlinjer för dammsäkerhet och mätvärden avläses manuellt. Därmed saknas idag förutsättningar att automatisera ett system för varning vid dammbrott. Om det skulle installeras skulle det behöva skötas manuellt.

Bolaget har också på sid. 127-128 redovisat kostnadsuppskattningar för varningssystem i form av trafikljus (480 000 kr) och vägbom (980 000 kr). Dessutom redovisas kostnader för kabeldragning och schakt (2 400 000 kr i båda fallen).

I senare inlägga daterad 2012-04-13 (aktbilaga 36) anges att bolaget inte har något att invända mot att frågan om automatiserad övervakning av dammarna kan kopplas till ett varningssystem, sätts på provotid i kommande tillstånd.

I bolagets senaste inlägga daterad 2013-06-14 (aktbilaga 78) finns bl.a. i bilaga B en uppdaterad sammanställning över villkorsförslag. I sammanställningen har bolaget inte tagit upp något förslag till utredningsvillkor som behandlar om automatiserad övervakning av dammarna kan kopplas till ett varningssystem eller kommenterat om denna fråga redan är utredd. Bolaget har inte heller angett sin inställning till behovet av varningssystem vid väg E 10 i händelse av dammbrott.

MSB:s ställningstagande

Sannolikheten för ett dammbrottsscenario är troligen låg. Detta ska vägas mot de människoliv som skulle kunna räddas vid ett dammbrott om väg E 10 spolats bort vid den aktuella platsen och om ett varningssystem finns installerat som en skyddsåtgärd. Det bedömda och redovisade snabba förloppet i samband dammbrott måste beaktas särskilt. Den slutliga frågeställningen blir om risken för dammbrott ska accepteras utan skyddsåtgärder vid väg E 10 eller inte. Det ska också göras en avvägning mot de uppskattade kostnaderna för en sådan installation, vilka enligt MSB:s uppfattning får anses som små i sammanhanget.

Endast om domstolen finner att installation av ett varningssystem är skäligt enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler är den ovan nämnda frågan om provotid aktuell.

MSB anser i en sammanvägd bedömning att installation av varningssystem vid väg E 10 i form av trafikljus får anses som en skälig skyddsåtgärd för den aktuella anläggningen, och att det i första hand bör kopplas till en automatisk övervakning av dammarna med tanke på det bedömda snabba olycksförloppet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsens yttrande omfattar ett femtiotal sidor. Här redovisas enbart länsstyrelsens sammanfattande synpunkter med förslag till villkor och länsstyrelsens övergripande syn på verksamheten.

Sammanfattning

Länsstyrelsen bedömer att det i målet föreligger en tillståndsansökan som har en lämplig avgränsning och omfattar all relevant miljöpåverkan som den samlade sökta verksamheten nu kan bedömas ge upphov till. Allt i syfte att åstadkomma en ändamålsenligt prövning.

Länsstyrelsen har tidigare bedömt den i målet nu sökta brytningen vid Gruvberget, se länsstyrelsens övergripande syn på verksamheten, och behandlar därför i det följande inte samtliga därtill hörande konsekvenser för människors hälsa och miljön. Detta eftersom länsstyrelsen bedömer att bolaget i flera avseenden har föreslagit tillräckliga villkor och föreskrifter.

Länsstyrelsen hyser emellertid icke obetydliga tvivel i fråga om verksamhetens tillåtlighet (möjlighet att utfärda tillstånd med villkor) kopplat till den tidvis påtagliga damningsproblematik som framförallt bolagets kross- och sovringsverksamhet för rågods har visat sig medföra. För att undanröja nämnda tvivel om möjligheten att i tillräcklig utsträckning reglera damningsproblematiken och i förlängningen fråga om tillstånd att även fortsättningsvis driva gruva vid Gruvberget, anser länsstyrelsen att bolaget i god tid innan prövning ska redovisa tillräckligt övertygande åtgärder för att uppkomst av besvärande damning inte ska uppstå.

Länsstyrelsen bedömer trots allt att den sökta verksamheten bör kunna tillåtas. Länsstyrelsen anser att det är synnerligen angeläget att prövningen i förevarande mål företas snarast möjligt och i första hand inriktas på vad som föreskrivs i IPPC-direktivet och i förordningen (2004:989) om översyn av vissa miljöfarliga verksamheter i fråga om skyldighet att tillämpa bästa möjliga teknik (BAT). I detta fall rörande utsläpp från bolagets malmförädlingsverksamhet. Anledningen till det nämnda är framförallt att bolaget inte har verkställt vad som föreskrivs i ovan nämnda förordning och att bolaget har gett in förevarande ansökan för prövning långt senare än vad bolaget tidigare har åtagit sig.

Länsstyrelsen anser därför att det är synnerligen angeläget att mark- och miljödomstolen fastställer datum för huvudförhandling i målet innan sommarsemestern och därefter genom dom eller deldom snarast möjligt föreskriver villkor om begränsningar, försiktighetsmått och åtgärder som behövs för att bolaget ska uppfylla kraven på bästa möjliga teknik, BAT. Det nyss nämnda avser framförallt utsläpp av svaveldioxid och stoft från malmförädlingsverksamheten. Vidare anser länsstyrelsen att mark- och miljödomstolen, om möjligt, meddelar dom eller deldom i målet framför andra för bolaget pågående tillståndsmål rörande ökad produktion eller liknande vid domstolen.

Tillstånd

1. Länsstyrelsen tillstyrker bolagets ansökan om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken till befintlig och utökad malmförädling inom Svappavaara gruvindustriområde samt - under förutsättning att bolaget kan undanröja nämnda tvivel rörande damning - att driva gruva vid Gruvberget med tillhörande verk-

samhet i enlighet med bolagets ansökan, med följande yrkanden om villkor, ändring av bolagets förslag till villkor och föreskrifter.

Utsläpp till luft

Stoft

2. Om utsläppet av stoft från samtliga emissionspunkter från pelletsverket överstiger 0,1 kg per ton pellets räknat som årsmedelvärde under det första driftåret efter det att tillståndet har tagits i anspråk, ska bolaget omgående underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast en månad efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Mark- och miljödomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ska vidtas för att förhindra att ett överskridande upprepas, samt när åtgärderna senast ska vara genomförda.

För tiden efter det första driftåret ska begränsningsvärdet 0,05 kg per ton pellets gälla som årsmedelvärde.

3. Om stofthalten i utgående luft från andra punktkällor än de som regleras särskilt i p 4 nedan, överstiger 20 mg/m³ (normal torr gas) ska bolaget omgående underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast en månad efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Om utsläppshalten av stoft från utbytt eller tillkommande reningsutrustning överstiger 10 mg/m³ (normal torr gas) ska bolaget omgående underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast en månad efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Mark- och miljödomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ska vidtas för att förhindra att ett överskridande upprepas, samt när åtgärderna senast ska vara genomförda.

4. Om utsläppet av stoft från kolkvarn, kolsilo och transportanordningar mellan dessa enheter samt från bentonitsilo och bentonitdagficka överstiger 10 mg/m³ (normal torr gas) ska bolaget omgående underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast en månad efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Mark- och miljödomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ska vidtas för att förhindra att ett överskridande upprepas, samt när åtgärderna senast ska vara genomförda.

5. Om stoftnedfall från verksamheten överstiger 250 g/100 m² och 30 dygn (mätt enligt NILU-provtagare), ska bolaget omgående underrätta tillsynsmyndigheten och senast en månad efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Bolaget ska senast tre månader efter lagakraftvunnet beslut, till tillsynsmyndigheten redovisa förslag på lokalisering av mätplatser för tillsynsmyndighetens godkännande.

Mark- och miljödomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ska vidtas för att förhindra att ett överskridande upprepas, samt när åtgärderna senast ska vara genomförda.

6. Bolaget ska i god tid innan huvudförhandling redovisa vilka varaktiga om- och tillbyggnadsåtgärder bolaget avser att vidta för att säkerställa en väsentlig begränsning av uppkomst av stoftutsläpp och diffus damning från kross- och sovringsanläggningen för rågods.
7. Bolaget ska i god tid innan huvudförhandling redovisa vilka varaktiga om- och tillbyggnadsåtgärder bolaget avser att vidta för att säkerställa en väsentlig begränsning av uppkomst av stoftutsläpp och diffus damning från befintlig omlastningsterminal för rågods vid väg E10 och järnvägsanslutning.

Svaveldioxid

8. Om utsläppet av svaveldioxid från pelletsverket överstiger 0,25 kg per ton pellets räknat som årsmedelvärde efter att tillståndet har tagits i anspråk, ska bolaget utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast två månader efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Om utsläppet av svaveldioxid från pelletsverket under det första driftåret efter det att reningsanläggning har installerats och tagits i drift, överstiger 15 gram per ton prima pellets räknat som årsmedelvärde, ska bolaget utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast två månader efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Mark- och miljödomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ska vidtas för att förhindra att ett överskridande upprepas, samt när åtgärderna senast ska vara genomförda.

Efter det första driftåret efter det att reningsanläggning har installerats och tagits i drift ska begränsningsvärdet 15 gram per ton prima pellets gälla som årsmedelvärde. Det ska beräknas som medelvärde för kalenderår eller del av kalenderår.

Fluor- och klorföreningar

9. Om utsläppet av vardera klorväte respektive fluorföreningar, räknat som fluor, från pelletsverket överstiger 0,14 kg per ton pellets räknat som årsmedelvärde respektive 0,06 kg per ton pellets räknat som årsmedelvärde efter att tillståndet har tagits i anspråk, ska bolaget utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast två månader efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Om utsläppet av vardera klorväte respektive fluorföreningar, räknat som fluor, från pelletsverket under det första driftåret efter det att reningsanläggning har installerats och tagits i drift, överstiger 6 gram per ton prima pellets räknat som ett gemensamt årsmedelvärde, ska bolaget utan dröjsmål underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast två månader efter det att överskridandet har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.

Mark- och miljödomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som ska vidtas för att förhindra att ett överskridande upprepas, samt när åtgärderna senast ska vara genomförda.

Efter det första driftåret efter det att reningsanläggning har installerats och tagits i drift ska begränsningsvärdet 6 gram per ton prima pellets gälla som ett gemensamt årsmedelvärde. Det ska beräknas som medelvärde för kalenderår eller del av kalenderår.

Utsläpp till vatten

Koppar och suspenderade ämnen

10. Om halten koppar eller suspenderat material i Liukattijoki nedströms utsläppspunkter för processvatten överstiger 4 µg/l respektive 10 mg/l vid bräddning ska bolaget omgående underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och senast inom ett dygn från det att bolaget har fått kännedom om överskridandet redovisa vilka åtgärder eller försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser vidta som innebär att angivet värde åter kan innehållas samt ha provtagit vattnet för att verifiera att vidtagna åtgärder haft avsedd effekt. Inom två veckor därefter ska bolaget skriftligen redovisa för tillsynsmyndigheten vilka åtgärder som

har vidtagits för att reducera halten eller halterna till angivna värden och de eventuella ytterligare åtgärder som bolaget avser att vidta för att tillse att över-skridandet inte upprepas.

Halterna av koppar och suspenderade ämnen i Liukattijoki ska kontrolleras genom provtagning i kontrollpunkter som kan förväntas ge representativa mätvärden nedströms utsläppspunkter. Provtagning ska ske dagligen från det att bräddning har påbörjats eller annat utsläpp av betydelse äger rum fram till dess att sådana utsläpp av vatten har upphört. Därefter kan, efter godkännande av tillsynsmyndigheten, provtagningsfrekvens ändras om förutsättning för bibehållen kontroll av vattenstatusen kan vidmakthållas.

Ekonomisk säkerhet - avhjälpandeåtgärder

11. Länsstyrelsen yrkar att bolaget ska åläggas att ställa en betryggande ekonomisk säkerhet för de avhjälpandeåtgärder som kan föranledas av att hittills påträffade föroreningar i mark orsakade av bolagets verksamhet inom Svappavaara gruv-industriområde. Beloppet bör minst vara vad bolaget har uppgett (15-25 miljoner kr). Bolaget bör redovisa en uppdaterad kostnadsuppskattning som grund för en av mark- och miljödomstolen föreskriven sådan säkerhet.

Uppskjutna frågor

Länsstyrelsen yrkar att avgörandet om slutliga villkor ska skjutas upp enligt nedan.

Utsläpp till luft av kväveoxider

12. Bolaget ska under en prøvotid utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av att minska (begränsa) utsläppen av kväveoxider från den sökta verksamheten. Bolaget ska även redovisa vilka åtgärder bolaget är berett att vidta och när, samt i förekommande fall med motivering till varför någon åtgärd är orimlig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Utredningen ska genomföras i samråd med länsstyrelsen och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter lagakraftvunnet beslut om tillstånd med förslag till slutliga villkor för domstolens prövning.

Utsläpp till vatten av kväve

13. Bolaget ska under en prøvotid utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga möjligheterna och konsekvenserna av att begränsa utsläppen av kväve och dess förekomstformer från den sökta verksamheten. Bolaget ska även redovisa vilka åtgärder bolaget är berett att vidta och när, samt i förekommande fall med motivering till varför någon åtgärd är orimlig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Utredningen ska genomföras i samråd med länsstyrelsen och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter lagakraftvunnet beslut om tillstånd med förslag till slutliga villkor för domstolens prövning.

Dagbrottsjö

14. Bolaget ska under en prøvotid utreda utsläpp och miljöeffekter av en framtida dagbrottsjö efter avslutad gruvbrytning i Gruvbergets dagbrott. Bolaget ska även redovisa vilka åtgärder bolaget är berett att vidta och när, samt i förekommande fall med motivering till varför någon åtgärd är orimlig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Utredningen ska genomföras i samråd med länsstyrelsen och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter lagakraftvunnet beslut om tillstånd med förslag till slutliga villkor och åtgärder för domstolens prövning.

Hushållning med naturresurser

15. Bolaget ska under en prøvotid utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av att utvinna och nyttiggöra apatit och sällsynta jordartsmetaller från rågods och utvinningsavfall från den sökta verksamheten. Bolaget ska även redovisa vilka åtgärder bolaget är berett att vidta och när, samt i förekommande fall med motivering till varför någon åtgärd är orimlig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Utredningen ska genomföras i samråd med länsstyrelsen och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter lagakraftvunnet beslut om tillstånd med förslag till slutliga villkor och åtgärder för domstolens prövning.

Energihushållning

16. Bolaget ska under en prøvotid utreda möjligheterna till energieffektivisering och tillvaratagande av spillvärme från verksamheten, samt utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av återvinning och nyttiggörande av energiöverskottet, såväl internt som externt. Vidare ska bolaget redovisa vilka åtgärder bolaget är berett att vidta och när, samt i förekommande fall en motivering till varför åtgärder är orimliga enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Utredningen ska genomföras i samråd med länsstyrelsen och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter lagakraftvunnet beslut om tillstånd med förslag till slutliga villkor för domstolens prövning.

Länsstyrelsens övergripande syn på verksamheten

Eftersom den verksamhet som bolaget planerar är både omfattande och medför påtaglig påverkan i ett flertal avseenden, såväl direkt som indirekt, och som för en berörd allmänhet kan vara svår att överblicka i sin helhet, anser länsstyrelsen att det är av betydelse att i det följande ge en kortfattad beskrivning av länsstyrelsens övergripande syn på aspekter som är av stor betydelse. Detta ska även ses i ljuset av att länsstyrelsen i förevarande mål har att bevaka det allmänna miljöintresset.

Bolagets gruv- och malmförädlingsverksamhet vid Leveäniemi gruvindustriområde i Svappavaara är relativt omfattande, även om den till verksamheten hörande gruvbrytningen i Leveäniemi dagbrottsgruva avbröts i början av 1980-talet. Dagbrottet har därefter fyllts med vatten på naturlig väg fram till nyligen, då bolaget har påbör-

jat en tömning av dagbrottet. Malmförädlingsverksamheten har emellertid fortgått i stort sett oavbrutet efter det att brytningen i gruvan upphörde och har försetts med rågodis via tågtransporter från Kiirunavaaragruvan.

Den huvudsakliga påverkan på människors hälsa och miljön i Svappavaara har därför under de senaste 30 åren framförallt varit förknippad med effekter från den befintliga malmförädlingsverksamheten och från hanteringen av rågodiset som kommer med tåg från Kiirunavaaragruvan.

Länsstyrelsen bedömer att påverkan från den befintliga verksamheten har sin grund i relativt stora luftburna utsläpp av stoft, svaveldioxid, kväveoxider och klor/fluorföreningar i kombination med otillräcklig reningsteknik. Utsläppen utgör tillsammans med bolagets malmförädlingsanläggningar i Kiruna de enskilt största punktutsläppskällorna i Kiruna kommun och är bland de dominerande i Norrbottens län. Utsläppen till luft utgör samtidigt en av de större punktutsläppskällorna i Sverige. Den planerade utökade malmförädlingen kommer att medföra ökade utsläpp av ovan nämnda ämnen. Bolaget planerar emellertid att begränsa utsläppen genom förbättrad rökgasrening, vilket länsstyrelsen bedömer är en grundläggande förutsättning för att kunna tillåta fortsatt och utökad malmförädlingsverksamhet.

Länsstyrelsen anser emellertid att det finns skäl att ifrågasätta om de åtgärder som bolaget planerar att vidta för att förbättra rökgasreningen är tillräckliga.

Bolagets malmförädlingsverksamhet i Svappavaara omfattas av det så kallade IPPC-direktivet, vilket tidigare har implementerats i svensk rätt genom förordningen (2004:989) om översyn av vissa miljöfarliga verksamheter. Enligt bestämmelserna i förordningen skulle det senast den 30 oktober 2007 vara säkerställt att kraven i 2 kap. 3 och 5 §§ miljöbalken uppfylls, vilket länsstyrelsen har upplyst bolaget om redan år 2005.

I fråga om prövning, kan nämnas att i samband med att bolaget gav in den inledande ansökan den 4 juli 2008 om brytning av järnmalm vid Gruvberget, påtalade länsstyrelsen i yttrande den 19 februari 2010 till miljödomstolen, särskilt att det är en besvärande omständighet att bolaget då ännu inte hade påbörjat ovan nämnda ansökningsmål, tillika det nu aktuella (IPPC). Länsstyrelsen påtalade även att bolaget utan dröjsmål bör inleda ett sådant vid miljödomstolen. Bolaget gav in den i detta mål aktuella ansökan till miljödomstolen vid årsskiftet 2010/2011.

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget i den nu aktuella ansökan har föreslagit villkor och föreskrifter för att begränsa utsläpp till luft. Länsstyrelsen uppfattar emellertid att bolaget synes bortse från vad som föreskrivs i fråga om när det enligt IPPC-direktivet ska/skulle vara säkerställt att bästa möjliga teknik tillämpas. Bolaget har istället tagit sikte på vad som förskrivs i det nya Industriutsläppsdirektivet (IEL) om utsläpps begränsningar (AEL-utsläppsvärdena), vilket i och för sig är positivt. Nyss nämnda utsläpps begränsningar ska emellertid gälla först från och med den 28 februari 2016.

Det innebär att bolaget i praktiken redan har kunnat tillgodoräkna sig en väl så lång övergångstid att fortsätta släppa ut betydande mängder stoft och svaveldioxid under de senaste åren och även fram till 2016. Det finns därför knappast skäl till ytterligare dröjsmål med verkställande av utsläppsbegränsande åtgärder fram till dess att före-skrivna BAT -värden ska vara uppnådda av bolaget. Länsstyrelsen har därför yrkat strängare villkor och föreskrifter än vad bolaget har föreslagit i syfte att så långt möjligt och rimligt begränsa ovan nämnda utsläpp.

Vad beträffar den av bolaget sökta brytningen vid Gruvberget, kan nämnas att länsstyrelsen bedömer att de direkta effekterna av själva brytningen som relativt begränsade. Detta med hänsyn till att bolaget planerar att bryta begränsade mängder malm samtidigt som brytningen på Gruvberget är belägen längre från bostäder än det gamla och numera vattenfyllda Leveäniemidagbrottet.

Länsstyrelsen anser emellertid att det är av vikt att rikta särskild uppmärksamhet på det faktum att Gruvberget är relativt högt beläget och det planerade brytningsområdet delvis är exponerat mot Svappavaara by. Det innebär framförallt en uppenbar risk för att kraftiga luftstöt vågor kan uppstå i samband med sprängning under den inledande brytningen av Gruvberget. Enligt länsstyrelsens bedömning kan det i sammanhanget inte heller bortses från risken för tidvis påtagliga vibrationer i samband med sprängning då gruvan når större djup. Länsstyrelsen konstaterar emellertid att bolaget i allt väsentligt har före-slagit av länsstyrelsen tidigare yrkade och av miljödomstolen föreskrivna villkor i sådana avseenden. Länsstyrelsen har därför inget ytterligare att anföra i den delen.

Som nämnts ovan hyser länsstyrelsen emellertid icke obetydliga tvivel i fråga om verksamhetens tillåtlighet kopplat till den tidvis påtagliga damningsproblematik som framförallt bolagets kross- och sovringsverksamhet för rågods från Gruvberget har visat sig medföra. Länsstyrelsen har uppfattat att damm från kross- och sovringsverksamheten har blivit tydligt märkbar för många människor i Svappavaara by, vilket länsstyrelsen ser allvarligt på. Det är därför av stor vikt att bolaget kan redovisa hur det avser att lösa den frågan. Länsstyrelsen vill i sammanhanget särskilt påtala att möjligheterna att bedriva verksamhet på ett från miljöskyddssynpunkt acceptabelt sätt förutsätter att bolaget har en insikt om att verksamheten innebär påtaglig inverkan i olika avseenden och att bolaget är berett att göra alla ansträngningar för att begränsa sådan påverkan.

Likaså är det av betydelse att bolaget kan visa hur det avser att minimera uppkomst av besvärande damning vid omlastningscentralen vid väg E10 och befintlig järnväg, som också den inte kan anses vara belägen inom betryggande avstånd från bostäder i Svappavaara by.

Länsstyrelsen vill avslutningsvis i fråga om myndighetens övergripande syn på den sökta verksamheten särskilt påtala att konsekvenserna för kulturmiljön vid stora delar av Gruvberget, kommer att bli mycket påtagliga och oåterkalleliga. Det är därför av mycket stor vikt att kvarvarande gruvlämningar från 1600- och 1700-talet så långt möjligt skyddas. Länsstyrelsen har i myndighetens yttrande inför ovan näm-

da prövning av Gruvberget, ingående behandlat denna fråga och bedömer att det är möjligt att uppnå ett tillräckligt skydd genom föreslagna villkor.

Kiruna kommun

Kiruna kommun har via sin Miljö- och byggnämnd lämnat yttrande över LKAB:s missiv och handlingar angående befintlig och utökad malmförädling i Svappavaara. Då gruvverksamheten i Kiruna är en dominerande basnäring i Kiruna anser kommunen det angeläget att även kommunstyrelsen avger yttrande i ärendet.

Kommunen anser det positivt att LKAB i sitt avgivna missiv redovisar planerade åtgärder och tillstyrker haltvillkor som syftar till att minska den miljöpåverkan som verksamheten medför. Däremot är det beklagligt att dessa åtgärder inte vidtagits i ett tidigare skede. Utifrån dagens situation, såväl vad avser faktisk miljöpåverkan i Svappavaara och dess omgivningar som eventuella legala följder med anledning av uteblivna åtgärder, är det särskilt viktigt att LKAB i sin ansökan om nytt miljö-tillstånd tar höjd för bästa möjliga miljöteknik.

LKAB är en viktig del av Kirunas näringsliv, och har en direkt avgörande betydelse för Svappavaaras utveckling och fortlevnad. Den långsiktiga trovärdigheten för bolagets verksamhet är beroende av att medborgarna känner trygghet i att den verksamhet som utgör den ekonomiska ryggraden i lokalsamhället inte samtidigt är källan till att andra omistliga värden i och kring människornas närmiljö går förlorade. Kiruna kommun är därför ytterst angelägen om att ett nytt miljö-tillstånd för malmförädlingsverksamheten präglas av tydliga villkor satta utifrån de förutsättningar som bästa möjliga miljöteknik innebär.

Miljö- och byggnämnden i Kiruna kommun

Miljö- och byggnämnden i Kiruna kommun har ingivit tre yttranden daterade den 1 mars 2012, den 20 november 2012 och 14 augusti 2013. Här redovisas enbart det yttrande som innehåller förslag till villkor, nämligen yttrandet den 1 mars 2012.

Bakgrund

Miljö- och byggnämnden har tidigare påtalat behovet av bättre rening av rökgaserna från kulsinterverket i Svappavaara. Detta har skett dels som kommentar till de höga stoftutsläppen i 2005 års miljörapport, dels som anmälan till miljöåklagaren år 2006 av höga stoftutsläpp från verket i Svappavaara.

Den nu aktuella ansökan omfattar mer än 650 sidor och i denna vill bolaget:

- Höja produktionen av kulsinter från 4 milj. ton till 4,5 milj. ton per år.
- Förbättra rökgasreningen i Kulsinterverket.
- Söka tillstånd att bryta och bearbeta upp till 2 milj. ton malm per år vid Gruvberget.
- Gällande efterbehandling ställa en ekonomisk säkerhet på 73 530 000:-.

Däremot ingår inte tömningen av Leveäniemi något som Naturvårdsverket krävt i kompletteringsomgången.

Beslutsmotivering

Som miljö- och byggnämnden tidigare påpekat är det angeläget att förbättra reningen på luftsidan så snart som möjligt. Om Leveäniemi dagbrotts tömning ska inkluderas försenas dessa förbättringar ytterligare en tid.

I ansökan vill bolaget få en prøvotid för utsläpp av sura gaser och stoft. För stoftutsläpp vill man ha villkor på 250 g/ton pellets de 3 första åren, därefter 50 g/ton. För sura gaser svaveldioxid och klorväte vill bolaget ha 400 g/ ton pellets.

Hur är det möjligt att bolaget tror så lite om ny reningsutrustning i Svappavaara att svaveldioxid- och saltsyrautsläppen läggs under prøvotiden så högt som 400 g/ton pellets? Det blir än mer anmärkningsvärt när bolaget i teknisk utredning sidan 33, tabell 9 redovisar utsläppen av svaveldioxid och klorväte år 2010 som då låg på 326 g/ton resp. 134 g/ton. I Kiruna klarar man ju redan 15 g respektive 6 g/ton pellets. Bolaget har inga förslag på permanenta villkor för sura gasutsläpp.

I miljökonsekvensbeskrivningen sida 41 avsnitt 8.3.2.1 föreslagna åtgärder anges att "LKAB har för avsikt att uppgradera reningsanläggningarna i pelletsverket. Detta för att reducera utsläppen från Svappavaara industriområde och möta dagens krav på bästa tillgängliga teknik".

Redan 1997-10-30 skulle kulsinterverket i Svappavaara ha varit omprövat och vid behov uppgraderats med "bästa tillgängliga reningsteknik". Detta har inte skett. Sverige fick därför en skriftlig varning i mars 2010 av EU-kommissionen för att 50 anläggningar inte hade genomgått en förnyad bedömning som krävs enligt EU-förordning (IPPC-direktivet). Kulsinterverket i Svappavaara var en av dessa anläggningar.

I ansökans miljökonsekvensbeskrivning sidan 49 anges att sju tidigare direktiv bland annat IPPC-direktivet slagits samman till ett nytt EU-direktiv Industriemissionsdirektivet (IED) som trädde i kraft 2011-01-06. Detta direktiv innebär skärpningar bland annat vad gäller tillämpningen av bästa möjliga reningsteknik. Beslut som fastställer villkor som avviker från bästa reningsteknik ska motiveras och dokumenteras.

De förslag till provisoriska villkor för utsläpp av stoft, svaveldioxid och saltsyra som finns i ansökan avviker starkt från vad som kan uppnås med bästa reningsteknik. Någon saklig motivering till detta finns inte i ansökan.

Villkoren som föreslås är dessutom så formulerade att " om de räknat som årsmedelvärde överstigs ska bolaget omgående underrätta tillsynsmyndigheten och senast en månad efter det att överskridande har konstaterats, redovisa vilka åtgärder eller andra försiktighetsmått som bolaget har vidtagit och/eller avser att vidta för att överskridande inte ska upprepas".

Ett icke förpliktigande villkor som det behövs ett helt år för att överhuvudtaget konstatera om villkoret uppfylls eller inte.

Föreligger förslag till beslut från förvaltningen.

Miljö- och byggnämnden beslutar i enlighet med detta förslag. Miljö- och byggnämnden beslutar således

- att kräva att en grön pellets börjar tillverkas även i Svappavaara så att LKAB inte åter riskerar att stämmas inför EU-kommissionen för bristande rökgasrening,
- att inte acceptera någon ytterligare fördröjning av rökgasrening i Svappavaara genom införande av höga provisoriska villkor,
- att yrka på följande villkor gällande samtliga emissionspunkter i Svappavaara kulsinterverk räknat som årsmedelvärde,
- att som villkor för stoftutsläpp yrka på max 50 g stoft/ ton pellets,
- att som villkor för svaveldioxidutsläpp yrka på max 75 g svaveldioxid/ton pellets,
- att som villkor för klorväteutsläpp yrka på max 6,3 g klorväte/ton pellets,
- att det i villkoren för utsläpp till vatten beaktas den totala föroreningen till recipienten från verksamhetens olika delar (Leveäniemi, Gruvberget och verken).

Plattform Svappavaara

Bakgrund

Plattform Svappavaara är en politiskt oberoende sammanslutning av föräldrar, barn, företag, föreningar och privatpersoner som arbetar aktivt för såväl ekonomisk, social och miljömässig utveckling i vårt samhälle. Existerande och nytillkommande gruvverksamhetens betydelse för lokal utveckling och arbetstillfällen är central, vid sidan om värnandet av vår miljö samt sociala frågor som boende, utbildning och möjligheter till en aktiv fritid.

Utifrån denna helhetssyn vill vi som organisation delge miljödomstolen vår uppfattning i den pågående prövningen.

Synpunkt

Mot bakgrund av vår organisations uppdrag att arbeta för utvecklingen av vårt samhälle vill vi inledningsvis markera vår frustration över den bristande förutsägbarhet vi upplever på grund av den mycket långa process som ärendet representerar. Till sammans med olika besked från olika myndigheter skapar detta oklarhet kring lokala utvecklingsförutsättningar. Kopplingen till utveckling av samhället är tydlig, ett exempel är att starten av Gruvberget innebar att vår skola fick förutsättningar att vara kvar.

Vårt mål är att utveckla Svappavaara avseende boende, service och fritidsutbud. Drygt hundra arbetstillfällen, som avgörs av ärendets hantering, är i vårt sammanhang ett betydande antal som kräver en hel del planering och möjligheter om vi kan erbjuda fler att bosätta sig i vårt samhälle. Från att ansökan lämnades in 2008, beslut om tillstånd i Miljödomstolen 2010, överklagan av Naturvårdsverket till dagens prövning har det gått knappt fyra och ett halvt år.

- Vi vill mot denna bakgrund understryka behovet av ett snabbt besked med nödvändiga tillstånd.

Verksamheten påverkar oss på många sätt. Gruvnäringen och arbetstillfällena den ger har varit central i Svappavaaras historia, och är i mångt och mycket en förutsättning för att vårt samhälle ska kunna fortsätta utvecklas. Samtidigt värnar vi om vår närmiljö, både nu och för kommande generationer. Därför är det viktigt att gruvbrytningen sker ansvarsfullt med minimal påverkan på miljö och sociala värden.

- Vi vill mot denna bakgrund att tydliga villkor med höga miljöambitioner är en del av kommande tillstånd.
- Vi vill att tillfälligt tillstånd ges som ett tydligt steg mot ett beslut om helheten så att planerade investeringar och förbättringar kan ske.

Som vi förstår det är det inte på grund av miljöskäl som man dragit in tillståndet för Gruvberget, utan för att man menar att tillståndet borde söks på ett annat sätt för att vara juridiskt riktigt. Mellan 2010 och 2012 var Gruvberget i drift, och vi upplevde att LKAB skötte detta ansvarsfullt. De har även varit öppna för att ha en dialog med oss under de olika prövningarna i miljöstillståndsprocessen. Vi har exempelvis tagit del av undersökningar av påverkan före, under och efter brytning som inte kan uppvisa någon direkt förändring.

- Vi anser att LKAB tillmötesgått tidigare invändningar från Naturvårdsverket om en samlad ansökan vilket borde innebära att beslut kan tas.
- Vi stödjer ett tillfälligt tillstånd för Gruvberget samtidigt som helheten i Svappavaara prövas och ser på inget sätt att detta skulle innebära något negativt för vår närmiljö.

Under senare tid har vi uppmärksammats på att samma principiella invändningar som Naturvårdsverket haft för Gruvberget också till en början hindrade Markbygdens vindkraftspark. I det fallet ändrade sig Naturvårdsverket och godkände tillstånd för en del av etableringen med skäl att tydligare undersökningar av miljöeffekten gjorts. På samma sätt uppfattar vi att tillgängligt underlag finns för ett tillfälligt tillstånd för Gruvberget.

Vi i Plattform Svappavaara har självklart med stort intresse följt turerna kring LKAB:s brytning av järnmalm i Gruvberget, nu senast i samband med förhandlingarna som ägde rum den 8 november 2012. Med förvåning kunde vi konstatera att myndighetsrepresentanter ansåg att prövningen om tillfälligt tillstånd var slöseri med handläggarresurser. För vår del ställer vi de möjligtvis extra timmarna i relation till kostnaderna för ett uteblivet tillstånd, en kostnad som representeras av minskade intäkter för samhälle, gruvföretag och ytterst samhällsekonomin i stort. I ett sådant perspektiv är värdet av en snabb hantering uppenbart.

- Vi menar att en bedömning av samhällsvinster och hållbar utveckling i lokalsamhället bör vägas in i beslutet om tillfälligt tillstånd.

Sammanfattningsvis

För oss som medborgare och oberoende organisation är det inte alltid lätt att förstå vilka miljövillkor som ställs på verksamheten, eller hur processen för att få tillstånd ser ut. Men på basis av det ovanstående, förhandlingarna den 8 november, och de skrivelser vi tagit del av i ärendet känner vi oss trygga i att verksamheten i Gruvberget skulle kunna återupptas och bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Vi vill på detta sätt att vår röst, som boende i Svappavaara, och vårt perspektiv, som anställda i gruvföretag, egenföretagare, ungdomar, naturintresserade, pensionärer osv, ska beaktas i den samlade bedömning som ni nu gör av LKAB:s verksamhet i Gruvberget. Den långa processen med omprövningar av gruvverksamheten har varit svår för oss, då vi kastats mellan olika besked, och vi hoppas därför att vi så snart som möjligt kan få ett beslut om att driften kan återupptas.

Plattform Svappavaara är en politiskt oberoende sammanslutning av föräldrar, barn, företag, föreningar och privatpersoner som arbetar aktivt för såväl ekonomisk, social och miljömässig utveckling i vårt samhälle.

SÖKANDENS BEMÖTANDE

Utsläpp till luft

Naturvårdsverket vidhåller sin uppfattning att det krävs en tydligare beskrivning av vad som är bästa möjliga teknik (BMT) enligt miljöbalken för den typ av verksamhet som bedrivs i Svappavaara. Enligt verket behövs efterfrågad redogörelse för BMT och en redovisning av vilka tekniska och ekonomiska konsekvenser det får för verksamheten att innehålla de utsläppsvärden som motsvarar BMT, för att det ska vara möjligt att bedöma vad som är rimliga krav på skyddsåtgärder och för att föreskriva adekvata villkor.

Naturvårdsverket efterfrågar också kompletterade och reviderade villkorsförslag som är formulerade i enlighet med MÖD:s senaste praxis och framhåller bl.a. att villkorsförslagen bör baseras på längre tid än de dygnsmedelvärden som BAT-slutsatserna ofta anger och omfatta alla driftförhållanden under en viss period.

Länsstyrelsen å sin sida framhåller bl.a. att det är särskilt motiverat att bolaget utan ytterligare dröjsmål verkställer åtgärder för att reducera utsläpp till luft från bolagets malmförädlingsverksamhet eftersom denna verksamhet omfattas av IPPC-direktivet och därmed borde ha uppdateras och uppgraderats (med avseende på i första hand rening av utsläpp till luft) redan 2007. Länsstyrelsen anför vidare att det mot denna bakgrund är av stor vikt att bolaget utan ytterligare dröjsmål verkställer samtliga åtgärder för att klara IPPC och kraven i 2 kap. 3 och 5 §§ miljöbalken bl.a. med avseende på BMT.

Utgångspunkter

Som framgår av handlingarna i målet motsvarar anläggningen inte BAT när det gäller utsläpp till luft av stoft och sura gaser samtidigt som malmförädlingen alltså jämt drivs med stöd av ett tillstånd lämnat enligt miljöskyddslagen. Länsstyrelsen har också i sitt yttrande 2013-04-22 ägnat betydande utrymme åt att beskriva olika steg i den process som har lett fram till dagens situation. Bolaget ser för sin del ingen anledning att fördjupa diskussionen om de omständigheter som ligger bakom nuläget men vill framhålla att situationen har varit avsevärt mer komplex än som synes framgå av tidigare beskrivningar med bland annat ett driftstopp och ett högst reellt nedläggningshot hängande över anläggningen under kritiska delar av den aktuella tidsperioden. Bolaget vill också framhålla att det under sin fortlöpande dialog med tillsynsmyndigheten helt öppet har redovisat sina överväganden om tidsplaner och inbördes ordning mellan olika provningsärenden m.m.

Beträffande vägen framåt är bolaget medvetet om de krav på utsläpp till luft som gäller enligt såväl IPPC- som Industriutsläppsdirektivet och har i sin komplettering 2012-10-17 på ett övergripande plan redogjort för de förändringar med avseende på gasrening som är planerade. Vidare har bolaget framhållit att anläggningarna senast vid utgången av februari 2016 ska uppfylla de krav som följer av de BAT-slutsatser för järn- och stålindustrin som antogs den 28 februari 2012.

Mot bakgrund av remissmyndigheternas kompletteringsyrkanden och synpunkter i övrigt när det gäller utsläppen till luft har bolaget under avsnitt 3 i bilaga A med därtill hörande underbilagor närmare utvecklat hur rökgasreningen i pelletsverket är planerad att utformas, skälen till valda lösningar samt vilken reningseffekt som förväntas uppnås med valda lösningar. Även aktuella tidsplaner för planerade åtgärder redovisas under nämnda avsnitt i bilaga A.

Med utgångspunkt i beskrivningarna i bilaga A redovisas nedan bolagets inställning med avseende på villkor och provotider m.m.

*Stoft*Utsläpp från punktkällor

När det gäller villkor för utsläpp av stoft hänvisar både Naturvårdsverket och länsstyrelsen till gällande villkor för Kiruna och Malmberget vilka i korthet innebär krav på 10 mg/m³ normal torr gas som riktvärde för utrustning som installerades efter respektive provning och 20 mg/m³ normal torr gas som riktvärde för utrustning fanns på plats före provningarna. Därutöver gäller villkor för totalutsläpp uttryckta i kg stoft/ton prima pellets.

Av handlingarna i målet kan konstateras att inte alla delar i anläggningen i nuläget klarar de nivåer som gäller för anläggningarna i Kiruna och Malmberget. Inte heller innehålls de halter som kommer att gälla enligt antagna BAT-slutsatser.

Som dock framgår under avsnitt 3.2 och 3.3 i bilaga A är bolaget i färd med att installera ny stoftrening i form av elektrofilter vid UDD-, DDD- och TPH-zonerna i

pelletsverket. Installationen beräknas vara klar under oktober och inkoppling ske under det ordinarie höststoppet under v. 43-44 innevarande år. Anledningen till att bolaget har valt elfilter är att tekniken har bra tillgänglighet, hög avskiljningsgrad och låg underhållskostnad under aktuella driftbetingelser. Enligt upphandlingsunderlaget ska installerad utrustning klara 10 mg/m^3 normal torr gas vid normal drift. Anläggningen beräknas vara intrimmad och i full drift vid kommande årsskifte.

För PH-zonen kommer stoftrening att installeras som en del i den rökgasrening som är under upphandling och som beräknas tas i drift hösten 2015. Ytterligare information om denna lämnas nedan.

När det gäller övriga filter (dammsug i bl.a. anrikningsverket) är bolaget i färd med att ta fram det program för översyn och, vid behov, uppgradering och/eller utbyte av befintliga filter som har nämnts i tidigare inlägga. Inriktningen är att även dessa filter ska klara nivån 10 mg/m^3 normal torr gas vid normal drift i de delar av anläggningen som inte hanterar stoft med hög densitet. För de senare anläggningsdelarna är inriktningen att filtren ska klara nivån 20 mg/m^3 normal torr gas vid normal drift. Åtgärdsprogrammet planeras vara genomfört vid utgången av 2014.

Mot bakgrund av de förhållanden som har angivits ovan tillstyrker bolaget nivåerna i de haltvillkor som länsstyrelsen har yrkat på med de justeringar som framgår av villkorsförslagen i bilaga B. Syftet med de genomförandetider som framgår av förslagen i bilaga B är att ge skäligt rådrum för att dels koppla in och trimma det nya elfilter vid UDD, DDD och TPH-zonerna i pelletsverket som planeras vara på plats under oktober månad innevarande år, dels möjliggöra den översyn av övriga dammsugningsfilter som har nämnts ovan. Villkoren är enligt bolagets uppfattning i överensstämmelse med antagna BAT-slutsatser både vad avser nivåer och tidpunkt för när dessa ska innehållas samt med kraven på bästa möjliga teknik som detta ska tillämpas enligt miljöbalken.

Däremot motsätter sig bolaget, med ändring av vad som har föreslagits i ansökan, att det meddelas villkor avseende det totala utsläppet av stoft i rökgaserna (uttryckt som kg stoft per ton pellets). Anledningen är konstaterade svårigheter att kontrollera och följa upp dylika villkor. Vid uppstart och avstängning samt vid vissa driftstörningar måste rökgaserna släppas direkt till atmosfären utan att passera reningsanläggningen. Vid sådana tillfällen är temperaturen i gaserna så hög att det inte finns någon utrustning för stoftmätning som fungerar. Inte heller går det att göra någon form av massberäkning på stoft för dessa situationer. Vad som återstår är ingenjörsmässiga uppskattningar av utsläppen baserade på i första hand produktionsstakt och avbrottens utsträckning i tiden. Värdet av sådana bedömningar (vilka oundvikligen skulle vara behäftade med stor osäkerhet) och av villkor som endast kan följas upp med användning av sådana bedömningar, kan med fog ifrågasättas.

Mot denna bakgrund och med beaktande av de skärpningar av villkoren avseende halten av stoft i utgående luft som har föreslagits enligt ovan och som kommer att leda till avsevärt lägre årsutsläpp jämfört med idag, anser bolaget att det saknas

anledning föreskriva villkor avseende totalutsläppen av stoft uttryckta som kg stoft per ton pellets. Bolaget motsätter sig således länsstyrelsens förslag till villkor 2.

Diffus damning och stoftnedfall i omgivningen

Länsstyrelsen har lyft frågan om diffus damning och ifrågasatt tillåtligheten av verksamheten med hänvisning till de ökade problem med damning som har noterats under senare år. Länsstyrelsen har även ifrågasatt om bolaget har tagit till sig allvaret i situationen. Utifrån dessa förhållanden har länsstyrelsen efterfrågat kompletterande uppgifter om genomförda och planerade åtgärder. Länsstyrelsen har också yrkat att bolagets målsättningsvärde för nedfall av stoft på 250 g/100 m² och 30 dygn ska föreskrivas som villkor.

Bolaget är fullt medvetet om vikten av att så långt möjligt minska damning som kan påverka boende och andra intressen i omgivningen till verksamheten och har inte på något sätt negligerat de problem som har kunnat noteras under framförallt senare år. Samtidigt måste framhållas att diffus damning många gånger kan vara svår att bekämpa, särskilt under sådana klimatförhållanden som råder i Svappavaara med stränga och långa vintrar då frystorka uppträder samtidigt som bevattning är omöjlig.

Det finns således inte någon enkel lösning på frågan hur den diffusa damningen från verksamheten kan begränsas. Istället krävs ett antal åtgärder i olika delar av verksamheten där rutiner för underhåll och rengöring, bevattning m.m. kombineras med inbyggnads- och avskärningsåtgärder samt med kompletterande rening på vissa anläggningsdelar.

Mot denna bakgrund har bolaget under avsnitt 4 i bilaga A lämnat en ingående redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits respektive planeras att vidtas för att så långt möjligt begränsa den diffusa damningen från de olika verksamhetsdelarna. Som framgår av redogörelsen planeras bl.a. en omfattande ombyggnad av den kross- och sovringsanläggning som uppförts för att i första hand hantera råmalm från Gruvberget. Åtgärderna bör enligt bolagets bedömning vara tillräckliga för att reducera damningen till en nivå som inte orsakar några betydande störningar för omkringboende och andra motstående intressen.

När det gäller nedfall av stoft i omgivningen framgår av bilaga A att den ökning som noterades runt det senaste årsskiftet huvudsakligen orsakades av den utlastning via kaj som bolaget tvingades till på grund av problem vid den ordinarie lastningsstationen. Problemen är nu åtgärdade och lastning kan åter ske via den ordinarie lastningsstationen.

Med vidtagna och planerade åtgärder bedömer bolaget att det interna målsättningsvärdet för nedfallande stoft på 250 g/100 m² och 30 dygn som årsmedelvärde åter kommer att kunna innehållas vid samtliga mätpunkter. Bolaget vill samtidigt förtydliga att det handlar om ett internt målsättningsvärde som inte har någon grund i vetenskapliga utvärderingar av miljöeffekter. I förekommande fall har dessa värden legat på avsevärt högre nivåer än målsättningsvärdet.

Bolaget motsätter sig dock länsstyrelsens förslag på villkor angående nedfallande stoft, främst på grund av svårigheterna att skilja ut bolagets stoft från stoft från andra källor i omgivningarna. Bolaget vill också erinra om att det har föreslagit en delegering till tillsynsmyndigheten att vid behov meddela villkor om ytterligare åtgärder för att motverka diffus damning från verksamheten. Denna reglering är enligt bolagets uppfattning fullt tillräcklig för att frågan ska kunna hanteras på ett tillfredsställande sätt.

Svavel, fluor och klor

Även när det gäller utsläpp av sura gaser har remissmyndigheterna gjort jämförelser med de villkor som gäller för bolagets anläggningar i Kiruna och MalMBERGET och ifrågasatt varför motsvarande villkor inte skulle kunna innehållas i Svappavaara. Vidare har länsstyrelsen ifrågasatt bolagets tidplan för installation av ny rökgasrening och anfört att bolaget redan 2007 skulle ha uppfyllt de krav på BAT som följer av IPPC-direktivet. Mot denna bakgrund yrkar länsstyrelsen på villkor som i ett första skede, innan en ny rökgasrening är på plats, begränsar utsläppen till nivåer som har uppmätts under de senaste åren. I nästa skede, när den nya rökgasreningen är på plats, yrkar länsstyrelsen att villkoren nivåmässigt anpassas till vad som gäller för KK2 och KK3 i Kiruna vars prestanda anses motsvara BAT.

Bolaget har under avsnitt 3.2 i bilaga A och underbilaga 1 redogjort för planerade investeringar i ny rökgasrening vid PH-zonen i pelletsmaskinen. Av redogörelsen framgår bl.a. att bolaget kommit fram till att en s.k. semitorr teknik är att föredra med utgångspunkt i bolagets krav på i första hand avskiljningsgrad och tillgänglighet. Av redogörelsen framgår också att beslut om investeringen planeras att fattas snarast möjligt efter kommande dom och att det därefter beräknas ta ca 24 månader att upphandla och uppföra anläggningen. I detta ingår den planerade ombyggnaden av utloppskanalerna i pelletsmaskinen för att leda en större del av flödet till PH-zonen. Detta innebär att den nya rökgasreningen beräknas vara på plats och kunna tas i drift under hösten 2015. Därefter kommer det enligt bolagets bedömning att ta upp till närmare sex månader att trimma in anläggningen och nå stabil drift. Denna period måste medge mindre justeringar men eventuellt också vissa ombyggnationer av rökgaskanaler m.m. för att optimala driftförhållanden ska kunna uppnås.

Anläggningen kommer prestandamässigt att minst motsvara den anläggning som finns i KK4 i Kiruna vilken anses utgöra BAT för denna typ av verksamhet. Prestandamässigt kommer anläggningen också att klara de krav som följer av antagna BAT-slutsatser.

Genom den nyligen antagna industriutsläppsförordningen (2013:250) kommer angivna BAT-slutsatser att med verkan från den 8 mars 2016 bli direkt bindande för bolaget vid sidan av eventuella tillståndsvillkor. Eftersom den nya rökgasreningen inte kommer att kunna kopplas in förrän runt oktober-november 2015 varpå det kommer att behövas en period på upp till sex månader för att trimma in anläggningen och nå stabila driftförhållanden, kan reningsanläggningen antas stå färdig i nära anslutning till att BAT-slutsatserna blir direkt bindande. Någon särskild an-

passning av föreskrivna haltvärden anser bolaget inte erfordras, bland annat mot bakgrund av att dessa, enligt vad som framgår nedan, efter en provotid avses kompletteras med villkor avseende totalutsläpp per ton pellets. Mot denna bakgrund anser bolaget att det i kommande tillstånd inte behöver föreskrivas några villkor avseende halterna av svavel, klor och fluor i utgående luft.

När det gäller totalutsläpp (uttryckta som kg per ton pellets) kan inledningsvis konstateras att inte heller utsläppen av svavel, klor och fluor kan mätas vid de tillfällen som rökgaserna leds förbi reningsanläggningen direkt till atmosfären. För dessa ämnen är det dock, till skillnad mot vad som gäller för stoft, möjligt att göra massberäkningar med utgångspunkt i halterna i ingående rågods, flöden och den tid under vilken gaserna leds förbi reningsanläggningen. Bolaget föreslår därför att det, som komplement till de haltvärden som kommer att gälla enligt industriutsläppsförordningen, meddelas villkor avseende totala utsläpp från pelletsverket av svavel, klor och fluor (uttryckta som kg per ton pellets).

De totala årsutsläppen (inklusive utsläpp vid driftstörningar) från den nya rökgasreningen låter sig emellertid inte beräknas med tillräcklig grad av säkerhet innan reningsanläggningen har trimmats in och varit i drift under en period. Anläggningen är förvisso av samma typ som den i KK4 i Kiruna men möjligheterna att överföra utsläppsdata är ändå begränsade. Varje pelletsverk är unikt med avseende på ett antal parametrar som har betydelse för vilka totalutsläpp som kan förväntas och därtill kan läggas att verket i Svappavaara är förhållandevis gammalt. Detta innebär bl.a. att det på förhand är mycket svårt att bedöma frekvens, karaktär och varaktighet på driftstörningar i pelletmaskinen och/eller reningsanläggningen, särskilt efter en så omfattande ombyggnad som är aktuell. Sammantaget innebär det anförda att det enligt bolagets uppfattning inte är möjligt att besluta om villkor avseende totalutsläpp per ton pellets utan ett provotidsförfarande. Bolaget föreslår att aktuella utredningar ska, tillsammans med förslag till slutliga villkor, redovisas senast två år efter det att den nya rökgasreningen har tagits i drift.

Under provotiden bör provisoriska föreskrifter gälla för utsläpp av klor och fluor enligt vad som framgår av bilaga B. Den föreslagna nivån för utsläpp av klor överensstämmer med vad länsstyrelsen har yrkat som villkor för tiden fram till dess att den nya rökgasreningen har tagits i drift. När det gäller fluor föreslår bolaget att nu gällande villkor på 15 g/ton pellets ska gälla som provisorisk föreskrift under provotiden. Inga förändringar som motiverar en ändrad villkorsnivå har genomförts eller planeras i reningsanläggningen.

När det gäller utsläppen av svavel är dessa i allt väsentligt beroende av svavelhalten i ingående rågods och det bränsle som används. Av dessa faktorer är det endast svavelhalten i bränslet (främst kol men även olja vid framförallt uppstart av pelletsmaskinen) som bolaget kan styra och där används redan idag produkter med så låg svavelhalt som möjligt med hänsyn till processkraven i anläggningen. Vid detta förhållande och då anläggningen i dagsläget inte har någon svavelrening, finns det i praktiken inte några åtgärder som bolaget kan vidta för att reducera utsläppen förrän den nya rökgasreningen har tagits i drift. Mot denna bakgrund skulle en provisorisk

föreskrift beträffande svavel inte fylla någon funktion varför bolaget inte ger något förslag i den delen.

Kväveoxider

När det gäller utsläpp till luft av kväveoxider har länsstyrelsen yrkat att det ska föreskrivas en provotid om två år från det att det föreligger ett lagakraftvunnet tillstånd under vilken bolaget ska åläggas att utreda de "tekniska, ekonomiska och miljömässiga möjligheterna och konsekvenserna av att begränsa utsläppen av kväve och dess förekomstformer från den ansökta verksamheten".

I ansökan och senare underlag har bolaget konstaterat att frågan om utsläpp till luft av NO_x, från pelletsverket är komplex och att det inte för närvarande finns någon teknisk lösning som kan appliceras på befintliga pelletsverk. Detta vinner stöd av de antagna BAT-slutsatserna för järn- och stålindustrin där det i slutsats 36 anges att "för befintliga anläggningar, både strate grate- och grate kiln-system, är det svårt att uppnå de driftförhållanden som är nödvändiga för att passa en SER-reaktor. Till följd av höga kostnader, ska dessa end-of pipe-tekniker endast beaktas under omständigheter då miljö kvalitetsstandarderna troligen inte kan uppfyllas på annat sätt."

Frågan om utsläpp av NO_x, från pelletsverken är föremål för provotider både i Kiruna och Malmberget och bolaget har inte motsatt sig att frågan utreds även för Svappavaara. Dock har bolaget inte tidigare tagit ställning till i vilken form detta utredningsarbete bör bedrivas och eventuellt regleras utan har velat avvakta resultaten av ovan nämnda utredningar avseende Kiruna och Malmberget.

Mot bakgrund av att nämnda provotidsärenden ännu inte har slutförts tillstyrker bolaget länsstyrelsens förslag till provotid och utredningsföreskrift, dock med den justeringen att tiden bör räknas från det att kommande tillstånd tas i anspråk. Förslaget har lagts in i sammanställningen över villkorsförslag i bilaga B.

Utsläpp till vatten

När det gäller utsläpp till vatten har Naturvårdsverket rest frågor om den vattenbalans som kommer att råda vid den ansökta verksamheten. Naturvårdsverket har också efterfrågat ytterligare uppgifter om i första hand vilka halter av bl.a. metaller och kväve som kan förväntas i recipienten vid ytterligare Ett antal olika flödes- och nederbördssituationer (utöver de bolaget har redovisat) och vilka effekter SM kan förväntas uppstå i recipienten under dessa situationer. Verket vill även se uppgifter om de max halter av förorenande ämnen som kan förväntas under olika scenarior. Enligt verkets uppfattning går det inte att bedöma miljöpåverkan av processvattenutsläppen utan efterfrågade kompletteringar och att det därmed inte heller är klarlagt att villkor för att reglera tillförseln av processvatten till recipienten inte behövs.

Länsstyrelsen har å sin sida fokuserat på utsläppen av koppar och suspenderat material och har yrkat att det ska föreskrivas villkor angående högsta tillåtna halt av nämnda ämnen i Liukattijoki vid bräddning från magasinsystemet. Länsstyrelsen har även föreslagit att frågan om utsläpp av kväve och kväveföreningar sätts på en provotid om tre år från det att det föreligger ett lagakraftvunnet tillstånd under vil-

ken bolaget ska utreda bl.a. ”de tekniska, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av att minska (begränsa) utsläppen av kväve från den ansökta verksamheten.”.

Som framgår under avsnitt 5 i bilaga A jämte där åberopade underbilagor har bolaget kompletterat underlaget med beräkningar av utsläpp och halter i recipienten vid de olika flödesscenarier som Naturvårdsverket har lyft fram. Jämförelser har också gjorts med olika bedömningsgrunder som redovisas i utredningen samt med de utsläppsgränser som framgår av antagna BAT-slutsatser. Sammanfattningsvis visar gjorda beräkningar enligt bolagets uppfattning att utsläppen från anläggningen (såväl diffusa som genom aktiv bräddning) inte heller under mer extrema situationer kommer att ge upphov till någon negativ påverkan av betydelse i recipienten.

Mot denna bakgrund anser bolaget att det inte är motiverat att föreskriva villkor avseende utsläpp till vatten från magasins-systemet av vare sig koppar eller suspenderat material och motsätter sig således länsstyrelsens yrkande i denna del. Enligt bolagets uppfattning finns inte heller anledning att föreskriva villkor om utsläpp av något annat ämne (beträffande kväve, se nedan).

När det gäller utsläpp till vatten av kväve och dess förekomstformer medger bolaget att frågan sätts på provotid i enlighet med länsstyrelsens yrkande. Förslag till utredningsföreskrift lämnas i bilaga B. Något behov av provisorisk föreskrift föreligger inte enligt bolagets uppfattning.

Dagbrottsjö

Länsstyrelsen har yrkat att bolaget ska åläggas att under en provotid utreda bl.a. utsläpp från och miljöeffekter av en framtida dagbrottsjö efter avslutad brytning i Gruvbergets dagbrott.

Bolaget motsätter sig den yrkade provotiden.

Frågan om vattenkemi i en kommande dagbrottsjö har behandlats under avsnitt 6 i bilaga A. Av framställningen framgår sammanfattningsvis att det enligt bolagets uppfattning redan idag finns god kunskap om vilken vattenkemi som kan förväntas i en framtida dagbrottsjö vid Gruvberget. Detta genom den materialkaraktisering och den provtagning m.m. som har utförts inför och inom ramen för den pågående brytningen men också genom de analyser av vattenkemin i Leveäniemi dagbrott som genomfördes inför den nu pågående tömningen. Mineralogin är förvisso inte identisk i de båda dagbrotten men tillräckligt lika för att resultaten från Leveäniemi ska, tillsammans med bl.a. resultaten från genomförd karaktisering av sidoberget i Gruvberget, kunna läggas till grund för en bedömning av den framtida vattenkvaliteten i en dagbrottsjö. Bolaget kan inte se att fortsatta undersökningar under den föreslagna prövo-tiden skulle ge någon ytterligare kunskap av betydelse. Bolaget vill också erinra om att en uppdaterad efterbehandlingsplan kommer att tas fram innan det blir aktuellt att låta dagbrottet börja vattenfyllas samt att det beräknas ta ca 10 år att fylla upp dagbrottet. Det anförda innebär att det kommer att finnas tid för fortsatta undersökningar inför och i samband med att gruvan avvecklas om det vid den tidpunkten skulle anses finnas behov av ytterligare kunskap om den fram-

tida vattenkemin i dagbrottet. Vid den tidpunkten kommer också de fortsatta undersökningar av läns-hållet gruvvatten som utförs inom ramen för egenkontrollen avseende Gruvberget att ha gett ytterligare data angående vattenkvaliteten.

Hushållning med naturresurser

Länsstyrelsen har lyft frågan om möjligheterna att ur rågodset och avfallet från verksamheten utvinna och nyttiggöra apatit och sällsynta jordartsmetaller och har yrkat att bolaget ska åläggas att under en prövotid utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av att göra detta.

Bolaget motsätter sig den yrkade prövotiden.

Bolaget har i flera omgångar utrett förutsättningarna att utvinna fosfor ur den apatit som finns i bolagets malmer och har, som länsstyrelsen är väl medveten om, anmält sin avsikt att i Kiruna bygga ett nytt apatitverk för utvinning av fosfor ur fallande anrikningssand. Som framgår under avsnitt 8 i bilaga A kommer förutsättningarna dock att vara helt annorlunda i Svappavaara genom att de malmer som enligt nuvarande planer kommer att processas där har betydligt lägre fosforhalter än Kirunamalmen. Även i den deponerade anrikningssanden är halterna för låga för att kunna motivera återvinning. Bolaget ser därför i dagsläget inga förutsättningar att utvinna fosfor i Svappavaara, vare sig ur fallande eller deponerad anrikningssand. Kostnaden skulle vara orimlig i förhållande till miljönyttan av att utvinna och omhänderta apatiten.

Som framgår under nämnda avsnitt i bilaga A har bolaget också undersökt förutsättningarna att utvinna sällsynta jordartsmetaller ur både rågods och anrikningssand och kommit till samma slutsats som beträffande fosfor. Vid dagens situation finns således inga förutsättningar att utvinna och omhänderta de små mängder som finns i materialet. Vid ändrade förhållanden kan frågan komma att aktualiseras i framtiden men för detta krävs ingen prövotid.

Mot angiven bakgrund motsätter sig bolaget den av länsstyrelsen yrkade prövotiden avseende möjligheterna att utvinna fosfor och sällsynta jordartsmetaller.

Ekonomisk säkerhet - förorenad mark

Länsstyrelsen yrkar att bolaget ska åläggas att ställa en "betryggande" ekonomisk säkerhet för de avhjälpandeåtgärder som kan föranledas av hittills påträffade föroreningar i mark orsakade av bolagets verksamhet inom Svappavaara gruvindustriområde.

Bolaget motsätter sig det yrkade villkoret.

Som framgår av handlingarna i målet har bolaget genomfört undersökningar av föroreningssituationen inom industriområdet samt påbörjat arbetet med att ta fram åtgärdsplaner för de prioriterade objekten. Enligt bolagets uppfattning fungerar dialogen med tillsynsmyndigheten mycket bra när det gäller dessa frågor. Det synes också som att länsstyrelsens förslag till villkor i första hand är betingat av en önskan

att skapa ett "ekonomiskt incitament" för bolaget att självmant driva på arbetet och därigenom minska behovet av engagemang från tillsynsmyndighetens sida. Bolaget vill för sin del erinra om att det åberopade lagrummet i 16 kap. 3 § miljöbalken innebär en möjlighet för tillståndsmyndigheten att meddela villkor om ekonomisk säkerhet för bland annat efterbehandlingsåtgärder men ingen skyldighet vilket däremot gäller vid deponeringsverksamhet. För övrigt kan framhållas att den ekonomiska säkerheten om sammanlagt drygt 73 Mkr enligt bolagets förslag avser "den efterbehandlingsskyldighet som gäller för verksamheten" och inte enbart deponeringen av sidoberg och anrikningssand.

Bolaget kan svårligen se att de skäl som har anförts av länsstyrelsen för den yrkade säkerheten är av den art som lagstiftaren har haft i åtanke. Det finns i själva verket inget som talar mot att arbetet med undersökning och sanering av de aktuella föroreningarna inte ska kunna drivas vidare på samma sätt som hittills även utan villkor om ekonomisk säkerhet. Bolaget motsätter sig således det yrkade villkoret.

Energieffektivisering

Naturvårdsverket anför att bolagets beskrivning angående energianvändning och energieffektivisering är alltför översiktlig och otillräcklig för att kunna bedöma vilka villkor som bör föreskrivas. Naturvårdsverket har också lämnat en detaljerad lista på kompletteringar som de anser bör lämnas. Aslutningsvis vill verket att bolaget ska redovisa förslag till villkor för energiåtgång per producerat ton pellets vid förädlingsverksamheten samt energiåtgång per producerat ton malm vid gruvverksamheten.

Länsstyrelsen å sin sida yrkar att frågan om energihushållning sätts på provotid under vilken bolaget ska utreda möjligheterna till energieffektivisering och tillvaratagande av spillvärme från verksamheten, samt utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av återvinning och nyttiggörande av energiöverskottet, såväl internt som externt.

Bolaget har under avsnitt 10 i bilaga A jämte underbilaga 7 lämnat en ingående redogörelse för arbetet med energieffektivisering och -hushållning.

Enligt LKAB:s uppfattning uppfyller bolagets arbete med energifrågorna miljöbalkens krav på resurshushållning men motsätter sig inte länsstyrelsens yrkande att frågan om energieffektivisering och möjligheterna att tillvarata spillvärme ska sättas på provotid.

Däremot motsätter sig bolaget Naturvårdsverkets yrkande om villkor avseende energiåtgång per ton producerad pellets och per ton bruten malm. Villkor av denna typ skulle ha omedelbar effekt på bolagets möjlighet att styra om produktionen mellan olika produkter vilket är en nödvändighet för att kunna följa kundkraven. Vidare måste framhållas att energiåtgången vid krossning och malning utgör en betydande del av den sammanlagda förbrukning och eftersom malbarheten (och därmed även energiåtgången) kan variera kraftigt även inom samma fyndighet skulle villkor av denna typ även kunna komma att begränsa produktionen vid oförändrad produkt-

sammansättning och ingående råmalm. Avslutningsvis skulle en sådan villkorsreglering även begränsa bolagets möjlighet att i fram-tiden, om det behövs av produktionstekniska eller marknadsmässiga skäl, nyttja andra rågods än de som är aktuella idag. Sammantaget skulle villkor avseende specifik energiåtgång kunna medföra begränsningar i bolagets verksamhet som är uppenbart orimliga med hänsyn till den begränsade miljönytta som kan uppnås.

Buller

Naturvårdsverket har anfört att den översiktliga beskrivning angående buller som har presenterats i ärendet inte räcker för att kunna fastslå vilka begränsningsvärden för buller som ska gälla. Verket har också i detalj redogjort för vilka kompletteringar verket anser behövs för att kunna bedöma om bolaget har vidtagit/kommer att vidta skäligen åtgärder för att minimera buller från verksamheten samt för att få tillräckligt underlag för ett beslut om villkor.

Bolaget har under avsnitt 11 i bilaga A med tillhörande underbilagor kompletterat tidigare lämnad redovisning med ytterligare information om genomförda kontroller och utredningar. Bolaget har också redogjort för tidigare genomförda och nu planerade åtgärder, inklusive uppgifter om såväl kostnader som bullerdämpande effekt.

Som framgår av redogörelsen har bolaget vidtagit omfattande åtgärder för att minimera bullerstörningarna från verksamheten och har därtill tagit fram förslag på ytterligare åtgärder som planeras att vidtas för att ytterligare reducera ljudet från verksamheten. Samtidigt visar genomförda utredningar att bullersituationen är komplex och att effekterna av olika åtgärder (både bulleralstrande och bullerdämpande) många gånger är svår att bedöma på förhand. Nuvarande villkor är också, genom det tilläggsvillkor som meddelades av mark- och miljödomstolen i deldomen 2012-12-20 angående tidsbegränsat tillstånd till verksamhet vid Gruvberget, betydligt strängare än tidigare när det gäller dag- och kvällstid (kl. 07.00-22.00). Som framgår av redogörelsen i bilaga A krävs också mycket omfattande åtgärder för att beräkningsmässigt kunna innehålla nuvarande villkor.

När det gäller villkor för den framtida verksamheten vidhåller bolaget de nivåer som framgår av bolagets ansökan. Anledningen till att bolaget yrkar på 50 dB(A) under dagtid är i första behovet att kunna förlägga en så stor andel som möjligt av interna transporter under denna period på dygnet och därigenom minska bullerbelastningen under kvälls- och nattetid. Även i övrigt strävar bolaget efter att förlägga så stor del som möjligt av den bulleralstrande verksamheten till dagtid för att minimera olägenheterna för närboende under nattetid.

Beträffande de bostäder som ligger öster om väg E10 inom området Vargbacken kan upplysas att det pågår förhandlingar om inlösen. Detta som en förberedelse för den planerade brytningen av Leveäniemi dagbrott. Intill denna fråga är löst vidhåller bolaget sitt yrkande om en särreglering av nivåerna vid dessa bostäder.

När det gäller villkorsutformning hänvisas till bilaga B till denna skrivelse.

SKRIFTVÄXLING EFTER HUVUDFÖRHANDLING

Efter huvudförhandlingen har bolaget bl.a. ingivit en uppdaterad avfallsbehandlingsplan och sammanfattat sina villkorsförslag i en inlaga den 13 september 2013 (aktbilaga 97-100). Nedan redovisas den skriftväxling som herefter skett med anledning av bolagets inlaga.

LKAB

I enlighet med Luossavaara-Kiirunavaara AB:s (nedan LKAB eller bolaget) åtagande vid huvudförhandlingen 2013-08-27--29 återkommer bolaget härmed med dels en uppdaterad avfallshanteringsplan (Bilaga 1) dels ett kompletterande skriftligt bemötande av vissa frågor som lyftes under förhandlingen. Vidare lämnas i Bilaga 2 uppdaterade villkorsförslag avseende utsläpp till luft av stoft. Avslutningsvis återfinns i Bilaga 3 en sammanställning över bolagets inställning till de övriga villkorsförslag och -yrkanden (avseende annat än utsläpp till luft av stoft) som har framställts av Naturvårdsverket, länsstyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Sistnämnda sammanställning överensstämmer med bolagets redovisning under huvudförhandlingen.

Uppdaterad avfallshanteringsplan

Under huvudförhandlingen anförde Naturvårdsverket att tidigare ingiven avfallshanteringsplan måste uppdateras med anledning av att en ny utvinningsavfallsförordning trädde ikraft 2013-07-01. Enligt Naturvårdsverket innebär det faktum att den nya förordningen saknar övergångsbestämmelser att en ny avfallshanteringsplan måste upprättas och ges in även i pågående mål och har i denna del hänvisat till NJA 2012 s 559.

I enlighet med bolagets åtagande under huvudförhandlingen inges i bilaga 1 till denna skrivelse en uppdaterad avfallshanteringsplan. Som framgår av planen handlar det i allt väsentligt om redaktionella omarbetningar och vissa kompletteringar (där vissa underlag har lyfts in i och redovisas direkt i planen) av den tidigare planen. De beslut från EU-kommissionen vars inarbetande i den nya utvinningsavfallsförordningen utgör den väsentligaste skillnaden mot tidigare gällande förordning, var, vilket framhölls under huvudförhandlingen, redan beaktade i den tidigare planen. Den uppdaterade planen innehåller inte något nytt med avseende på påverkan på miljön och omgivningen i övrigt vare sig under pågående drift eller vid efterbehandling. Inte heller föranleder den uppdaterade planen några ändringar med avseende på beräknade efterbehandlingskostnader.

Oaktat att bolaget således har gått Naturvårdsverket till mötes och givit in en uppdaterad avfallshanteringsplan ifrågasätter bolaget huruvida det föreligger något formellt krav på detta.

Frågan om vilken information angående hanteringen av utvinningsavfall som ska lämnas vid ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken regleras i 64 § förordningen (2013:319) om utvinningsavfall. Av bestämmelsen framgår i första stycket att "den som i fråga om en verksamhet som omfattas av denna förordning ansöker om ett sådant tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. miljöbalken ska i sam-

band med ansökan (vår understrykning) informera tillståndsmyndigheten om "bland annat innehållet i den avfallshanteringsplan som ska upprättas.

Av lydelsen i den nya förordningen eller dess ikraftträdande- och övergångsbestämmelser framgår inte hur uttrycket "i samband med ansökan" ska förstås och därmed inte huruvida den angivna "informationen" måste ges in i ansökningsmål som har anhängiggjorts innan den nya förordningen trädde ikraft. Än mindre kan det av förordningstexten läsas ut att det krävs att en ny avfallshanteringsplan upprättas och ges i ärenden där det redan tidigare har upprättats och givits in en avfallshanteringsplan.

I denna fråga, som gäller tolkningen och tillämpningen av den nya förordningen, ges heller ingen vägledning i det av Naturvårdsverket åberopade avgörandet vilket handlar om huruvida ny lagstiftning överhuvudtaget ska tillämpas i ett redan anhängiggjort ärende.

Mot angiven bakgrund och då ansökan redan tidigare innehöll en avfallshanteringsplan upprättad i enlighet med dels den förordning som gällde vid tiden för ansökan, dels de vägledningsbeslut från EU-kommissionen vars inarbetande i den nya förordningen är den huvudsakliga skillnaden mot den tidigare, ifrågasätter bolaget att det formellt krävs att en uppdaterad avfallshanteringsplan ges in i målet. Bolaget, som enligt vad som framgått ovan har gått Naturvårdsverket till mötes i denna del och givit in en uppdaterad plan, förutsätter att detta inte leder till att målets slutförande fördröjs.

Vissa frågor om ekonomisk säkerhet för efterbehandling

Under huvudförhandlingen ifrågasattes av Naturvårdsverket och länsstyrelsen, som det får förstås, huruvida den av bolaget föreslagna ekonomiska säkerheten om drygt 73 MSEK är tillräcklig för det avsedda ändamålet och anförde därvid tveksamhet angående dels huruvida kommande intäkter från försäljning av utrustning i anriknings- och pelletsverk m.m. kommer att vara sakrättsligt skyddade för efterbehandlingsändamål, dels huruvida det kommer att vara möjligt att vid efterbehandlingen tillgodogöra sig morän från befintliga upplag utan kostnad (annat än kostnader för utläggning m.m.).

I denna del vill bolaget inledningsvis framhålla att kravet på ekonomisk säkerhet enligt 15 kap. 34 § miljöbalken avser den ansökta deponeringen av anrikningssand och sidoberg för vilken verksamhet den sammanlagda efterbehandlingskostnaden har beräknats till ca 70 MSEK. I detta belopp ingår kostnaden för efterbehandling av hela sidobergsupplaget, detta trots att den nu ansökta deponeringen omfattar endast en del av upplaget (ca 64 ha av totalt ca 190 ha). Efterbehandling av övriga verksamhetsdelar som har tagits upp i efterbehandlingsplanen (malmupplag, dagbrotten i såväl Gruvberget som Leveäniemi samt moränupplag) omfattas inte av kravet på ekonomisk säkerhet enligt 15 kap 34 § miljöbalken.

Den av bolaget föreslagna säkerheten om drygt 73,5 MSEK täcker således med marginal de åtgärder som omfattas av kravet på obligatorisk säkerhet enligt 15 kap.

34 § miljöbalken. Huruvida det föreligger behov av ytterligare säkerhet måste enligt bolagets uppfattning bedömas utifrån omständigheterna i det aktuella fallet.

Bolaget har föreslagit en villkorsutformning och ett belopp som även omfattar viss efterbehandling som ligger utanför kravet på obligatorisk säkerhet enligt 15 kap. 34 § miljöbalken. Det sätt varpå kostnader för efterbehandling av industriområdet samt möjligheten att nyttja befintligt moränlager har hanterats i den ingivna efterbehandlingsplanen följer etablerad praxis såväl nationellt som internationellt. Även om det rådande rättsläget inte i alla delar är alldeles klart kommer de aktuella tillgångarna (i första hand maskiner och annan utrustning i verken samt moränlager) att, enligt bolagets bedömning, kunna nyttjas för fullgörande av konkursboets åligganden avseende efterbehandling. Den del av efterbehandlingskostnaden som eventuellt inte skulle rymmas inom den föreslagna säkerheten, bör därför enligt bolagets mening ändå anses vara tillräckligt säkerställd för att ytterligare säkerhet än den av bolaget föreslagna inte ska behöva ställas.

Villkorsfrågor

Vid huvudförhandlingen meddelade Naturvårdsverket och, som bolaget uppfattade saken, länsstyrelsen att de tillstyrker att ett eventuellt villkor avseende de samlade utsläppen av stoft från pelletsverket undantar situationer när utsläpp måste ske orenat via i första hand den s.k. nödskorstenen. Med anledning av bland annat detta åtog sig bolaget att se över sina förslag till villkor avseende utsläpp till luft av stoft samt att inkomma med en uppdaterad sammanställning över bolagets villkorsförslag.

I bilaga 2 redovisas bolagets reviderade villkorsförslag såvitt avser utsläpp till luft av stoft. Förslagen är anpassade till den diskussion och de besked som lämnades vid huvudförhandlingen. När det gäller villkor avseende de samlade utsläppen till luft av stoft vidhåller bolaget i första hand att det inte finns behov av ett sådant villkor. Föreslagna haltvillkor i förening med de skyldigheter att hålla reningsutrustning m.m. som följer av det allmänna villkoret, är enligt bolagets uppfattning tillräckliga för att reglera utsläppen av stoft från punktkällor i verksamheten: Skulle emellertid mark- och miljödomstolen anse att villkor avseende de samlade utsläppen av stoft uttryckta som kg stoft per ton pellets inte kan undvaras, anser bolaget att detta bör begränsas till pelletsverket samt göra undantag för de utsläpp som måste släppas vid sidan av reningsutrustningen i samband med oplanerade stopp (haverier och nödstopp) för att undvika skador på pelletsmaskinen och/eller reningsutrustning. Det senare gäller i första hand kommande textilfilter i rökgasreningen vid PH-zonen. När det gäller villkorsutformningen i övrigt hänvisas till bilaga 2.

Beträffande bolagets övriga villkorsförslag hänvisas till bilaga B till bolagets skrivelse 2013-06-14.

När det gäller bolagets inställning till de villkorsförslag (avseende annat än utsläpp av stoft) som har framställts av Naturvårdsverket, länsstyrelsen och Myndigeten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) hänvisas till bilaga 3 vilken i sak överensstämmer med bolagets redovisning under huvudförhandlingen.

LKAB har härefter den 7 oktober 2013 (aktbilaga 108) yttrat sig enligt följande.

Sedan Luossavaara-Kiirunavaara AB (nedan LKAB eller bolaget) 2013-09-13 kompletterat ansökan med en uppdaterad avfallshanteringsplan samt klargjort vissa frågor angående bolagets förslag till villkor har Naturvårdsverket 2013-09-30 inkommit med yttrande (aktbil.106). Bolaget har därefter beretts tillfälle att senast 2013-10-07 lämna synpunkter med anledning av Naturvårdsverkets yttrande.

Bolagets kompletteringar och synpunkter återges nedan och i Bilaga 1 med tillhörande underbilagor. Rubrikerna nedan överensstämmer med Naturvårdsverkets yttrande. Under respektive rubrik återges i sammanfattning och kursiv stil Naturvårdsverkets synpunkter varpå bolagets kommentarer följer i vanlig stil.

Under avsnitt 2 föreslår bolaget också en justering i det föreslagna villkoret avseende formen för ställande av ekonomisk säkerhet. Bolaget är medvetet om att förslaget kommer sent i processen men justeringen är en följd av en översyn av bolagets rutiner i det aktuella avseendet och bör, enligt bolagets uppfattning, vara helt okontroversiellt.

Avfallshanteringsplan

Under denna rubrik vidhåller Naturvårdsverket inledningsvis att en "aktuell avfallshanteringsplan är en processförutsättning." Enligt Naturvårdsverket innebär en dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet inom vilken utvinningsavfall hanteras ett "godkännande av planen."

Bolaget vidhåller att redan den tidigare ingivna planen uppfyllt kraven på innehåll i en avfallsplan enligt såväl den nya som den äldre utvinningsavfallsförordningen i tillräcklig utsträckning för prövningen i målet.

Vidare frågar Naturvårdsverket efter vissa ytterligare kompletteringar och förtydliganden avseende den uppdaterade avfallshanteringsplanen.

När det gäller Naturvårdsverkets önskemål om ytterligare kompletteringar och förklaringar hänvisas det till bilaga 1 med tillhörande underbilagor. Som framgår av denna återfinns huvuddelen av det underlag som Naturvårdsverket nu har frågat efter i det underlag som bolaget redan tidigare har givit in.

När det gäller ytvatten anför Naturvårdsverket som en brist bland annat att beskrivningen under avsnitt 10 i den kompletterade avfallshanteringsplanen "inte behandlar åtgärder för att minska den förorening av processvatten som sker av recipienten Liukattijoki." Naturvårdsverket tar även upp det diffusa läckage av processvatten som sker genom och under dammkropparna.

Bolaget vill framhålla att skälet till att planen inte innehåller några förslag på skyddsåtgärder är att några sådana åtgärder inte behövs enligt bolagets bedömning. Som framgår av bolagets underlag i övrigt och som redogjordes för ingående under

huvudförhandlingen visar genomförda utredningar att, enligt bolagets bedömning, utsläppen från dammsystemet av "processvatten" (såväl diffust läckage som aktiv bräddning) inte medför någon risk för negativpåverkan av betydelse på Liukattijoki eller nedströms liggande vattenförekomster vare sig vid nuvarande eller ansökt produktion. Vid detta förhållande anser bolaget att några ytterligare skyddsåtgärder, utöver sedimentering m.m. i befintligt dammsystem och hög grad av återcirkulering av processvatten, inte behövs. Den omständigheten att avfallshanteringsplanen inte innehåller uppgifter om skyddsåtgärder utgör således inte någon brist i det avseende som Naturvårdsverket synes mena utan är en naturlig följd av de utredningar och bedömningar som har redovisats.

Naturvårdsverket har även åberopat ett yttrande från Havs- och vattenmyndigheten (HaV) som gavs in efter sommaren till mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt i mål M 1666-11 rörande produktionsökning i Boliden Mineral AB:s koppargruva vid Aitik utanför Gällivare.

Bolaget konstaterar inledningsvis att HaV i det nu aktuella målet inte över huvud taget har lyft frågan om eventuell påverkan på vattenmossor. Vidare noterar bolaget att Naturvårdsverket i sitt yttrande inte har utvecklat på vilket sätt och i vilken utsträckning frågan skulle vara aktuell i Liukattijokisystemet. Mot denna bakgrund och med hänvisning till det tidigare ingivna underlaget angående risken för negativ påverkan på Liukattijokisystemet vidhåller bolaget att kommande utredningsföreskrift bör begränsas till kväve och dess förekomstformer. Något faktiskt behov att utreda andra aspekter på de förväntade utsläppen till vatten från den ansökta verksamheten har inte framkommit. I sammanhanget måste beaktas att provotidsutredningar generellt drar utomordentligt stora resurser, såväl ekonomiska som personella, som annars skulle kunna nyttjas för bland annat det löpande miljöarbetet och ska därför inte tillgripas i oträngt mål.

Ekonomisk säkerhet

Under denna rubrik tar Naturvårdsverket upp frågan om ekonomisk säkerhet för efterbehandling och vidhåller i allt väsentligt den inställning som redovisades vid huvudförhandlingen vilken innebär att säkerhet även ska ställas för sanering av förorenade områden (inte bara deponier) och att de intäkter som kan förväntas vid försäljning av maskiner och annan utrustning inte kan avräknas mot kostnaden för efterbehandling av industriområdet vid bestämmande av den ekonomiska säkerheten. Mot angiven bakgrund yrkar Naturvårdsverket att bolaget ska åläggas att ställa en ekonomisk säkerhet om 100 MSEK.

I denna del vill bolaget inledningsvis hänvisa till avsnitt 2 i bolagets komplettering 2013-09-13 varav framgår att den föreslagna säkerheten om ca 73,5 MSEK överstiger den beräknade kostnaden för den efterbehandling som omfattas av kravet på obligatorisk säkerhet enligt 15 kap. 34 § miljöbalken, med ca 3,5 MSEK. I den föreslagna säkerheten ingår då poster för såväl oförutsett som för framtida uppföljning, kontroll och avhjälpande. Att säkerheten omfattar hela upplaget för sidoberg framgår uttryckligen av texten varför bolaget ställer sig frågande till Naturvårdsverkets

kommentar om att bolaget "synes argumentera emot" denna inställning i sin senaste inlägga.

Som konstateras i nämnda komplettering täcker således den av bolaget föreslagna säkerheten om drygt 73,5 MSEK med marginal de åtgärder som omfattas av kravet på obligatorisk säkerhet enligt 15 kap. 34 § miljöbalken. Huruvida det föreligger behov av ytterligare säkerhet måste enligt bolagets uppfattning bedömas utifrån omständigheterna i det aktuella fallet och även i denna del hän-visar bolaget till kompletteringen 2013-09-13. Att ställa ekonomisk säkerhet är kostsamt och kravet ska därför anpassas till vad som rimligen krävs för att eliminera risken att det allmänna får stå kostnaderna för efterbehandling vid en obeståndssituation.

Mot angiven bakgrund och med hänvisning till vad som har anförts i tidigare inlagor angående skyldigheten att ställa ekonomisk säkerhet även för sanering av förorenad mark, vidhåller bolaget att den föreslagna säkerheten om ca 73,5 MSEK är tillräcklig. Naturvårdsverkets yrkande om en säkerhet på 100 MSEK bestrids således.

Under den aktuella rubriken har Naturvårdsverket också motsatt sig att länsstyrelsen, i egenskap av tillsynsmyndighet, ges rätt att beloppsmässigt sätta ner kravet på säkerhet om det skulle visa sig att säkerheten är större än de beräknade efterbehandlingskostnaderna till följd av genomförd efterbehandling eller av andra skäl. Enligt Naturvårdsverket är detta inte en sådan fråga av "mindre betydelse" som kan delegeras till tillsynsmyndigheten med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket. Eventuell justering av säkerheten ska enligt Naturvårdsverket istället ske med stöd av 24 kap. 5 § först stycken 12 p.

Bolaget vill å sin sida framhålla att det inte handlar om en delegering enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken. Den ekonomiska säkerheten kommer att fastställas av mark- och miljödomstolen och den föreslagna regleringen, som för övrigt följer vad bolaget uppfattar vara praxis, innebär endast att tillsynsmyndigheten ges rätt att anpassa säkerheten vid i första hand sådan efterbehandling som genomförs under löpande drift. Möjligheten att frigöra kapital genom nedsättning av den ekonomiska säkerheten är ett viktigt incitament för att en verksamhetsutövare ska vilja genomföra en sådan efterbehandling "i förtid" och den av Naturvårdsverket åberopade vägen över omprövning enligt 24 kap. 5 § är alltför omständlig (och tidskrävande) för att kunna ersätta den föreslagna regleringen. Mot denna bakgrund vidhåller bolaget den föreslagna villkorsregleringen.

Avslutningsvis när det gäller formen för ställande av säkerhet har bolaget föreslagit att det ska ske genom insättning av beloppet på ett bankkonto som pantförskrivs till förmån för Länsstyrelsen i Norrbottens län. Sedan bolaget sett över sina rutiner med avseende på ekonomiska säkerheter föreslår bolaget att villkorstexten ska kompletteras och ge utrymme även för säkerhet i form av bankgaranti. Säkerhetsmässigt är bankgaranti likvärdigt med ett pantförskrivet bankkonto men ger bolaget en viss utökad flexibilitet att välja den lösning som är mest kostnadseffektiv.

Den aktuella delen av första stycket i villkoret skulle därmed lyda som följer.

Säkerheten ska ställas genom insättning av beloppet på ett bankkonto, som pantförskrivs till förmån för Länsstyrelsen i Norrbottens län eller genom bankgaranti.

Villkorsfrågor

Under denna rubrik lämnar Naturvårdsverket en uppdaterad sammanställning över verkets inställning till bolagets villkorsförslag. För att underlätta läsningen av detta bemötande har bolaget nedan redovisat sina synpunkter under ämnesrubriker istället för med numrering.

Utsläpp av stoft från anriknings- och pelletsverk

Bolaget konstaterar att Naturvårdsverket medger det av bolaget föreslagna undantaget avseende utsläpp av stoft vid nödstopp och haverier vilket välkomnas.

När det gäller villkoren i övrigt vidhåller bolaget de begränsningsvärden och tider för innehållande av de olika nivåerna som framgår av bolagets komplettering 2013-09-13. Den närmare utformningen av aktuella villkor överlämnar bolaget dock till mark- och miljödomstolens bedömning.

Utsläpp av svavel, fluor och klor

Bolaget vidhåller att det i nuläget saknas underlag för att fastställa slutliga villkor avseende utsläpp av nämnda parametrar. Frågan måste därför utredas under en provotid. Även beträffande provisoriska föreskrifter vidhåller bolaget sin inställning enligt skrivelsen 2013-09-13.

Utsläpp av kväveoxider

Bolaget konstaterar att det numera synes råda enighet om provotidsregleringen avseende denna parameter.

Villkor avseende diffus damning

Under denna rubrik vidhåller Naturvårdsverket att det finns ett behov att villkorsreglera nedfallet av stoft från verksamheten.

Enligt vad som framgår av övriga handlingar i målet kommer det för tillståndet att föreskrivas nya och skärpta villkor avseende utsläpp av stoft från punktkällor. Den nya rökgasreningen i pelletsverket kommer att reducera utsläppen av stoft från verket med i storleksordningen 90 % samtidigt som en helt ny och avsevärt förbättrad stoftrening installeras på den s.k. Gruvbergskrossen. Vidare kommer stora delar av tillsatslagringen och -hanteringen att byggas in. Till detta kommer det förstärkta åtgärdsprogram för minimering av diffus damning i form av vattenbegjutning av vägar m.m. som har redogjorts för i tidigare handlingar och som även behandlas under avsnitt 2 i bilaga 1.

När det gäller villkor har bolaget föreslagit dels ett generellt villkor enligt vilket bolaget ska vidta åtgärder för att minska störande damning, dels en delegering till

tillsynsmyndigheten att föreskriva om ytterligare åtgärder och/eller villkor om detta skulle befinnas nödvändigt. Tillsammans med den uppföljning som sker genom bolagets mätningar av nedfallande stoft i omgivningen ger detta en adekvat och fullt tillräcklig reglering av utsläppen av stoft (från punktkällor och genom diffus damning) från verksamheten. Det saknas därför behov av att villkorsreglera nedfallet av stoft i omgivningen. Mot en sådan reglering talar också de problem att skilja stoft från verksamheten från stoft från andra källor, däribland de betydande transporter som sker via väg E10 och på malmbanan.

Bolaget vidhåller således att något villkor avseende nedfallande stoft inte ska meddelas.

Villkor och provotidsföreskrifter avseende utsläpp till vatten

Under denna rubrik anför Naturvårdsverket att det "inte (kan) uteslutas att de förhöjda halterna av olika ämnen såsom sulfat, baskatjoner, fluorid, klorid, fosfor och kväve men även koppar i vattenfasen från anrikningssanden medför förhöjning av halterna i Liukattijoki med negativa konsekvenser för recipienten" och att detta i sin tur innebär att "verkningarna av verksamheten inte kan förutses med tillräcklig säkerhet". Därmed föreligger enligt Naturvårdsverket skäl att ålägga bolaget att under en provotid "utreda frågan om att återvinna klarnat vatten från förtjockaren direkt utan att detta passerar dammsystemet och de miljömässiga konsekvenserna av detta."

Naturvårdsverkets frågor om möjligheten att ta vatten direkt från förtjockaren till förädlingsverken och vilken betydelse detta skulle ha för vattenkvaliteten i dammsystemet och effekterna i recipienten har behandlats i det tidigare ingivna underlaget och under huvudförhandlingen. Därtill har frågan behandlats under avsnitt 2 i bilaga 1.

Av underlaget framgår att det ligger i bolagets intresse att så långt möjligt återta vattnet direkt från förtjockaren till förädlingsverken (i första hand för att minska behovet av pumpning och av uppvärmning av inkommande processvatten) men också att det föreligger tekniska begränsningar för hur stor andel processvatten som kan återtas direkt utan att genomgå rening i magasinsystemet. Vidare framgår av underlaget att vattenkemin i dammsystemet inte kommer att förändras på något sätt av betydelse till följd av den upptjockade deponeringen. Avslutningsvis framgår att inte heller läckaget från systemet eller behovet av aktiv bräddning kommer att påverkas annat än marginellt av hur stor andel vatten som återtas direkt från förtjockaren till förädlingsverken. Mot denna bakgrund kan bolaget omöjligen se att det finns något behov av ytterligare utredningar i denna fråga. Provotid är ett bra instrument för att hantera vissa frågor som inte kan klaras ut innan verksamheten har inletts (såsom i det nu aktuella ärendet framtida utsläpp till luft av svavel, fluor och klor från pelletsverket) men innebär också, som har framhållits ovan, att betydande resurser (såväl ekonomiska som personella) måste knytas till fortsatt utredningsarbete istället för att nyttjas i den dagliga driften.

Villkor och provotidsföreskrifter avseende energi

I denna del vidhåller Naturvårdsverket sitt yrkande att frågan om energiförbrukning per ton produkt ska utredas under en provotid och att det under provotiden ska gälla en provisorisk föreskrift enligt vilken energiåtgången inte får överskrida 0,160 MWh per ton prima pellets vid en årsproduktion överstigande 3 Mton pellets. Enligt Naturvårdsverket är det i den aktuella verksamheten "lätt (vår understrykning) att koppla energianvändningen till en produkt eller produktgrupp och därigenom åstadkomma en villkorsreglering som leder till ökad energihushållning."

Som torde ha framgått av bolagets tidigare inlagor samt redovisningen under huvudförhandlingen varierar energiförbrukningen inte bara mellan olika produktkategorier (där vissa produkter bland annat kräver en avsevärt mer finmalen slig) utan också inom de olika produktkategorierna. Bland annat har järnhalten i ingående rågods avgörande betydelse för energiförbrukningen per ton slutprodukt. Vidare varierar malbarheten mellan och inom malmkroppar vilket även det har stor betydelse för energiförbrukningen. Allt detta gör det i praktiken omöjligt att definiera en villkorsgräns som har förutsättningar att förbättra energieffektiviteten utan att samtidigt begränsa bolagets förutsättningar att dels anpassa produktmixen efter kundernas behov, dels kunna ta tillvara även malmer med lägre järnhalt och sådana som är mer svärmalda.

Att hänsyn måste tas till denna typ av förhållanden vinner också stöd av Svensk standard för Energiledningssystem (SS-EN ISO 50001:2011) enligt vilken förändringar i energiprestanda, det vill säga mätbara resultat i energieffektivitet, ska jämföras med ett referensvärde för energi. Korrigeringar i referensvärdet ska göras bland annat när det har skett större förändringar i processerna, produktionsmönstren eller energisystemen och enligt bolagets uppfattning utgör ovan nämnda förhållanden (varierande järnhalt och malbarhet, produkter som kräver finare malningsrad eller inblandning av hematit m.m.) sådana omständigheter som typiskt ska medföra korrigeringar i referensvärdet.

När det gäller praxis innehåller det åberopade avgörandet avseende Swedish Tissue förvisso ett villkor avseende den specifika energiförbrukningen men detta avgörande är enligt bolagets uppfattning snarast unikt och speglar inte en allmän praxis. För övrigt kan konstateras att förutsättningarna för energieffektivisering m.m. är i hög grad branschspecifika vilket innebär att avgöranden från massa- och pappersindustrin saknar egentlig relevans för den ansökta verksamheten som omfattar gruvbrytning, anrikning och pelletisering.

Den omständigheten att bolaget under 2012 inte nådde sitt interna mål om 5 % minskning av den specifika energiförbrukningen jämfört med 2006 visar bara hur komplex frågan är och kan inte tas till intäkt för att, vilket Naturvårdsverket synes göra, frågan måste villkorsregleras. Som har framgått av tidigare redovisningar uppgår bolagets samlade energikostnad till i storlekordningen 1 600 MSEK. Bolaget har således även utan villkor utomordentligt starka incitament att hålla nere energiförbrukningen så långt det bara är möjligt med hänsyn till kundkrav och malmråvara etc.

Mot angiven bakgrund vidhåller bolaget bestämt att det saknas förutsättningar och behov att föreskriva villkor avseende den specifika energiförbrukningen i den ansökta verksamheten. Av detta följer också att frågan inte bör inkluderas i den utredningsföreskrift avseende energihushållning som bolaget har medgivit.

Villkor avseende buller

Under denna rubrik anför Naturvårdsverket bland annat att bolaget bryter mot gällande villkor dagtid, detta med anledning av den bullerutredning 2013-06-14 som bolaget har givit in i målet. Vidare citerar Naturvårdsverket delar av bolagets underlag inför mark- och miljödomstolens deldom 2013-12-20 och delar av domstolens dom 2010-05-10. Avslutningsvis återger Naturvårdsverket delar av bullerutredningen från 2013-06-14, av vilken framgår bland annat att det skulle krävas ett antal åtgärder för att beräkningsmässigt nå ner till 45 dB(A) under dag- och kvällstid när all verksamhet är igång samtidigt. Efter genomgången och med åberopande av nämnda bullerutredning kommer Naturvårdsverket fram till att högsta tillåtna bullernivå ska fastställas till 45 dB(A) under dag- och kvällstid och till 40 dB(A) under nattetid och vidhåller sitt tidigare villkorsförslag.

Bolaget vill inledningsvis framhålla att det huvudsakliga syftet med den utförda bullerutredningen varit att kartlägga behovet av åtgärder samt redovisa möjliga åtgärder med avseende på effekter och kostnader. Huruvida resultaten av utredningen med dess teoretiska beräkningar av maximalt buller med all verksamhet igång samtidigt ska bedömas som ett brott mot villkoren är inte en fråga som ska prövas i målet.

I övrigt vill bolaget åter framhålla att de villkorsnivåer som gäller enligt det tidsbegränsade tillståndet innebär orimliga och omotiverade begränsningar av bolagets möjligheter att driva en rationell verksamhet. Bolagets inriktning är att förlägga så stor del som möjligt av särskilt bullrande verksamhet till dag- och kvällstid för att minimera störningarna under nattetid. Detta för-utsätter dock att verksamheten ges villkor som i varje fall inte är strängare än Naturvårdsverkets riktlinjer för nyetablerad industri. Det handlar om en omfattande verksamhet med stor betydelse för orten samt för bolaget och dess ägare varför den självklara utgångspunkten borde vara att utgå från nämnda riktlinjer.

Mot denna bakgrund vidhåller bolaget sitt villkorsförslag enligt skrivelsen 2013-09-13.

Bolaget har slutligen i en inlägga den 21 oktober 2013 (aktbilaga 109) anfört följande.

Sedan Luossavaara-Kiirunavaara AB (nedan LKAB eller bolaget) i skrivelse 2013-09-13 klargjort vissa frågor angående bolagets förslag till villkor har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) inkommit med yttrande (aktbil. 103) i vilket myndigheten återkommer till frågan om system för avstängning av väg E 10 i händelse av dammbrott.

Bolaget vill med anledning av nämnda yttrande anföra följande.

När det gäller frågan om förutsättningarna att koppla ihop ett varningssystem vid vägen med det system för automatisk övervakning av dammarna som har installerats, hänvisar bolaget till vad som har anförts tidigare varav framgår att det för närvarande inte finns underlag för att bedöma om detta i praktiken är tekniskt möjligt till rimliga kostnader.

I sitt ovan nämnda yttrande har MSB yrkat att det i avvaktan på en utredning angående förutsättningarna att koppla ihop ett varningssystem vid väg E 10 med den automatiska dammövervakningen bör införas ett varningssystem som kopplas till "manuell styrning från dygnet runt-bemannad driftcentral."

Bolaget vill för sin del återkomma till vad som har anförts i tidigare yttrande om att den gällande riskklassningen av dammsystemet genomfördes innan deponering av sand i klarningsmagasinet påbörjades och vattenvolymen i magasinet därför var avsevärt större än idag. Med den nuvarande risknivån i dammsystemet (med betydligt mindre flöden än tidigare om någon av dammarna runt klarningsmagasinet hastigt skulle gå till brott) bedömer bolaget att det inte föreligger någon egentlig skillnad i säkerhetshänseende mellan ett i alla avseenden "manuellt" system med flaggvakter som skickas ut från den dygnet runt-bemannade driftcentralen och ett system med trafikljus eller bommar som aktiveras "manuellt" från samma driftcentral. Den av MSB yrkade lösningen med ett manuellt reglerat varningssystem skulle således enligt bolagets bedömning inte medföra någon ökad säkerhet i förhållande till hur saken hanteras enligt nu gällande beredskapsplaner.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har i inlägga den 30 september 2013 (aktbilaga 106) anfört följande.

Naturvårdsverkets ställningstagande

Naturvårdsverket anser att den uppdaterade avfallshanteringsplanen i stora drag uppfyller kraven i den nya utvinningsavfallsförordningen. De brister vi funnit i planen anges nedan.

Vi yrkar att en samlad ekonomisk säkerhet enligt 15 kap. 34 § och 16 kap. 3 § miljöbalken om 100 miljoner kronor ställs för hela den ansökta verksamheten.

Vår inställning i övriga villkorsfrågor framgår nedan.

Utveckling av grunderna för Naturvårdsverkets ställningstagande

Avfallshanteringsplan

Naturvårdsverket vidhåller att en aktuell avfallshanteringsplan är en processförutsättning. Avfallshanteringsplanen måste uppfylla kraven i den nu gällande utvinningsavfallsförordningen (2013:319) och en dom som innebär att tillstånd lämnas

till en verksamhet i vilken utvinningsavfall hanteras innebär ett godkännande av planen.

Angående innehållet i den av bolaget nu ingivna planen (tingsrättens aktbilaga 98 med bilagor) vill vi framföra följande.

Vad Naturvårdsverket kan se saknar den uppdaterade planen delar av den dokumentation som enligt 24 § punkten 4 i förordningen ska finnas av karakteriseringen enligt 30 §. Det saknas en redogörelse för att den information som krävs för karakteriseringen av utvinningsavfall enligt 31-36 §§ har samlats in och utvärderats enligt 38-43 §§ utvinningsavfallsförordningen. Dessutom återfinns endast delar av dokumentationen enligt 35-36 §§ vad gäller sidoberget i de bilagor i avfallshanteringsplanen som bolaget hänvisar till under avsnitt 8.6.1.5.

I avsnitt 12 i avfallshanteringsplanen anges att ingen mark kommer att påverkas eller tas i anspråk på grund av avfallsanläggningarna. Naturvårdsverket har svårt att se att så är fallet. Avfallshanteringsplanen gäller för såväl befintliga avfallsanläggningar, som inte stängts senast 31 augusti 2008, som för den tillkommande deponeeringen.

Enligt 24 § punkten 6 i förordningen ska avfallshanteringsplanen beskriva åtgärder som kommer att vidtas för att undvika förorening av luft, ytvatten och grundvatten samt mark. Det framgår översiktligt av avsnitt 10 i avfallshanteringsplanen att bolaget avser att vidta åtgärder för att begränsa damning från hanteringen av utvinningsavfallet. Vi anser att dessa åtgärder behöver beskrivas tydligare i planen ifråga om vad som avses att göras och när, vilket resultat som förväntas av åtgärderna och hur bolaget avser att följa upp resultatet av åtgärderna. Vi anser att detta ytterligare tydliggör behovet av en villkorsreglering när det gäller damning från verksamheten.

I samma avsnitt 10 beskrivs åtgärder för att undvika förorening av ytvatten. Vi anser att dessa beskrivningar inte är tillräckliga och inte behandlar åtgärder för att minska den förorening av processvatten som sker av recipienten Liukattijoki. Halterna i vattnet som rinner från klarningsmagasinet till recipientmagasinet beskrivs i avsnitt 8.6.2.6. Det framgår där liksom i tidigare underlag i målet att halterna av sulfat, baskatjoner, fluorid, klorid, fosfor och kväve är förhöjda. Men effekten av det diffusa läckaget av 1,2-2,2 Mm³ lakvatten per år på halterna i Liukattijoki, vilka har redogjorts för i olika bilagor under målets handläggning och som visats vara tydliga särskilt under vintern, framgår inte i avfallshanteringsplanen. Det framgår inte heller vilka åtgärder som kommer att vidtas för att undvika förorening av recipienten av detta diffusa läckage eller av eventuell bräddning. Bolaget anger att processen nästan uteslutande drivs med recirkulerat vatten vilket även stöds av de vattenbalanser som presenterats. Trots detta redogör bolaget inte för alternativet att recirkulera processvattnet direkt efter förtjockningen utan att leda överloppsvattnet till recipientmagasinet och effekterna av detta för att förhindra förorening av recipienten.

Under sommaren har det framkommit underlag från Havs- och vattenmyndigheten (se yttrande från HaV 2013-08-23 till mark- och miljödomstolen i Umeå i mål M 1666-11) som visar att höga halter av sulfat i ytvatten kan ge akuta effekter på vattenmossor. Vi anser att detta ytterligare understryker behovet av ett utredningsvillkor för utsläpp till vatten som är vidare än vad bolaget har föreslagit. Detta har vi yrkat vid huvudförhandlingen.

I avsnitt 15.1 i avfallshanteringsplanen, angående 22 § punkten 5 i förordningen, anger bolaget att utvinningsavfallsanläggningarna utformas för att bli fysiskt och kemiskt stabila. Det framgår inte om bolaget har beaktat hur den höjdskillnad som kommer att uppstå inom sandmagasinet av den förtjockade deponeringen påverkar den långsiktiga fysiska stabiliteten i sandmagasinet och risken för upptryckning i de delar som ligger längre ifrån utsläppspunkterna för den förtjockade anrikningssanden.

Avfallshanteringsplanen har i övrigt i stort uppdaterats enligt den nya utvinningsavfallsförordningen. Den går att följa utifrån kraven enligt förordningen på innehållet i en sådan plan och den innehåller referenser till bilagor i den tidigare avfallshanteringsplanen.

Ekonomisk säkerhet

Vi anser, i likhet med vad vi framförde vid huvudförhandlingen, att det bör finnas en samlad ekonomisk säkerhet enligt såväl 15 kap. 34 § miljöbalken för bolagets avfallsdeponier (gråbergssupplag och sandmagasin), som enligt 16 kap. 3 § miljöbalken för påträffade föroreningar i mark orsakade av bolagets verksamhet.

Bolaget har bedömt kostnaderna för avhjälpande av förorenade områden till 15-25 miljoner kronor.

Den av bolaget föreslagna säkerheten enligt 15 kap. 34 § miljöbalken uppgår till 73,5 miljoner kronor och i detta belopp ingår alltså inte kostnaden för avhjälpande av förorenade områden. Enligt Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2006:58 ska den ekonomiska säkerheten enligt 15 kap. 34 § även omfatta redan utförd deponering, något som bolaget synes argumentera emot i sin inlägga (tingsrättens aktbilaga 97). Samtidigt ingår i det föreslagna beloppet kostnaden för efterbehandling av hela sidobergsupplaget, vilket bolaget också självt konstaterar.

Som Naturvårdsverket framförde vid huvudförhandlingen ifrågasätter vi att bolaget vid beräkningen av den ekonomiska säkerheten utgår från att kostnaderna för efterbehandling av industriområdet "kompenseras av inkomster från försäljning av utrustning och material". Vid en eventuell framtida konkurs saknas sakrättsligt skydd för dessa tillgångar. Att fastställa kostnaden för efterbehandling av industriområdet till 0 kr låter sig därför inte göras om den ekonomiska säkerheten ska kunna anses vara betryggande.

Tillsammans med kostnaden för en ekonomisk säkerhet enligt 16 kap. 3 § miljöbalken för avhjälpan av förorenade områden bedömer vi att en samlad ekonomisk säkerhet för hela den ansökta verksamheten bör uppgå till 100 miljoner kronor. Den ekonomiska säkerheten kan sedan justeras uppåt eller nedåt efterhand med stöd av 24 kap. 5 § första stycket punkten 12 miljöbalken utifrån hur de kvarstående efterbehandlingskostnaderna bedöms i framtiden. Vi anser inte att det är möjligt, att som bolaget har föreslagit i andra stycket i villkorsförslag 13 (bilaga B till aktbilaga 78), överlåta denna justering av den ekonomiska säkerheten till tillsynsmyndigheten. Frågan utgör inte en sådan fråga av mindre betydelse som avses i 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken.

Villkor avseende utsläpp till luft av stoft

Naturvårdsverket utgår här från bolagets numrering enligt tingsrättens aktbilaga 99.

Villkor 2

Vi vidhåller våra villkorsyrkanden enligt de vid huvudförhandlingen ingivna OH-bilderna 15 och 16.

Villkor 3

Vi vidhåller vårt villkorsyrkande enligt OH-bild 15. Utsläppsvärdet är detsamma, men genom vår villkorsutformning kan antalet tillståndsvillkor reduceras.

Villkor 4

Vi avstår från att avge en inställning i denna fråga.

Villkor 5

Vi vidhåller våra villkorsyrkanden enligt OH-bilderna 14 och 17. Enligt vårt villkor 17 gäller fr.o.m. den 1 mars 2016 ett begränsningsvärde på 15 mg/m³ för stoftutsläpp från övriga källor som är mer anpassat till BAT-slutsatserna.

Villkor x

Vi har framfört ett yrkande vid huvudförhandlingen om en produktionsrelaterad reglering ifråga om utsläpp av stoft från samtliga emissionspunkter på pelletsverket enligt OH-bild 13. Vi vidhåller att det som villkor för tillståndet bör finnas en sådan reglering uttryckt i total mängd stoft från pelletsverket per ton pellets.

När det gäller bolagets villkorsförslag medger vi den av bolaget föreslagna formuleringen "med undantag för utsläpp som sker vid oplanerade stopp (haverier och nödstopp)", dvs. stoftutsläpp som sker vid sådana förhållanden då det inte går att mäta/beräkna utsläppet på något tillförlitligt sätt.

I övrigt vidhåller vi vårt villkorsyrkande (OH-bild 13).

I andra hand kan vi dock medge att tiden för när begränsningsvärdet 0,05 kg/ton pellets ska börja gälla flyttas fram till den 1 mars 2016.

Villkor avseende utsläpp av svavel, fluor och klor

Vi vidhåller våra villkorsyrkanden enligt OH-bilderna 18-20 och motsätter oss prövotidsförordnanden.

Villkor avseende utsläpp av kväveoxider

Vid förhandlingen framförde vi att vi ställer oss bakom länsstyrelsens yrkande om prövotid (OH-bild 21). Bolaget har medgett länsstyrelsens yrkande med den justeringen att utredningen ska ges in två år efter att tillståndet tas i anspråk, i stället för två år efter lagakraftvunnen dom. Vi godtar den prövotidsreglering som bolaget har föreslagit.

Villkor avseende diffus damning

Vi framförde vid huvudförhandlingen att vi instämmer i länsstyrelsens bedömning att det finns ett behov av att villkorsreglera stoftnedfallet från verksamheten (OH-bild 21). Vi vidhåller denna inställning.

Villkor avseende utsläpp till vatten

Vi vidhåller vad vi framförde vid huvudförhandlingen om att vårt yrkade utredningsvillkor avseende utsläpp till vatten är behövligt. Det kan inte uteslutas att de förhöjda halterna av olika ämnen såsom sulfat, baskatjoner, fluorid, klorid, fosfor och kväve men även koppar i vattenfasen från anrikningssanden medför förhöjning av halterna i Liukattijoki med negativa effekter för recipienten vid den hantering av processvattnet som bolaget föreslår. Detta innebär att "verkningarna av verksamheten inte kan förutses med tillräcklig säkerhet" vilket utgör en grund för mark- och miljödomstolen att skjuta upp frågan om villkor till dess "erfarenheter har vunnits av verksamhetens inverkan" enligt 22 kap. 27 § miljöbalken. Bolaget bör därför utreda frågan om att återvinna klarnat vatten från förtjockaren direkt utan att vattnet passerar dammsystemet och de miljömässiga konsekvenserna av detta enligt vårt villkorsyrkande. Se vidare vad vi har framfört i detta yttrande när det gäller den uppdaterade avfallshanteringsplanen avsnitt 10.

Villkor avseende energi

Mot bakgrund av den stora energianvändningen vid verksamheten i Svappavaara och de möjligheter som finns till energieffektivisering anser Naturvårdsverket att frågan om energianvändning bör regleras i tillståndet. Vi menar att det i fallet Svappavaara, liksom när det gäller Kiruna och Malmberget, är det lätt att koppla energianvändningen till en produkt eller produktgrupp och därigenom åstadkomma en villkorsreglering som leder till ökad energihushållning. En sådan villkorsreglering följer energianvändningen per ton produkt vid en utökad produktion.

Ett exempel där så har skett är för verksamheten vid Swedish Tissue AB i Kisa (MÖD 2007:56, mål nr M 1352-07) där Mark- och miljööverdomstolen, fastställde villkor för energiförbrukning, uppdelat på el och värme, per ton producerad produkt.

När det gäller energianvändningen vid förädlingsverksamheten i Svappavaara är det enligt vår bedömning lämpligt att koppla den till mängden producerad pellets.

Av bolagets redovisning framgår att energiåtgången per producerat ton pellets 2004 och 2008 var 0,15 respektive 0,16 MWh/år. Utifrån redovisade energiuppgifter för åren 2010-2012 samt använda mängder kol och eldningsolja och uppskattat energiinnehåll i dessa på ca 28 MJ/kg kol och 10 kW_{11/1} Eo 1 fås en energiåtgång på 0,149-0,163 MWh/ton pellets. Medelenergiåtgången för 2004, 2008 och 2010-2012 blir ca 0,153 MWh/år.

Bolaget har haft som internt mål att fram till 2012 minska den specifika användningen av energi per producerat ton med 5 % jämfört med 2006. Den målsättningen verkar inte ha uppfyllts.

Vi vidhåller därför vårt yrkande att energifrågan utreds under en prøvotid (OH-bilderna 22-23). Även om prøvotider ska användas restriktivt anser vi att det i detta fall är särskilt motiverat att utreda frågan och skjuta upp avgörandet i denna del.

Villkor avseende buller

Nu gällande villkor för Gruvberget enligt mark- och miljödomstolens deldom från den 20 december 2012 lyder:

"Buller från den nu tillståndsgivna verksamheten, bortsett från buller som härrör från sprängning och varningssiren för sprängning, får i förening med buller från bolagets verksamhet inom Svappavaara industriområde inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än 45 dB(A) under dag- och kvällstid (kl. 07- 22).

Bullret från verksamheten ska kontrolleras genom mätningar (immissionsmätningar) eller närfältsmätningar och beräkningar för den tidsperiod som anges ovan."

Av den externbullerkartläggning för 2013 som bolaget har låtit AF utföra framgår dock att nivån 45 dB(A) överskrids i två kontrollpunkter (se tingsrättens aktbilaga 78, bolagets komplettering av ansökan 2013-06-14, bilaga 8, sid. 10). Nattetid innehålls 40 dB(A) i samtliga kontrollpunkter.

Detta innebär att bolaget bryter mot gällande bullervillkor dagtid.

Bolaget uttalade inför tillståndsprövningen då deldomen för Gruvberget beslutades att:

"Vid planerade om- och tillbyggnader i malmförädlingen kan bullersituationen förväntas att delvis förändras i det att vissa bullerkällor reduceras eller faller bort medan andra ökar eller tillkommer. Den sammantagna bedömningen är dock att bullersituationen inte kommer att förvärras utan snarare förbättras."

Mark- och miljödomstolen angav i sina domskäl bland annat:

"Vad gäller buller är det av vikt att de bland de boende i Svappavaara som berörs av buller från Gruvberget inte utsätts för högre nivåer än de som varit för handen under den tid när enbart förädlingsverksamheten pågått. Den av bolaget vid förra prövningen föreslagna ekvivalenta ljudnivån för dag- och kvällstid på 43 dB(A) uppfyller denna förutsättning. Värdet var dock ett så kallat riktvärde. Sådana värden ska enligt nuvarande praxis utmönstras vilket betyder att ordet riktvärde bör tas bort. På grund av den skärpning som detta medför bör värdet höjas till 45 dB(A), vilket motsvarar gällande immissionsvärde för industribuller."

Mark- och miljödomstolen föreskrev i sin dom den 10 maj 2010 (mål nr 1471- 08) 43 dB(A) som villkor men Mark- och miljööverdomstolen upphävde domen (MÖD 2011:51).

Av genomförd bullerberäkning, daterad 2013-06-14 (bilaga A8 i aktbilaga 80) framgår att nu gällande bullervillkor inte innehålls beräkningsmässigt. För att beräkningsmässigt innehålla 45 dB(A) dag- och kvällstid i alla kontrollpunkter med all verksamhet igång samtidigt behövs förutom planerad förlängning av befintligt bullerplank från lossningsterminalen mot verket med ca 400 m och en höjning med ca 3 m samt inräknad bullerdämpning med ny rökgasrening även dämpningsåtgärder på ytterligare tre bullerkällor enligt tabell 6. Dessa är tilläggsisolering av vägg och tak vid lossningsstation (bullerkälla 113) som vetter mot kontrollpunkt SBU07, avskärmning av ytan vid lastkajen (bullerkälla 701) med bullervallar/plank samt ett bullerplank som avskärmar mot SBU07 vid portöppningen (bullerkälla 102).

Naturvårdsverket förutsätter att bolaget skyndsamt vidtar alla de åtgärder som behövs enligt bullerberäkningen för att klara nu gällande villkor enligt ovan.

Naturvårdsverkets anser mot bakgrund av detta att den högsta bullernivån dag- och kvällstid bör fastställas till 45 dB(A) och att 40 dB(A) bör gälla nattetid. Vi vidhåller således vårt yrkande enligt OH-bild 24.

Villkor avseende vattenkemi i framtida dagbrottsjö

Vi avstår från att avge en inställning i denna fråga.

Villkor avseende hushållning med naturresurser

Vi avstår från att avge en inställning i denna fråga.

Villkor avseende ekonomisk säkerhet förorenad mark

Vi anser att det bör finnas en samlad ekonomisk säkerhet enligt såväl 15 kap. 34 § miljöbalken för bolagets avfallsdeponier (gråbergssupplag och sandmagasin), som enligt 16 kap. 3 § miljöbalken för påträffade föroreningar i mark orsakade av bolagets verksamhet (se vidare under avsnittet "Ekonomisk säkerhet" ovan).

Villkor avseende automatisk avstängning av väg E 10

Vi avstår från att avge en inställning i denna fråga.

Verket har slutligen i inlägga den 8 november 2013 (aktbilaga 112) anfört följande.

Naturvårdsverket har beretts möjlighet att yttra sig över aktbilaga 108. Vi avger härmed följande yttrande.

Naturvårdsverkets ställningstagande

Naturvårdsverket medger att den ekonomiska säkerheten kan ställas i form av en bankgaranti.

I övrigt vidhåller vi vad vi har framfört i tidigare yttranden och vid huvudförhandlingen.

Utveckling av grunderna för Naturvårdsverkets ställningstagande

Ekonomisk säkerhet

Bankgaranti är som regel en godtagbar form av ekonomisk säkerhet. Naturvårdsverket har därför inget att invända mot bolagets förslag att säkerheten ska kunna ställas antingen genom pantförskrivet bankkonto (vilket bolaget sedan tidigare föreslagit) eller i form av en bankgaranti.

Utsläpp till vatten

Bolaget motsätter sig vårt yrkade utredningsvillkor avseende utsläpp till vatten och gör gällande att utredningarna inte behövs. De argument som bolaget för fram till stöd för detta talar dock snarare för att utredningsvillkoret är behövligt.

Bolaget menar att vattenkemin i dammsystemet inte ändras av den förtjockade deponeringen, men något underlag för effekten på vattenkemin i klarningsmagasinet respektive recipientmagasinet för situationen då överloppsvattnet recirkuleras direkt har inte presenterats. Vad bolaget har framfört i bilaga A till tingsrättens aktbilaga 108 berör endast läckagets storlek och inte dess vattenkemi. I bilaga A5 till aktbilaga 78 framgår att klarnat vatten från förtjockaren utgör $24,7 \text{ Mm}^3/\text{år}$ och att det leds direkt till recipientmagasinet. Från den deponerade förtjockade anrikningssanden avrinner $0,25 \text{ Mm}^3/\text{år}$ mot klarningsmagasinet. Samtidigt anges att tillrinningen från avrinningsområdet till recipientmagasinet är $0,2 \text{ Mm}^3/\text{år}$ och att tillrinningen till klarningsmagasinet uppgår till $0,28 \text{ Mm}^3/\text{år}$.

Naturvårdsverket ifrågasätter mot bakgrund av dessa uppgifter att effekten av att recirkulera överloppsvattnet från förtjockaren direkt utan att det först släpps ut till recipientmagasinet och blandas in med den övriga tillrinningen till det magasinet skulle vara försumbar på vattenkemin i recipientmagasinet och därmed på vattenkemin i läckaget och bräddningen från systemet.

Vi vidhåller att verkningarna av verksamheten fortfarande inte kan förutses med tillräcklig säkerhet vilket utgör en grund för mark- och miljödomstolen att skjuta upp frågan om villkor till dess "erfarenheter har vunnits av verksamhetens inverkan" enligt 22 kap. 27 § miljöbalken. Bolaget bör därför utreda frågan om att återvinna klarnat vatten från förtjockaren direkt utan att vattnet passerar dammsystemet och de miljömässiga konsekvenserna av detta enligt vårt villkorsyrkande.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i inlaga den 17 september 2013 (aktbilaga 103) anfört följande.

Bolaget har i sin inlaga den 13 september 2013 (aktbilaga 97 ff.) delvis kommenterat MSB:s framförda synpunkter om behov av varningssystem vid väg E10. Bolaget anger att det för närvarande inte finns underlag för att bedöma om installerad läckagemätning i dammsystemet skall kompletteras med ett system för automatisk avstängning (genom trafikljus) av väg E10. Bolaget ifrågasätter även behovet av automatisk avstängning. Vilken inställning bolaget i övrigt har till installation av ett varningssystem vid väg E 10 framgår inte av handlingarna.

Av den nu inlämnade uppdaterade avfallshanteringsplanen framgår på sid. 81 att sand- och klarningsmagasinet i Svappavaara utgör en riskanläggning enligt 10 § i förordningen (2013:319) om utvinningsavfall och har klassats i konsekvensklass 1 enligt GruvRIDAS. Skälet är bedömningen att vid händelse av dammbrott är sannolikheten för förlust av människoliv eller för allvarlig personskada inte försumbar. Dessutom anges att sannolikheten är stor eller beaktansvärd för allvarlig skada på viktig samhällsanläggning eller på betydande miljövärden.

MSB:s ställningstagande

I enlighet med vad som framfördes i yttrandet daterat 2013-08-22 anser MSB att installation av varningssystem vid väg E10 i form av trafikljus får anses som en skälig skyddsåtgärd för den aktuella anläggningen, och att det i första hand bör kopplas till en automatisk övervakning av dammarna med tanke på det bedömda snabba olycksförloppet.

Om det, som bolaget redovisat, för närvarande inte finns underlag att bedöma om ett varningssystem direkt kan kopplas till en automatisk övervakning av dammarna anser MSB att installationen av varningssystemet vid väg E10 till att börja med får kopplas till en manuell styrning från dygnet runt-bemannad driftscentral.

Frågan om det senare är möjligt att koppla den automatiska övervakningen av dammarna till varningssystemet vid väg E10 behöver utredas under en provotid. I bolagets inlaga daterad 2012-04-13 (aktbilaga 36) framgår att bolaget inte har något att invända mot att denna fråga sätts på provotid i kommande tillstånd.

I övrigt hänvisar MSB till sitt yttrande daterat 2013-08-22.

DOMSKÄL**Tillstånd m.m.**

Det har inte framförts några invändningar mot tillåtligheten av verksamheten utom från Naturvårdsverket som menar att det är en processförutsättning att ansökan ska innehålla en uppdaterad avfallshanteringsplan enligt förordningen (2013:319) om utvinningsavfall.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken varför den kan godkännas.

Avfallshanteringsplan

Det finns inga bestämmelser i miljöbalken om att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken ska innehålla en avfallshanteringsplan. Förordningen om utvinningsavfall innehåller dock en bestämmelse om att den som omfattas av förordningen ska, om tillstånd söks enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken, informera tillståndsmyndigheten om bl.a. innehållet i den avfallshanteringsplan som krävs enligt förordningen (jfr 64 § förordning om utvinningsavfall). Av 28 § samma förordning synes motsatsvis framgå att det i samband med en tillståndsprövning ska avgöras om avfallshanteringsplanen uppfyller förordningens krav.

Enligt domstolens mening innebär regleringen i detta fall inte att förefintligheten av en godtagbar avfallshanteringsplan utgör en processförutsättning. Däremot är detta en förutsättning för att kunna meddela tillstånd för en sådan verksamhet där det krävs en avfallshanteringsplan.

Bolaget har gjort gällande att den avfallshanteringsplan som fanns vid tidpunkten för huvudförhandlingen uppfyller kraven i den nu gällande förordningen om utvinningsavfall. Sedan Naturvårdsverket vid huvudförhandlingen förklarat att verket inte delade denna bedömning har bolaget efter huvudförhandlingen ingett en uppdaterad avfallshanteringsplan. Naturvårdsverket har därefter uttalat att den uppdaterade avfallshanteringsplanen i stora drag uppfyller kraven i förordningen.

Mark- och miljödomstolen finner för sin del att den uppdaterade avfallshanteringsplanen uppfyller kraven i förordningen.

De synpunkter som Naturvårdsverket framfört beträffande den uppdaterade avfallshanteringsplanen rör främst vissa detaljer i den redovisning som lämnats i avfallshanteringsplanen. Verket har dock inte framfört några yrkanden som har anknytning till dessa synpunkter, förutom beträffande ekonomisk säkerhet som behandlas nedan under ett särskilt avsnitt. Bolaget har på ett tillfredsställande sätt bemött Naturvårdsverkets synpunkter. Mark- och miljödomstolen vill för sin del framhålla att förordningen om utvinningsavfall innehåller en omfattande och mycket detaljerad redovisning av vad som ska ingå i en avfallshanteringsplan. Det ligger därför i sakens natur att det kan föreligga skilda åsikter om hur detaljerad redovisningen ska vara på de punkter som ska redovisas i planen för att uppfylla förordningens krav. Förtydliganden och kompletteringar av det slag verket efterfrågat synes lämpligen kunna hanteras av tillsynsmyndigheten i samband med den fortlöpande översyn av planen som ska ske enligt 29 § i förordningen. Sammanfattningsvis medför inte Naturvårdsverkets synpunkter att några ytterligare villkor behöver meddelas utöver de som diskuterats vid huvudförhandlingen och vad som framgår nedan.

Natura 2000-frågor

Bolaget har i första hand gjort gällande att det inte uppkommer någon betydande påverkan på miljön i något av verksamheten berört Natura 2000-område. För den händelse domstolen skulle anse att tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken krävs har bolaget i andra hand yrkat att domstolen meddelar sådant tillstånd.

Ingen remissmyndighet har ansett att något s.k. Natura 2000-tillstånd krävs.

Som domstolen återkommer till i det följande bl.a. under rubriken ”Vattenfrågor m.m.” är den påverkan som verksamheterna ger upphov till av begränsad omfattning. Enligt domstolens mening uppkommer ingen betydande påverkan på Liukattijoki eller något annat Natura 2000-område och något tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken kräv följaktligen inte.

Tillåtlighet och tillstånd

Beträffande verksamheten vid Gruvberget har domstolen i sin deldom den 20 december 2012 funnit denna verksamhet tillåtlig. Det finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning beträffande denna verksamhet. Beträffande övrig verksamhet som omfattas av bolagets ansökan föreligger inte heller några tillåtlighetshinder enligt miljöbalken och övriga författningsbestämmelser som domstolen har att beakta.

Sammanfattningsvis finner domstolen att det inte föreligger något hinder mot att tillstånd lämnas för de ansökta verksamheterna.

Allmänt villkor

För verksamheten bör föreskrivas ett s.k. allmänt villkor.

Utsläpp till luft

Utsläppen till luft kommer från förädlingsverksamheten (inklusive den s.k. panncentralen) och verksamheten vid Gruvberget samt från den krossning och sovring som sker i anslutning till pelletsverket, men även från externa och interna transporter. För järn- och stålverksamhet finns fastställda BAT-slutsatser (Best Available Techniques) enligt Industriemissionsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU). Till vissa av BAT-slutsatserna finns knutna utsläppsvärden (Associated Emission Levels) som vid normal drift ska klaras av verksamheten. För pelletsverk finns sådana värden för utsläpp till luft av svaveldioxid, fluorväte, klorväte och stoft. Dessa utsläppsvärden ska klaras senast den 8 mars 2016. Verksamheten uppfyller för närvarande inte de utsläppsvärden som är kopplade till BAT-slutsatserna. Bolaget planerar ett antal åtgärder för att minska utsläppen till luft. Bland dessa kan följande nämnas. Anläggningen förses med ny rökgasrening med bl.a. installation av nya elfilter för utsläpp från gratezonerna UDD, DDD och TPH, med drifttagning under hösten år 2013, och ny rökgasrening för rökgas från gratezonen PH, med drifttagning under senhösten år 2015. Vid krossanläggningen kommer en ny dammutsugningsanläggning att installeras med planerad idrifttagning i november 2013.

Naturvårdsverket yrkar att det meddelas villkor om utsläpp av stoft, svaveldioxid, fluorföreningar och klorväte enligt följande. Angivna värden avseende halter och mängder avser årsmedelvärden.

Utsläppet av stoft från samtliga emissionspunkter på pelletsverket, med undantag för utsläpp vid nödstopp, får inte överskrida 0,20 kg per ton prima pellets. Från och med den 1 januari 2015 får inte stoftutsläppet överskrida 0,05 kg per ton prima pellets.

Utsläppet av stoft från kolkvarn, kolsilo och transportanordningar mellan dessa samt från bentonitsilo och bentonitdagficka får inte överskrida 20 mg/m³ (normal torr gas). Från och med den 1 januari 2015 får inte stoftutsläppet överstiga 10 mg/m³ (normal torr gas).

Utsläppet av stoft från UDD-, DDD-, TPH-zonerna i pelletsverket samt från punktkällor i krossanläggningen får inte överskrida 10 mg/m³ (normal torr gas).

Utsläppet av stoft från PH-zonen i pelletsverket får inte överskrida 20 mg/m³ (normal torr gas). Från och med den 1 mars 2016 får inte stoftutsläppet överstiga 10 mg/m³ (normal torr gas).

Utsläpp av stoft från andra punktkällor än de upptagna i egna punkter ovan får inte överskrida 20 mg/m³ (normal torr gas). Från och med den 1 mars 2016 får inte stoftutsläppet överstiga 15 mg/m³ (normal torr gas).

Utsläppet av svaveldioxid från samtliga emissionspunkter på pelletsverket får inte överskrida 300 gram per ton prima pellets. Från och med den 1 januari året efter det att reningsanläggningen har installerats och tagits i drift, dock senast från och med den 1 januari 2017, får utsläppet av svaveldioxid inte överstiga 15 gram per ton prima pellets.

Utsläppet av fluorföreningar, räknat som fluor, från samtliga emissionspunkter på pelletsverket får inte överskrida 15 gram per ton prima pellets. Från och med den 1 januari året efter det att reningsanläggningen har installerats och tagits i drift, dock senast från och med den 1 januari 2017, får utsläppet av fluorföreningar inte överstiga 6 gram per ton prima pellets.

Utsläppet av klorväte från samtliga emissionspunkter på pelletsverket får inte överskrida 140 gram per ton prima pellets. Från och med den 1 januari året efter det att reningsanläggningen har installerats och tagits i drift, dock senast från och med den 1 januari 2017, får utsläppet av klorväte inte överstiga 6 gram per ton prima pellets.

Naturvårdsverket instämmer i länsstyrelsens krav på villkor för stoftnedfall och provotid för utsläpp av kväveoxider.

Länsstyrelsen vidhåller sina förslag till villkor, som i ett flertal fall har en riktvärdesliknande konstruktion, så som dessa redovisats i yttrandet den 22 april 2013 (aktbilaga 76) med den ändringen att man avseende länsstyrelsens villkor 2 nu föreslår ett värde på 0,2 kg stoft per ton pellets det första driftåret och att mätningar bör genomföras i vart fall en gång i kvartalet.

Bolaget har beträffande stoft föreslagit i stort sett samma värden som remissmyndigheterna med den skillnaden att begränsningsvärdena börjar gälla när reningsanläggningarna beräknas tas i drift. Villkoret avseende stoft från krossanläggningen börjar dock gälla direkt och villkoret för UDD-, DDD-, TPH-zonerna i pelletsverkets börjar gälla den 1 januari 2014. Bolagets förslag till villkor för PH-zonen börjar gälla den 1 januari 2016. Bolagets förslag till villkor för utsläpp till luft från andra källor än de som regleras särskilt skiljer sig från Naturvårdsverkets förslag både vad gäller tidpunkt för ikraftträdande och storleken på begränsningsvärdet.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning. Bolagets förslag avseende stoftutsläpp är godtagbara. Det bör vidare beaktas att förädlingsverksamheten bedrivits under lång tid (sedan 1964) med haltvillkor som vida överstiger de som nu

föreslås. Det finns därför, enligt domstolens mening, inte skäl att särskilt reglera stoftutsläppen under den jämförelsevis korta tid fram till dess att reningsanläggningarna kan tas i drift (som längst till den 29 februari 2016). Tiden fram till dess att villkoren börjar gälla blir således oreglerad avseende stofthalten för utsläpp från gratezonerna, men mark- och miljödomstolen utgår från att bolaget kommer att bedriva verksamheten så effektivt som möjligt och att utsläppen därmed kommer att vara i samma storleksordning som under senare år. Domstolen reglerar dock redan nu det totala utsläppet genom villkoret om nedfallande stoft. Domstolen återkommer till denna fråga i det följande.

Beträffande frågan om villkor för de samlade stoftutsläppen i form av specifikt utsläpp av stoft per ton pellets har bolaget motsatt sig ett sådant på grund av att man inte kan mäta stoftutsläppet vid oplanerade stopp. Bolaget har bl.a. anfört följande. Det finns ingen mätutrustning som klarar de höga temperaturerna i rökgaserna vid sådana förhållanden. Det är inte heller möjligt att göra någon form av massberäkning på stoft för dessa situationer, utan man får i sådana fall göra uppskattningar av utsläppen baserade på i första hand produktionstakt och avbrottens utsträckning i tiden ("ingenjörsmässiga beräkningar"). Bolaget menar i första hand att något sådant villkor inte bör föreskrivas. För det fall att mark- och miljödomstolen ser anledning att reglera även denna fråga yrkar bolaget i andra hand att villkoret begränsas till pelletsverket och att undantag görs för utsläpp direkt till atmosfären vid oplanerade stopp (haverier och nödstopp).

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att det på grund av de skäl som bolaget fört fram är olämpligt att i detta fall föreskriva ett villkor med ett specifikt utsläpp av stoft per producerad mängd pellets.

Bolagets förslag till villkor för utsläpp av stoft till luft från panncentraler och diffus damning har inte mött några invändningar och domstolen finner att villkor bör föreskrivas enligt bolagets förslag.

Länsstyrelsen har särskilt påpekat att man många gånger får klagomål från medborgare om damning och nedfallande stoft.

Mark- och miljödomstolen, som särskilt beaktar vad länsstyrelsen framfört om klagomål på stoftnedfall, gör bedömningen att utsläppen och nedfallet av stoft - med de villkor som domstolen beslutar om vad gäller förädlingsverksamheten och de åtgärder som bolaget presenterat avseende kross- och sovringsanläggningarna samt åtgärderna i övrigt i form av bevattning och den s.k. Duztechanläggningen - kan minskas till en acceptabel nivå. Domstolen anser dock att det behövs ett villkor som följer upp nedfallande stoft i omgivningen. Ett sådant villkor blir också ett villkor som i vid mening reglerar de totala stoftutsläppen och damningen till omgivningen. Villkoret bör grundas på länsstyrelsens förslag till villkor och utformas som ett årsmedelvärde av månadsvärdena för redovisade mätpunkter. Dock bör det högsta månadsvärdet uteslutas ur beräkningen så att man på detta vis utesluter eventuella andra källor som kan ha påverkat en viss mätpunkt. Villkorets utformning framgår av domslutet.

Vad gäller utsläpp av kväveoxider är remissmyndigheter och bolaget överens om att frågan om villkor kan skjutas upp i två år efter det att tillståndet tagits i anspråk. Under tiden ska bolaget utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga möjligheterna och konsekvenserna av att begränsa utsläppen till luft av kväveoxider från den ansökta verksamheten. Mark- och miljödomstolen finner att frågan om villkor avseende utsläpp av kväveoxider till luft kan skjutas upp.

Bolaget har även föreslagit att frågan om villkor för utsläpp av svaveldioxid och fluor- och klorföreningar ska skjutas upp medan Naturvårdsverket och länsstyrelsen menar att villkor avseende dessa frågor kan avgöras nu. Mark- och miljödomstolen finner, på grund av att installation av ny rökgasrening pågår, skäl att skjuta upp frågan till dess att erfarenheter vunnits om reningens effektivitet. Under tiden ska bolaget utreda vilka utsläpp verksamheten kommer att ge upphov till samt, vid behov, tekniskt och ekonomiskt möjliga åtgärder för att begränsa utsläppen. Utredningen ska, tillsammans med förslag till slutliga villkor inkluderande förslag till

specifika utsläppsvillkor per ton pellets, redovisas till mark- och miljödomstolen senast två år efter det att den nya rökgasreningen har tagits i drift. Under tiden bör det förslag till provisorisk föreskrift som bolaget framlagt gälla, dock med ändringen att kontroll ska ske med motsvarande frekvens som förskrivits beträffande stoftutsläpp.

Buller

Bullerfrågorna har behandlats vid tidigare prövningar avseende verksamheten i Svappavaara. I beslut av Koncessionsnämnden för miljöskydd den 20 juli 1976 (nr 97/76) regleras bullret i villkor 8. Enligt detta beslut gäller att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostadsbebyggelse öster om riksväg 98 (numera väg E10), i vad denna nivå påverkas av bolagets verksamhet, ej får överstiga 50 dB(A) under dagtid (kl. 07-18), 45 dB(A) under kvällstid (kl. 18-22) och 40 dB(A) nattetid (kl. 22-06). Buller som härrör från sprängning och varningssiren för sprängning ska det dock bortses från. Vid bostadsbebyggelse väster om väg 98 får nyssnämnda ekvivalenta ljudnivåer överskridas med högst 10 dB(A). Mark- och miljödomstolen noterar att tiden mellan kl. 06.00 och kl. 07.00 tycks vara oreglerad.

Härefter har mark- och miljödomstolen i två deldomar behandlat bullerfrågor i samband med prövning av verksamheten vid Gruvberget, senast i deldomen den 20 december 2012 i aktuellt mål då följande villkor föreskrevs.

Buller från den nu tillståndsgivna verksamheten, bortsett från buller som härrör från sprängning och varningssiren för sprängning, får i förening med buller från bolagets verksamhet inom Svappavaara industriområde inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än 45 dB(A) under dag- och kvällstid (kl. 07-22). Nattetid reglerades inte eftersom det inte skulle förekomma någon verksamhet i gruvan på natten.

Bolaget har föreslagit följande bullervillkor.

Buller från verksamheten, bortsett från buller som härrör från sprängning och varningssiren för sprängning, får inte ge upphov till en högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än som anges i tabellen nedan.

Dagtid (kl. 06-18)	50 dB(A)
Kvällstid (kl. 18-22)	45 dB(A)
Nattetid (kl. 22-06)	40 dB(A)

Vid bostadsbebyggelse väster om väg E10 (Vargbacken) får nyssnämnda ekvivalenta ljudnivåer överskridas med högst 10 dB(A).

Bullret från verksamheten ska kontrolleras genom mätningar (immissionsmätningar) eller genom närfältsmätningar och beräkningar för de tidsperioder som anges ovan. Kontroll ska ske när förändringar har skett i verksamheten som kan medföra mer än obetydligt ökade bullernivåer samt när tillsynsmyndigheten beslutar om kontroll, dock minst en gång per år.

Naturvårdsverket har vid huvudförhandlingen presenterat ett förslag till villkor enligt följande.

Buller från verksamheten, utom det som härrör från sprängning och varningssiren för sprängning, får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än

Dagtid (kl. 07-18)	45 dB(A)
Kvällstid (kl. 18-22)	45 dB(A)
Nattetid (kl. 22-07)	40 dB(A)

Arbetsmoment som typiskt sett kan medföra momentana ljudnivåer över 55 dB(A) vid bostäder får inte utföras nattetid.

Buller från verksamheten ska kontrolleras genom mätningar (immissionsmätningar) eller närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska mätas i perioder

som är representativa för verksamhetens art. Om verksamheten pågår endast en del av dag-, kvälls- eller nattetid beräknas den ekvivalenta ljudnivån för den tid under vilken verksamheten pågår.

Länsstyrelsen anser att när tillståndet tagits i anspråk så får buller från verksamheten, utom det som härrör från sprängning och varningssiren för sprängning, inte ge upphov till en högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än de nivåer som bolaget har angett. Men det bör vara under dagtid 07.00-18.00 och nattetid 22.00-07.00. Dessa nivåer bör gälla från det att bolaget tar tillståndet i anspråk och ett år framåt. Om bullernivåerna överskrids ska bolaget senast inom en månad efter att överskridande konstaterats redovisa vilka åtgärder som bolaget avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas. Bullret ska kontrolleras genom mätningar och ekvivalentvärdena ska mätas i perioder och tidpunkter som är representativa för den sökta verksamheten. Om verksamheten pågår under endast en del av dag, kväll eller natt så får man beräkna den ekvivalenta ljudnivån för den tid som verksamheten pågår. Efter ett år bör bolaget åläggas att på samma sätt som begränsningsvärde uppnå 45 dB(A) (kl. 07-18), 45 dB(A) (kl.18-22) respektive 40 dB(A) (kl.22-07).

Bolaget har genomfört bullerutredningar i form av bullerkartläggningar åren 2011 och 2012, detaljstudier avseende kross- och separationsanläggningen, befintlig lossningsstation och ny rökgasrening under åren 2012 och 2013. Den senaste bullerkartläggningen genomfördes under år 2013. Enligt denna beräknas den ekvivalenta ljudnivån dag- och kvällstid (kl. 07-22) bli 47 dB(A) vid den mest bullerutsatta beräkningspunkten SBU07 (bakom Gruvköket) om samtliga anläggningsdelar och transporter är i drift (inkluderat den nya rökgasreningen). I denna beräkning är dock inte bullret från det s.k. nya terminalområdet inkluderat. Vid övriga beräkningspunkter (SBU01, SBU02, SBU03 och SBU06) ligger den beräknade ekvivalenta ljudnivån på som högst 44 dB(A) och det är vid SBU06 (Vargbacken). Nattetid (kl. 22-06) beräknas den ekvivalenta ljudnivån uppgå som högst till 38 dB(A). Den nivå uppnås vid beräkningspunkten SBU06 med i övrigt samma utgångspunkter.

Bolaget har anfört att det är synnerligen viktigt att villkoret blir 50 dB(A) under dagtid och att dagtid räknas från kl. 06.00. Detta för att den utökade verksamheten kräver större flexibilitet än tidigare och för att bolaget ska kunna bedriva den verksamheten så rationellt som möjligt samt med hänsyn till skiftgången. Vidare vill bolaget kunna förlägga en så stor andel som möjligt av de interna transportererna under denna period på dygnet och därigenom minska bullerbelastningen under kvälls- och nattetid. Även i övrigt strävar bolaget efter att förlägga så stor del som möjligt av den bulleralstrande verksamheten till dagtid för att minimera olägenheterna för närboende under nattetid.

Naturvårdsverket har anfört att man tagit fasta på gällande villkor och att det i den genomförda bullerberäkningen framgår att man kan klara 45 dB(A) vid alla kontrollpunkter om man vidtar en del åtgärder.

Länsstyrelsen anser det befogat att ha en kombination av vad bolaget har föreslagit inledningsvis och sedan få en skärpning som är motiverad. Det har bäring på vad Naturvårdsverket anfört. Av den redovisning som bolaget har lämnat framgår att det pågår montage av rökgasrening och att man inte vet riktigt var nivåerna kommer att hamna när reningen tas i drift. Här kan det finnas ett visst motiv att under en begränsad tid ha det villkorsförslag som bolaget har, men förknippat med en kontrolluppföljning.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning. Domstolen har senast i deldomen den 20 december 2012 föreskrivet det bullervillkor som redovisas ovan. Detta föreskrevs mot bakgrund att det var ett tidsbegränsat tillstånd som gavs för en del av den totala verksamheten vid Svappavaara industriområde och att mark- och miljödomstolen inte fullt ut hade överblick över den samlade bullerutbredningen. Vid ett sådant förhållande är domstolen särskilt försiktig med vilka villkor som föreskrivs varför dessa kan te sig ovanligt skarpa. Risken för att villkoren blir för hårda faller i ett sådant fall tillbaka på bolaget som ju begärt ett tidsbegränsat tillstånd.

Den prövning som nu ska ske avser utökad verksamhet vid malmförädlingen inklusive brytningen vid Gruvberget och som redovisas ovan har bolaget kompletterat utredningarna ytterligare. De riktvärden som finns för externt industribuller avser ekvivalent ljudnivå och momentana ljud utomhus vid bostäder. Dessa får anses ge uttryck för vad som kan betraktas som en god miljö från bullersynpunkt vid bostäder. Enligt mark- och miljödomstolens uppfattning finns det inte några skäl för att nu aktuell verksamhet bör få skärpta villkor i förhållande till riktvärdena. Domstolen har då beaktat att det inte inkommit några klagomål avseende buller vare sig till länsstyrelsen eller till miljö- och byggnämnden och att det är angeläget att bullrande verksamhet så långt möjligt förläggs till dagtid.

Vad gäller frågan om vid vilken tidpunkt värdet avseende dagtid ska börja gälla bedömer domstolen att de skäl som bolaget presenterat är tillräckliga för att göra ett avsteg på en timme på morgonen.

Mark- och miljödomstolen ställer sig däremot tveksam till det avsteg från värdena som bolaget önskar för området Vargbacken. Det kan konstateras att bolaget redan inför Koncessionsnämndens prövning år 1976 uttalade att denna bebyggelse bör avvecklas. Bolaget har nu uppgivit att det finns åtta bostäder inom Vargbackenområdet och att en avveckling av dessa är en förutsättning för fortsatt expansion. Mark- och miljödomstolen bedömer att det även fortsättningsvis behövs ett undantag för Vargbackenområdet för att möjliggöra en avveckling av bostäderna där. Avsteget bör dock vara på enbart 5 dB(A) och gälla till utgången av år 2015.

Det finns ingen utredning presenterad avseende momentana ljud nattetid och inga klagomål har framförts. Mark- och miljödomstolen bedömer att dessa ljud inte behöver regleras särskilt i detta fall förutom att de ju inräknas i den ekvivalenta ljudnivån

Kontrollen av villkoret bör genomföras enligt det förslag som bolaget lämnat. Den bör dock genomföras minst två gånger per år med tanke på den expansion som

bolaget nu planerar. Det finns inte skäl att såsom Naturvårdsverket föreslagit att särskilt reglera att nivåerna ska avse del av dag, kväll eller natt.

Sprängtider, vibrationer och luftstöt vågor

Bolaget har lämnat förslag till villkor för sprängningstider och vibrationer. Dessa förslag överensstämmer med de villkor som meddelats i deldom den 20 december 2012. Det har inte framförts några invändningar mot förslagen, varför det enligt mark- och miljödomstolens mening är lämpligt att de meddelas också i denna deldom.

Luftstöt vågor till följd av sprängning har behandlats i villkor i miljödomstolens dom den 10 maj 2010 (M 1471-08) och i deldom den 20 december 2012 i nu aktuellt mål. I domen från år 2010 regleras luftstöt vågorna med ett gränsvärde på 200 Pascal (frifältvärde) och ett riktvärde på 100 Pascal (frifältvärde). I deldomen från 2012 regleras att luftstöt vågor inte får överstiga 150 Pascal (frifältvärde) vid bostäder vid mer än 5 % av sprängningarna per kalenderår vilket också är bolagets förslag. Länsstyrelsen föreslår ett villkor som innefattar ett gränsvärde på 200 Pascal (frifältvärde) och en nivå om 100 Pascal (frifältvärde) som, vid överskridande, förpliktar till någon form av åtgärd.

Bolaget har genomfört beräkningar av luftstöt vågor inför upprättandet av ansökan, mätningar vid provbrytningen år 2008 och kontinuerlig mätning i 3 mätpunkter från juni 2010 till juni 2012 samt genomför sedan december 2012 kontinuerliga mätningar vid samma mätpunkter. Det högsta värde som uppmätts för en luftstöt är 99 Pascal (frifältvärde) vid den mätpunkt som ligger bakom Gruvköket.

Mot bakgrund av genomförda mätningar och beräkningar gör mark- och miljödomstolen bedömningen att villkoret bör utformas så att luftstöt vågor vid bostäder vid sprängning inte får överstiga 100 Pascal (frifältvärde) vid mer än 5 % av sprängningarna per kalenderår. Detta bör kompletteras med ett värde på 200 Pascal (frifältvärde) som inte får överskridas.

Energi

Bolaget har i den tekniska beskrivningen, i miljökonsekvensbeskrivningen samt i kompletteringar den 17 oktober 2012 (aktbilaga 51) och den 14 juni 2013 (aktbilaga 78) redogjort för bolagets arbete med bl.a. energihushållning. Bolaget deltar i Energimyndighetens program för energieffektivisering i energiintensiv industri. Bolaget arbetar med energiledningssystem och är certifierat enligt SS: 62 77 50 och SS EN:16001 och räknar med att bli certifierade enligt ISO 50 001 under år 2013 (vecka 45). Energikartläggningar har genomförts för förädlingsverksamheten åren 2005 och 2009 och för terminalenen under år 2011. Bolaget arbetar även med ett energiuppföljningssystem där bl.a. uppföljning av specifik energianvändning ingår. Bolaget har också presenterat genomförda energieffektiviseringsåtgärder under år 2011, genomförda och pågående åtgärder år 2012, planerade åtgärder under åren 2013-2014 och slutligen åtgärder som inte kommer att genomföras.

Naturvårdsverket anser att frågan om energieffektivisering ska regleras. Detta bl.a. mot bakgrund av den stora energianvändningen vid verksamheten och de möjligheter som finns till effektiviseringar. Verket hänvisar till att Mark- och miljööverdomstolen har fastställt ett villkor för energiförbrukning, uppdelat på el och värme per ton producerad produkt för verksamheten vid Swedish Tissue AB i Kisa (MÖD 2007:56) och att Naturvårdsverket driver motsvarande fråga avseende LKAB:s verksamheter i Kiruna och Malmberget. Man föreslår därför att bolaget under en prövotid ska utreda vilka energieffektiviseringsåtgärder, inklusive utnyttjande av spillvärme, som är tekniskt möjliga att genomföra, kostnader för dessa och uppskattad energibesparing per åtgärd samt vilka åtgärder som bolaget åtar sig att genomföra och motivering till varför det enligt bolaget är orimligt enligt 2 kap. 7 § miljöbalken att genomföra övriga redovisade åtgärder. Av utredningen ska även framgå energieffektiviseringsåtgärdernas påverkan på energiåtgång per producerad ton prima pellets. Utredningen ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter att tillståndet tagits i anspråk. Vidare ska följande provisoriska föreskrift fastställas att gälla under prövotiden. Energiåtgången får vid en årsproduktion överstigande 3 miljoner ton prima

pellets inte överstiga 0,160 MWh per ton prima pellets. Dessutom ska bolaget inom ramen för sin egenkontroll följa energiåtgången i förhållande till produktionen per ton prima pellets och per ton malm samt årligen redovisa dessa uppgifter i samband med den årliga miljörapporten.

Länsstyrelsen har föreslagit att frågan om villkor om energieffektivisering ska skjutas upp och att bolaget under tiden ska utreda möjligheterna till energieffektivisering och tillvaratagande av spillvärme från verksamheten, samt utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av återvinning och nyttiggörande av energiöverskottet, såväl externt som internt. Vidare ska bolaget redovisa vilka åtgärder som bolaget är berett att vidta och när, samt i förekommande fall en motivering till varför åtgärder är orimliga enligt 2 kap. 7§ miljöbalken. Utredningen ska genomföras i samråd med länsstyrelsen och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter lagkraftvunnet beslut om tillstånd med förslag till slutliga villkor för domstolens prövning.

Bolaget godtar länsstyrelsens förslag om uppskjutande av frågan om villkor för energieffektivisering, men motsätter sig förslag till villkor avseende specifik energianvändning. Bolaget menar att varierande järnhalt och malbarhet, produkter som kräver finare malningsgrad eller inblandning av hematit utgör omständigheter som gör det omöjligt att definiera en villkorsgräns. Vidare anser bolaget att avgörandet avseende Swedish Tissue AB i Kisa inte speglar en allmän praxis utan att förutsättningarna för energieffektivisering i hög grad är branschspecifika.

Mark- och miljödomstolen delar bolagets uppfattning att förutsättningarna för energieffektivisering i hög grad är branschspecifika och konstaterar samtidigt att frågan om villkor för energieffektivisering har uppskjutits i målen om LKAB:s verksamheter i Kiruna och i MalMBERGET (mark- och miljödomstolens målnummer M 8-05 respektive M 2090-06). I dessa mål har ännu inga beslut fattats avseende den uppskjutna frågan. Mot bakgrund av vad bolaget presenterat om sitt arbete med energihushållning och bolagets invändning beträffande energianvändning mellan olika produktkategorier, men även inom kategorierna, finner mark- och miljödom-

stolen inte skäl att föreskriva om någon utredning. Domstolen noterar att den redovisning som bolaget presenterat, bl.a. vid huvudförhandlingen, om genomförda och planerade åtgärder inte ifrågasatts avseende själva åtgärderna utan att invändningarna främst har tagit sikte på använd kalkylränta och återbetalningstid. Vidare har bolaget framfört att i de fall energieffektiviseringsåtgärder inte genomförts så har grunden för detta varit att dessa skulle påverka processen negativt.

Mark- och miljödomstolen anser att det är lämpligare att meddela ett villkor som tar sikte på det arbete bolaget redan löpande genomför. För att underlätta möjligheterna att följa utvecklingen inom bolaget i detta hänseende bör det i den årliga miljörapporten redovisas program för energieffektivisering inklusive möjligheten att utnyttja spillvärme och energianvändning per ton pellets respektive per ton malm. Villkorets utformning framgår av domslutet.

Utsläpp till vatten m.m.

Den vattenrecipient som främst berörs av bolagets verksamhet är Liukattijoki. Nedströms Liukattijoki rinner Luongasjoki som passerar sjön Luongasjärvi för att därefter rinna ut i Torne älv. Den ekologiska statusen för Liukattijoki från Nores damm till Tansarijokis inflöde är god. Från Tansarijokis inflöde hela vägen till Luongasjokis inflöde till Torne älv är den ekologiska statusen måttlig. Torne älvs ekologiska status är god. Samtliga vattenförekomster har god kemisk status, utom för kvicksilver.

Vattnet i dammsystemet innehåller förhöjda halter av lösta joner av t.ex. Ca, Cl, NO₃ och SO₄, men låga halter av miljöfarliga metaller. Varken i recipienten eller i dammsystemet överskrids metallhalter som kan beräknas medföra negativa effekter s.k. PNEC-värden (Predicted No-Effect Concentration). Dammvattnet har måttligt förhöjt pH-värde, förhöjda halter av totalkväve, men låga halter av ammoniak. Totalkvävehalten är förhöjd i recipienten, men inte ammoniakhalten. Fosforhalten är låg i recipienten. Vattenkvaliteten i Torneälven påverkas inte av nuvarande verksamhet. I både recipienten och i dammsystemet är metallhalterna avseende zink, koppar, krom, kadmium, nickel, bly och kvicksilver (medelhalter under åren 2009-

2012) sådana att statusen enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder är ”hög” eller ”god”.

Det har även gjorts en känslighetsanalys av påverkan på recipienten av utsläppen. Även vid de förutsättningar som antagits vid känslighetsanalysen är statusen för metallhalter i recipienten ”god” eller ”hög”.

Slutsatserna är att konsekvenserna för recipienterna på grund av den sökta verksamheten är att halterna av särskilt miljöstörande ämnen (t.ex. metaller, ammoniak och fosfor) fortsatt kommer att vara låga. Den sökta verksamheten bedöms inte innebära en sådan belastning på recipienten att det skulle ha någon påverkan av betydelse för det biologiska livet och innebär mycket liten hydrologisk påverkan på recipienten. Miljökvalitetsnormer kommer inte att överskridas. Inte heller riskerar de s.k. BAT-nivåerna enligt industriutsläppsdirektivet att överskridas.

Naturvårdsverket yrkar att frågan om vilka villkor som ska gälla för utsläpp av processvatten till recipienten, inklusive bräddning och läckage från dammarna, ska skjutas upp under en prövotid. Vidare yrkar verket att frågan om vilka villkor som ska gälla för utsläpp av koppar, kväve i dess förekomstformer och andra ämnen ska skjutas upp. Bolaget ska under en prövotid utreda de tekniska, ekonomiska och miljömässiga möjligheterna och konsekvenserna av att återvinna överloppsvatten från förtjockningen av anrikningssand direkt utan att vattnet passerar dammsystemet. Bolaget ska utreda de miljömässiga konsekvenserna av en sådan direkt återvinning av vatten vad gäller koppar, kväve och andra ämnen. Redovisningen ska omfatta processvattensystemet, recipienten och behovet av bräddning. Bolaget ska även utreda möjligheterna att på andra sätt begränsa utsläppen av kväve och dess förekomstformer från den sökta verksamheten. Bolaget ska redovisa vilka åtgärder bolaget är berett att vidta och när, samt i förekommande fall med motivering till varför någon åtgärd är orimlig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Utredningen ska genomföras i samråd med länsstyrelsen och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter lagkraftvunnedom tillsammans med förslag till slutliga villkor.

Länsstyrelsen har vidhållit sitt förslag till villkor för utsläpp av koppar och suspenderade ämnen vid bräddning och att frågan om villkor för kväve i dess förekomstformer ska skjutas upp. Länsstyrelsen godtar bolagets förslag på en treårig prövotid.

Bolaget motsätter sig att villkor meddelas avseende koppar, suspenderade ämnen och andra ämnen, men godtar att frågan om villkor för kväve i dess förekomstformer ska skjutas upp. Bolaget motsätter sig också att frågan om villkor för återföring av överloppsvatten från förtjockaren skjuts upp.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning. Malmförädling har pågått i Svappavaara sedan mitten på 1960-talet. Dammsystemet har byggts upp succesivt, men har sedan slutet av 1970-talet i huvudsak den utformning som det har i dag. Även vattenhanteringen är i stort densamma sedan denna tid, även om förändringar nu har genomförts bl.a. genom att bolaget sedan början av 2013 använder s.k. förtjockad deponering och att gruvvatten från Gruvberget (efter sedimentering och oljeavskiljning) leds till recipientmagasinet. Utsläpp från dammsystemet sker i form av bräddning (främst i maj och juni) och genom läckage genom dammvallar och undergrund till recipient. Bolaget har genom de undersökningar och beräkningar som gjorts visat att påverkan på recipienten till följd av bräddning och läckage från dammsystemet är och kommer att vara begränsad. Det finns därför inte behov av särskilda villkor för utsläpp av koppar och suspenderade ämnen utöver vad bolaget godtagit avseende uppskjutande av frågan om villkor för utsläpp av kväve. Inte heller finner mark- och miljödomstolen skäl att förordna om en särskild utredning avseende de tekniska, ekonomiska och miljömässiga möjligheterna och konsekvenserna av att återvinna överloppsvatten från förtjockningen av anrikningssand direkt utan att vattnet passerar dammsystemet.

Ekonomisk säkerhet

Bolaget har föreslagit en ekonomisk säkerhet på 73 530 000 kronor för den efterbehandling som omfattas av kravet på obligatorisk säkerhet enligt 15 kap. 34 § miljöbalken. Bolaget har också gjort en preliminär kostnadsuppskattning av erforderliga avhjälpandeåtgärder för förorenade områden inom industriområdet. Kostnaderna

uppskattas till storleksordningen 15-25 miljoner kronor. Bolaget framhåller att frågor om sanering under pågående verksamhet hanteras bäst inom ramen för länsstyrelsens löpande tillsyn och bör enligt bolagets uppfattning inte tas upp inom ramen för pågående tillståndsprovning. Bolaget menar vidare att tillgångarna (i första hand maskiner och annan utrustning i verken samt moränlager) bör kunna nyttjas för ett eventuellt konkursbos åligganden avseende efterbehandling. Den del av efterbehandlingskostnaden som eventuellt inte skulle rymmas inom den föreslagna säkerheten, bör därför enligt bolagets mening ändå anses vara tillräckligt säkerställd för att ytterligare säkerhet än den av bolaget föreslagna inte ska behöva ställas.

Naturvårdsverket anser att de av bolaget föreslagna säkerheten enligt 15 kap. 34 § miljöbalken på ca 73,5 miljoner kronor ska kompletteras med kostnaden för avhjälpande av förorenade områden så att den samlade ekonomiska säkerheten för hela den ansökta verksamheten uppgår till 100 miljoner kronor.

Länsstyrelsen yrkar att den ekonomiska säkerheten, utöver det belopp bolaget föreslagit, även ska omfatta kostnaderna för avhjälpandeåtgärder inom industriområdet.

Mark- och miljödomstolen delar uppfattningen att genomförande av sanering av förorenade områden lämpligen görs löpande i samråd med tillsynsmyndigheten. Den ekonomiska säkerheten är avsedd att säkerställa att den efterbehandling som krävs för hela området kommer till utförande även om verksamhetsutövaren inte har tillräckliga ekonomiska resurser att genomföra den. Samhället ska alltså skyddas från risken att få stå för kostnaden för efterbehandling i situationer där den ansvariga verksamhetsutövaren exempelvis har gått i konkurs, eller av andra orsaker inte fullföljer sina åligganden enligt gällande lag. Mark- och miljödomstolen har inget att invända mot bolagets förslag till säkerhet enligt 15 kap. 34 § miljöbalken. Bolagets beräkning av kostnaderna för att åtgärda förorenade områden inom industriområdet ligger mellan 15 och 25 miljoner kronor. För att säkerheten ska kunna sägas vara betryggande anser mark- och miljödomstolen att kostnaden för detta bör

vara 25 miljoner kronor. Sammantaget bör bolaget alltså ställa en ekonomisk säkerhet på 98 530 000 kr.

Bolaget har även föreslagit ett villkor som innebär att tillsynsmyndigheten ges möjlighet att bestämma säkerheten till ett lägre belopp än vad som bestämts om den ställda säkerheten skulle visa sig vara större än beräknade efterbehandlingskostnader. Tillsynsmyndigheten ska också, enligt förslaget, äga rätt att medge att säkerhetsbeloppet successivt sänks i takt med att sluttäckning eller andra efterbehandlingsåtgärd genomförs.

Naturvårdsverket anser inte att det är möjligt att överlåta en justering av den ekonomiska säkerheten till tillsynsmyndigheten. Frågan utgör inte en sådan fråga av mindre betydelse som avses i 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken.

Bolaget framhåller att det inte handlar om en delegering enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken. Den ekonomiska säkerheten kommer att fastställas av mark- och miljödomstolen och den föreslagna regleringen, som för övrigt följer vad bolaget uppfattar vara praxis, innebär endast att tillsynsmyndigheten ges rätt att anpassa säkerheten i första hand vid sådan efterbehandling som görs under löpande drift. Möjligheten att frigöra kapital genom nedsättning av den ekonomiska säkerheten är ett viktigt incitament för att en verksamhetsutövare ska vilja genomföra efterbehandling ”i förtid”.

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning utgör en sådan föreskrift som bolaget föreslår om nedsättning av säkerhetsbeloppet inte en delegering till tillsynsmyndigheten enligt 22 kap. 25 § tredje stycket att besluta om villkor av mindre betydelse. Det är istället en ändring av ett villkor som bör hanteras enligt 24 kap. 5 § miljöbalken. Vad bolaget anför om att detta förfarande är omständligt och tidskrävande ändrar inte denna bedömning.

Varningssystem för trafiken på väg E10

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) anser att installation av ett varningssystem vid väg E 10 i form av trafikljus får anses som en skälig skyddsåtgärd för den aktuella anläggningen, och att det i första hand bör kopplas till en automatisk övervakning av dammarna med tanke på det bedömda snabba olycksförloppet. Om detta inte är möjligt anser MSB att installationen av varningssystemet vid väg E 10 till att börja med får kopplas till en manuell styrning från en driftcentral som är bemannad dygnet runt och frågan om det är möjligt att koppla den automatiska övervakningen av dammarna till varningssystemet bör utredas under en prövotid. Bolaget menar att riskklassningen av dammsystemet genomfördes innan deponeringen av sand i klarningsmagasinet påbörjades och vattenvolymen i magasinet därför var avsevärt större än idag. Med den nuvarande risknivån i dammsystemet (med betydligt mindre flöden än tidigare om någon av dammarna runt klarningsmagasinet hastigt skulle gå till brott) bedömer bolaget att det inte föreligger någon egentlig skillnad i säkerhetshänseende mellan ett i alla avseenden ”manuellt” system med flaggvakter som skickas ut från den driftcentralen som bemannas dygnet runt och ett system med trafikljus eller bommar aktiveras ”manuellt” från samma driftcentral. Den av MSB yrkade lösningen med ett manuellt reglerat varningssystem skulle således enligt bolagets bedömning inte medföra någon ökad säkerhet i förhållande till hur saken hanteras enligt nu gällande beredskapsplaner.

Bolaget har uppskattat kostnaderna för ett manuellt styrt trafikljus till 480 000 kr och kostnaden för en vägbom till 980 000 kr. Till detta kommer kostnader för kabeldragning och schakt som uppskattas till 2 400 000 kr.

Eftersom det inte finns någon automatiserad instrumentering av dammarna som kan kopplas till ett automatiskt varningssystem gör mark- och miljödomstolen samma bedömning som bolaget, dvs. att ett manuellt reglerat varningssystem inte medför någon ökad säkerhet i förhållande till dagens system. Det behövs därför inget villkor om varningssystem för trafiken på väg E10.

Övriga villkorsförslag

Bolaget har föreslagit ytterligare tre villkor till som rör Laevas sameby, Svappavaara hembygdsförening och nyttjandet av sjön Syväjärvi. Villkoren föreslås förenas med delegation till tillsynsmyndigheten att meddela ytterligare bestämmelser. Inga invändningar har riktats mot dessa villkor. Även mark- och miljödomstolen anser att villkoren är lämpliga och bör föreskrivas.

I tidigare tillstånd från år 2010 för brytningen vid Gruvberget har det också funnits ett villkor om dokumentation av gamla gruvhål. I den senaste domen från år 2012 upptogs inget sådant villkor. Bolaget, som inte motsätter sig ett sådant villkor, menar att dagbrottet nu har fått sina slutliga yttre konturer varför det inte behövs något motsvarande villkor i detta tillstånd. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte behövs något villkor om dokumentation av befintliga gamla gruvhål.

Bolagets villkorsförslag beträffande användning av bentonit har inte mött någon erinran och villkor bör föreskrivas i enlighet med bolagets förslag.

Länsstyrelsen har under huvudförhandlingen återkallat två yrkanden om utredning av miljöeffekter från en framtida dagbrottssjö efter avslutad gruvbrytning vid Gruvberget och om möjligheterna att nyttiggöra apatit och sällsynta jordartsmetaller från rågods och utvinningsavfall från Svappavaara. Mark- och miljödomstolen gör samma bedömning som länsstyrelsen, dvs. att dessa två föreslagna utredningar inte behövs.

Återkallelse av tillstånd

Naturvårdsverket yrkar att det gamla tillståndet från år 1976 (beslut nr 97/86 den 20 juni 1976 av Koncessionsnämnden för miljöskydd) ska upphävas. Naturvårdsverket framhåller särskilt att det är viktigt att det gamla tillståndet upphävs för att det tydligt ska framgå att det är det nya tillståndet som gäller. Detta särskilt mot bakgrund av att Svappavaaragruvan är en av de IPPC-anläggningar i Sverige som på grund av att verksamheten inte prövats enligt miljöbalken lett till att Sverige har fällts för fördragsbrott i EU-domstolen (EU-domstolens dom i målet C-607/10).

Bolagets inställning är att det nya tillståndet ska ersätta det tillstånd som meddelades av Koncessionsnämnden år 1976 och bolaget har ingen avsikt att återuppta brytning i Leveäniemigruvan med stöd av detta tillstånd. Bolaget ser inget hinder att domstolen upphäver det gamla tillståndet. Mark- och miljödomstolen noterar att bolaget i sin ansökan redogjort för en lång rad gamla beslut som rör verksamheten, medan Naturvårdsverkets yrkande om återkallelse enbart omfattar tillståndet från år 1976. Domstolen bedömer att det i detta fall i och för sig kunde vara lämpligt att återkalla samtliga tidigare beslut; även sådana som inte omfattas av Naturvårdsverkets yrkande. Domstolen väljer dock, på grund av att det i detta mål inte är närmare utrett vilka beslut som bör återkallas, att enbart återkalla Koncessionsnämndens beslut den 20 juni 1976 (nr 97/86).

Arbetstid, igångsättningstid och oförutsedd skada

Bolagets förslag om arbetstid har inte mött någon erinran. Huvuddelen av de anläggningar som behövs för vattenbortledningen är redan anlagda. Enligt bolagets redovisning återstår det att anlägga de delar av anläggningen som krävs för pumpning när brytningen går under grundvattennivån. Vid huvudförhandlingen framgick att motsvarande förhållande alltså gäller. Mark- och miljödomstolen bedömer därför att arbetstiden kan sättas till två år från det att domen i tillståndsdelen vunnit laga kraft.

Inte heller bolagets förslag om igångsättningstid för den miljöfarliga verksamheten har mött någon erinran. Igångsättningstiden kan bestämmas enligt bolagets förslag.

Bolaget har föreslagit att tiden för att anmäla oförutsedd skada ska bestämmas till fem år. Inga invändningar har framförts mot detta förslag varför även mark- och miljödomstolen anser att tiden kan sättas till fem år från utgången av den arbetstid som bestämts.

Verkställighetsförordnade

Bolaget har begärt att tillståndet få tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft. Naturvårdsverket menar att ett verkställighetsförordnade kan meddelas mot bakgrund av EU-domstolens dom i målet C-607/10 om fördragsbrott.

Mark- och miljödomstolen anser att det är angeläget att framförallt åtgärderna för att minska luftutsläppen kommer till stånd snarast. Det finns därför skäl att besluta om verkställighet. För vattenverksamheten ska dock bolaget ställa säkerhet för den ersättning som kan komma att utgå om domstolens dom ändras.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (dv 425)

Överklagande senast den 20 december 2013.

Nils-Gunnar Elisson

Lena Nilsson

I domstolens avgörande har rådmannen Nils-Gunnar Elisson, tekniska rådet Lena Nilsson och de särskilda ledamöterna Thomas Hedlund och Gunnar Örnevall deltagit.